

Vlaanderen
is omgeving

Omgevingshandhavingsplan 2022-2023

Afdeling Handhaving

DEPARTEMENT
OMGEVING

omgeving.vlaanderen.be

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	7
1 ORGANISATIE VAN DE AFDELING HANDHAVING	9
1.1 SITUERING EN ORGANOGRAM	9
1.1.1 SITUERING BINNEN DE VLAAMSE OVERHEID	9
1.1.2 ORGANOGRAM VAN DE AFDELING HANDHAVING	10
1.2 BELEIDSCONTEXT	12
1.2.1 VLAAMS REGEERAKKOORD 2019-2024	12
1.2.2 BELEIDSNOTA'S 2019-2024.....	12
1.2.3 BELEIDS- EN BEGROTINGSTOELICHTING 2022.....	12
1.2.4 ONDERNEMINGSPLAN 2022	15
1.3 OPDRACHT VAN DE AFDELING HANDHAVING	16
1.3.1 MISSIE, VISIE, STRATEGISCHE PIJLERS EN WAARDEN	16
1.3.1.1 Missie	16
1.3.1.2 Visie.....	16
1.3.1.3 Strategische pijlers.....	16
1.3.1.4 Waarden	17
1.3.1.5 Deontologische code	18
1.3.2 MACROPROCESMAP	19
1.3.3 TOEPASSINGSGBIED TOEZICHT EN SANCTIONERING	22
1.3.4 PROGRAMMATISCHE HANDHAVING	25
1.3.4.1 Prioriteiten	25
1.3.4.2 Geïntegreerde handhaving	26
1.3.4.3 Risicogebaseerde handhaving.....	26
1.3.4.4 Samenwerkingsverbanden.....	27
1.3.5 SANCTIONERING EN ADVISERING	30
1.3.5.1 Bestuurlijke sanctionering.....	30
1.3.5.2 Advisering.....	32
1.3.5.3 Toepassing Milieuschadedecreet.....	32
1.4 PERSONEEL	33
1.4.1 AANTAL MEDEWERKERS EN VOLTijdSE EQUIVALENTEN	33
1.4.2 IN TOEZICHTSFUNCTIE AANGESTELDE MEDEWERKERS	34
1.4.3 VTE-INZET HANDHAVINGSUITVOERING	34

1.5	FINANCIËN	35
1.5.1	UITGAVEN	35
1.5.1.1	Laboratoriumkosten voor milieu-onderzoek	35
1.5.1.2	Uitgaven in het kader van ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed	35
1.5.1.3	Studies inzake handhavingsuitvoering	36
1.5.1.4	Werkingsmiddelen	36
1.5.2	ONTVANGSTEN	36
2	HANDHAVINGSINITIATIEVEN 2022-2023	37
2.1	SPEERPUNTEN GEÏNTEGREERDE HANDHAVING	37
2.1.1	BELEIDSBIJDRAGE VANUIT HANDHAVINGSUITVOERING	37
2.1.1.1	Opmaak handhavingsprogramma's	37
2.1.1.2	Stroomlijning inspectiediensten	38
2.1.1.3	Opvolging Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving	39
2.1.1.4	Ondersteuning Blue Deal	39
2.1.1.5	Ondersteuning Vlaams PFAS-actieplan	40
2.1.1.6	Ondersteuning Programmatische Aanpak Stikstof.....	40
2.1.2	DEPARTEMENTALE ONDERZOEKSAGENDA	41
2.1.2.1	Nalevingsbevordering	41
2.1.2.2	Technologische innovaties	42
2.1.2.3	Onderzoek naar verdere integratie DABM en VCRO	42
2.1.2.4	Draaiboek ondersteuning handhaving door lokale besturen	43
2.1.2.5	Proactieve handhaving ruimtelijke ordening.....	43
2.1.2.6	Actualisatie beoordeling milieurelevantie	43
2.1.2.7	Geurproblematiek Haven Antwerpen	44
2.1.2.8	Interactie overheidstoezicht en private certificatie- en auditbureaus.....	44
2.1.3	DIGITALE TRANSFORMATIE	45
2.1.3.1	Departementale digitaliseringsstrategie.....	45
2.1.3.2	Omgevingshandhavingsloket	45
2.1.3.3	Omgevings(handhavings)indicatoren	45
2.1.3.4	Een gedigitaliseerde en datagedreven handhaving	46
2.1.4	AFDELINGSPROJECTEN	48
2.1.4.1	Uniformiteits- en kwaliteitsbewaking	48
2.1.4.2	Handhavingsstrategieën en handhavingsinstrumentarium	48
2.1.4.3	Evaluatie klachtenbeheersysteem	50

2.2	SPEERPUNTEN RUIMTELIJKE ORDENING	53
2.2.1	REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN	53
2.2.2	PROACTIEF OPTREDEN	54
2.2.2.1	Generieke proactieve handhavingsinitiatieven ruimtelijke ordening.....	54
2.2.2.2	Focushandhavingsinitiatief ruimtelijke ordening - ambtshalve uitvoering	54
2.3	SPEERPUNTEN ONROEREND ERFGOED.....	57
2.3.1	REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN	57
2.3.2	BESTUURLIJKE BEBOETING	58
2.3.3	BESTUURLIJKE MAATREGELEN.....	58
2.3.4	ARCHEOLOGIE EN METAALDETECTIE	58
2.3.5	EVALUATIE BESCHERMD BESTAND	59
2.3.6	FOCUSHANDHAVINGSINITIATIEF ONROEREND ERFGOED - ONDERSTEUNING LOKALE OVERHEDEN.....	59
2.4	SPEERPUNTEN MILIEU	61
2.4.1	REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN	61
2.4.2	PROACTIEF OPTREDEN	62
2.4.2.1	Afval en materialen.....	62
2.4.2.2	Hinder	65
2.4.2.3	Ketentoezicht	66
2.4.2.4	Klimaat.....	68
2.4.2.5	Landbouw.....	70
2.4.2.6	Lucht.....	72
2.4.2.7	Omgevingsveiligheid	75
2.4.2.8	Ondergrond en grondwater	79
2.4.2.9	Water	81
2.4.2.10	Richtlijn Industriële Emissies (RIE)-inspectieprogramma	83
2.4.2.11	Exploitatie	84
	BIJLAGE 1 - HANDHAVINGSINITIATIEVEN MILIEU	85
	BIJLAGE 2 - AFKORTINGEN.....	87
	BIJLAGE 3 - CONTACTGEGEVENS AFDELING HANDHAVING.....	89

VOORWOORD

Beste lezer,

Omgevingshandhaving kan, meer dan ooit, rekenen op brede belangstelling in onze samenleving. Een kwalitatieve en gezonde leefomgeving raakt elk van ons. Het is onze opdracht als handhavers om er mee voor te zorgen dat ons milieu, onze ruimtelijke ordening en ons erfgoed worden beschermd. Daarom reageren wij op schendingen van het omgevingsrecht en zetten we overtreders aan tot naleving van de regels, via onze bestuurlijke acties gericht op herstel en via beboeting.

De uitdagingen voor omgevingshandhaving blijven groot. Daarom investeren we ook dit jaar in een omgevingshandhavingsplan met vooruitblik op 2022 én 2023. Een gerichte planmatige aanpak helpt ons immers om de mensen en middelen die we hebben op de juiste plaats in te zetten. We kunnen niet alles doen, niet (meteen) alle verwachtingen inlossen. We kunnen wel prioriteiten stellen en keuzes maken, over wat we doen en wat we (dit jaar) niet doen.

Bij die keuzes houden we zoveel mogelijk rekening met de impact van de te controleren activiteiten op onze omgeving, en zorgen we er ook voor dat Europese richtlijnen inzake industriële emissies en Seveso (omgevingsveiligheid) een goede invulling krijgen. In onze reactieve handhaving blijven we luisteren naar hetgeen burgers of verenigingen aan ons melden en zetten we in op toezicht en gepaste opvolging. We enten onze handhaving ook op de belangrijke thema's in het brede omgevingsbeleid. Zo sluiten we aan bij de Blue Deal met maatregelen in de aanpak van de droogteproblematiek door proactief controles uit te voeren bij boorbedrijven en bij grondwaterwinningen. Ook vanuit perspectief ruimtelijke ordening werken we hieraan, bijvoorbeeld via de controles op illegale verhardingen. De stikstofproblematiek zet ons aan tot het uitvoeren van meer gerichte controles bij industrie en landbouw. De PFAS-problematiek mee aanpakken doen we onder andere door extra monsternames uit te voeren op lozing van afvalwater en door deelname aan het PFAS-actieplan. En dan lees je in dit plan nog veel meer over onze acties inzake afval en ketentoezicht, lucht, landbouw, klimaat of onze gerichte werking in ruimtelijk kwetsbare gebieden en onze speerpunten inzake erfgoed.

Een grote organisatie als de onze staat nooit stil. We durven kritisch te kijken naar onze eigen werking en we zullen ook dit jaar initiatieven verkennen en uitrollen om onze handhaving, en onze samenwerking met andere handhavers, optimale impact te geven. Daarbij zetten we in op digitalisering, beter handhaafbare regelgeving en op verdere stroomlijning van informatie-uitwisseling. We werken actief mee aan de opmaak van het meerjarenprogramma omgevingshandhaving, waarin de krijtlijnen voor de omgevingshandhaving van de toekomst worden uitgetekend.

We kunnen veel plannen, maar het is finaal de uitvoering van die plannen en de realisatie van onze doelen die belangrijk zijn. Cruciaal in die uitvoering zijn de handhavers. Het is hun inzet, gedrevenheid en deskundigheid die maken dat we fier kunnen terugblikken op onze resultaten op het terrein en dat we met vertrouwen dit nieuwe jaar aanvatten!

Sigrid Raedschelders
Afdelingshoofd
afdeling Handhaving

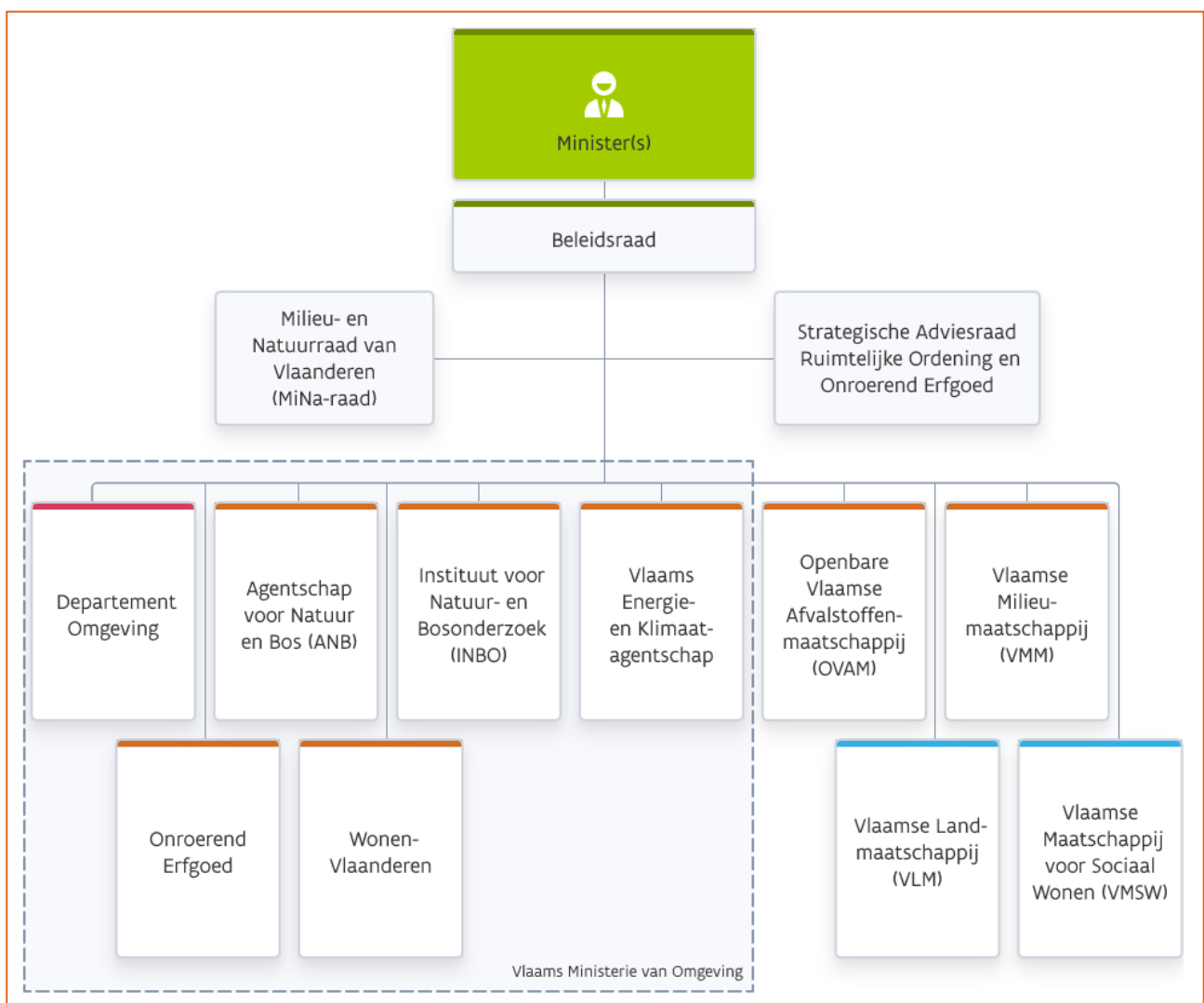
terreincontroles als één van de belangrijkste kernopdrachten van de afdeling Handhaving

1 ORGANISATIE VAN DE AFDELING HANDHAVING

1.1 SITUERING EN ORGANOGRAM

1.1.1 SITUERING BINNEN DE VLAAMSE OVERHEID

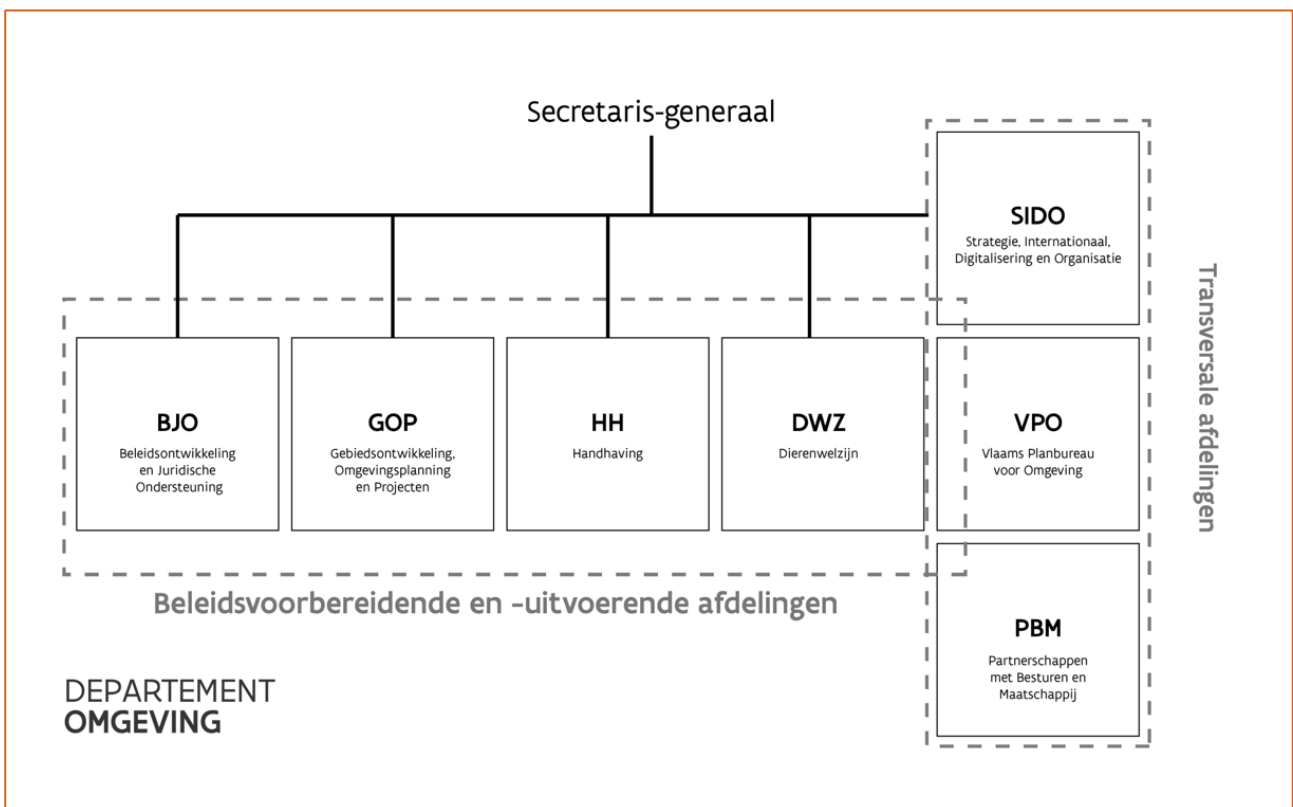
Het beleidsdomein Omgeving binnen de Vlaamse overheid bestaat uit 11 verschillende entiteiten: het departement Omgeving, het agentschap voor Natuur en Bos, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, de Vlaamse Milieumaatschappij, het agentschap voor Onroerend Erfgoed, het agentschap Wonen Vlaanderen, de Vlaamse Landmaatschappij, de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen en het Vlaams Energiebedrijf. De afdeling Handhaving situeert zich binnen het departement Omgeving.

Figuur 1. Organogram beleidsdomein Omgeving.

De structuur van het departement Omgeving staat ten dienste van de inhoud en van het beleid dat het wil realiseren. De structuur krijgt gaandeweg nog verder vorm op basis van een klantgerichte, efficiënte en wendbare werking. Naar aanleiding van de oprichting van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap op 1 januari 2021 en de daarmee gepaard gaande opdrachtverschuivingen inzake klimaat, lucht en

omgevingsrapportage, formuleerde de directie van het departement Omgeving een aantal verbeterpunten voor de interne werking en besloot ze de organisatie in 2021 te hervormen. Concreet resulteerde dit in een nieuwe afdeling Dierenwelzijn, het nog sterker positioneren van de digitale strategie binnen het departement door de fusie van de afdeling Strategie, Internationaal Beleid en Dierenwelzijn en de afdeling Data- en Informatiebeheer & Digitale Maatschappij tot de nieuwe afdeling Strategie, Internationaal, Digitalisering en Organisatie, en de hertekening van de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en Projecten. De nieuwe structuur van het departement maakt een onderscheid in 2 lagen, waarbij de eerste laag de afdelingen bevat die in hoofdzaak belast zijn met de beleidsvoorbereiding en de beleidsuitvoering in het departement. De tweede laag bevat de afdelingen met hoofdzakelijk transversale opdrachten.

Figuur 2. Organogram departement Omgeving.

Sinds 1 april 2017 maakt de afdeling Handhaving, die is samengesteld uit de voormalige afdeling Milieu-inspectie (AMI), de voormalige afdeling Inspectie en Handhaving Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed (AIHRO) en de voormalige afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer (AMMC), deel uit van het departement Omgeving. De afdeling Handhaving maakt samen met de afdeling Beleidsontwikkeling en Juridische Ondersteuning en de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en Projecten en de afdeling Dierenwelzijn deel uit van de beleidsvoorbereidende en -uitvoerende afdelingen van het departement.

1.1.2 ORGANOGRAM VAN DE AFDELING HANDHAVING

Intern organiseert de afdeling Handhaving zich in twee aparte clusters: de cluster Omgevingsinspectie en de cluster Sanctionering en Advisering, die allebei worden ondersteund door het team Administratieve

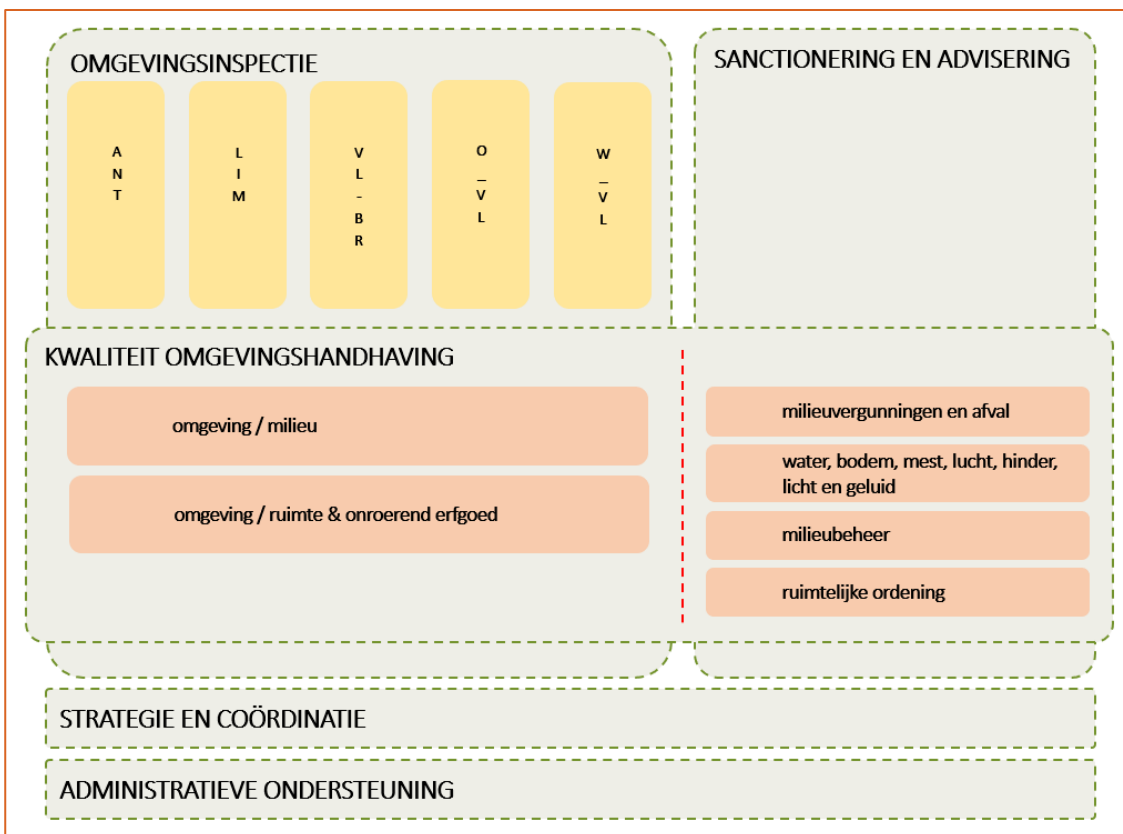

Ondersteuning en het team Strategie en Coördinatie. Er bestaat een duidelijke structurele scheiding tussen de cluster Omgevingsinspectie en de cluster Sanctionering en Advisering wat de autonomie en onafhankelijkheid van de inspecteurs enerzijds en de beboeters/adviseurs anderzijds waarborgt. De cluster Omgevingsinspectie werkt decentraal met één werkplek per provincie terwijl de cluster Sanctionering en Advisering zich vanuit een centraal gelegen werkplek organiseert. Iedere werkplek wordt aangestuurd door een handhavingsmanager.

In functie van het realiseren van een coherente handhaving in heel Vlaanderen werkt de afdeling Handhaving binnen haar cluster Omgevingsinspectie transversaal met twee teamverantwoordelijken. Zij organiseren een thematische werkgroepwerking met specialisten die garant moet staan voor een afdelingsbrede kwaliteit en uniformiteit.

Drie werkgroepen verzekeren de 'handhavingskwaliteit en -uniformiteit ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed', namelijk de juridische werkgroep ruimtelijke ordening/onroerend erfgoed en de werkgroepen handhavingsuitvoering ruimtelijke ordening en handhavingsuitvoering onroerend erfgoed.

Voor de 'handhavingskwaliteit en -uniformiteit milieu' is de werkgroepwerking opgebouwd rond tien thema's, namelijk afval en materialen, landbouw, hinder, ketenteam, klimaat, lucht, ondergrond en grondwater, omgevingsveiligheid, water en de coördinatie voor Richtlijn Industriële Emissies (RIE)-installaties.

Figuur 3. Organogram afdeling Handhaving.

De cluster Sanctionering en Advisering werkt voor de behandeling van boetedossiers met thematische specialisaties in vier werkgroepen:

- milieuvergunningen en afval;

- water, bodem, mest, lucht, hinder, licht en geluid;
- milieubeheer;
- ruimtelijke ordening.

Daarnaast komen ook de beroepen ingesteld bij het Handhavingscollege, de adviezen inzake beroepen bestuurlijke maatregelen en gemotiveerde dwangsomverzoeken ruimtelijke ordening binnen deze werkgroepwerking aan bod. Twee coördinatoren 'college en advisering' verzorgen de coördinatie van deze dossierstromen voor het domein milieu respectievelijk het domein ruimtelijke ordening.

Het team Administratieve Ondersteuning staat mee in voor de performante werking van de verschillende werkplekken en uitvoering van de kernprocessen. Het team Strategie en Coördinatie ten slotte zet zich, rekening houdend met de departementslogica en het afdelingsbelang, in voor de beleidsontwikkeling, -implementatie en -evaluatie van de handhavingsuitvoering. Dit team neemt opdrachten op die zich in hoofdzaak situeren binnen de managementprocessen van de afdeling Handhaving, met name voorbereiding van visievorming en strategie, communicatie, personeel, juridische ondersteuning, ICT en informatiebeheer, financiën en begroting, stafwerking van de afdeling, ...

1.2 BELEIDSCONTEXT

1.2.1 VLAAMS REGEERAKKOORD 2019-2024

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 schenkt voor het eerst uitgebreid aandacht aan de Vlaamse bevoegdheden inzake justitie en handhaving en wijdt een apart hoofdstuk aan de realisatie van een geïntegreerde, innovatieve, risicogebaseerde en slagkrachtige omgevingshandhaving. Ook voor het domein onroerend erfgoed benadrukt het Vlaamse Regeerakkoord het belang van handhaving, en van proactieve handhaving in het bijzonder.

1.2.2 BELEIDSNOTA'S 2019-2024

De Beleidsnota's 2019-2024 geven op hun beurt meer concrete duiding bij het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024. Voor de afdeling Handhaving zijn daarbij accenten van verschillende beleidsnota's van belang. Een uitgangspunt voor de afdeling Handhaving is het geven van prioriteit aan het opsporen van onvergunde activiteiten, de grootste risico's en de schendingen met de grootste milieugevolgen. De afdeling Handhaving zal daarnaast ook voort werk maken van onder andere de inzet op een krachtdadige, afgestemde en gestroomlijnde bestuurlijke omgevingshandhaving, de verkenning van innovatieve technieken voor handhavingsdoeleinden, de verdere ontwikkeling tot een kenniscentrum waarop ook lokale besturen zich kunnen beroepen en de versterking van een gedigitaliseerde en datagedreven handhaving. Het jaarlijks omgevingshandhavingsplan ten slotte, vormt voor de afdeling Handhaving de basis voor proactieve handhaving waarbij ze ook rekening houdt met maatschappelijk relevante thema's.

1.2.3 BELEIDS- EN BEGROTINGSTOELICHTING 2022

Voor het jaar 2022 geven de Beleids- en Begrotingstoelichtingen de volgende prioriteiten en accenten weer inzake omgevingshandhaving:

- de ontwikkeling, implementatie en opvolging van (nieuwe) internationale en Europese visies en strategieën met betrekking tot het omgevingshandhavingsbeleid;
- de realisatie van een krachtdadige, afgestemde en gestroomlijnde bestuurlijke omgevingshandhaving waarbij bakens worden uitgezet om de voordelen van een sneller bestuurlijk herstel ook te laten spelen voor ruimtelijke ordening;
- de inzet op een repressieve aanpak waarbij wordt ingezet op herstel en een kordate bestraffing, waartoe de mensen, middelen en instrumenten die worden ingezet om de handhavingsprioriteiten te realiseren binnen een kort tijdsbestek, worden voorzien;
- versterking en waar mogelijk verbetering van een gestroomlijnde handhavingsaanpak, waarbij binnen het beleidsdomein Omgeving voort wordt ingezet op synergieën rond inspecteren en controleren, maatregelen nemen en bestuurlijk beboeten, waarbij drempels die een vlotte samenwerking en informatie-uitwisseling tussen inspectiediensten bemoeilijken of obstakels die een performante inspectiepraktijk in de weg staan, zo snel mogelijk worden weggenomen, en waarbij wordt onderzocht hoe de handhavingsdiensten binnen Omgeving beter op elkaar kunnen worden afgestemd en samengevoegd om efficiëntiewinsten te boeken;
- de systematische en structurele wisselwerking tussen handhavers en beleidsmakers;
- de uitvoering van een studieopdracht om de handhavingsregels van het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid (DABM) en de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) en de strategische handhavingsprioriteiten, -programma's en -rapporten maximaal af te stemmen en waar mogelijk maximaal te integreren in functie van een performant, efficiënt en duidelijk omgevingshandhavingsbeleid, waarbij het Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving wordt meegenomen als optie;
- de inzichten inzake impact- en gedragsanalyse en andere resultaten van de studie ter ontwikkeling van een methodologie voor risicoanalyse laten doorwerken, waarbij daarenboven aan inspectieopdrachten op een risicogerichte, weloverwogen en gedragen wijze invulling wordt gegeven om de kwaliteit van onze leefomgeving te blijven bewaken;
- voortbouwend op de inzichten en resultaten van de studieopdracht over *compliance promotion* (nalevingsbevordering) wordt verder een concrete beleidsvisie uitgewerkt;
- de uitwerking van een beleidskader en -advies voor implementatie van *remote sensing*-technieken voor toezicht, waarbij de regelgeving wordt aangepast om deze technieken meer uitgebreid in te kunnen zetten voor toezicht en opsporing, met respect voor de grenzen van bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de gegevensbescherming;
- de uitrol van het eerste gewestelijk meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma waarbij concrete invulling wordt gegeven aan de overkoepelende strategische en operationele beleidsdoelstellingen en beleidsprioriteiten op het terrein, waarbij de gewestelijke actoren maximaal afgestemd of geïntegreerd inzetten op de gewestelijke handhavingsprioriteiten, en waarbij deze werkwijze ook in 2022 een belangrijk uitgangspunt blijft voor de verdere opvolging van o.a. het PFAS-dossier, maar ook in de bredere handhavingscontext voor routinematige handhaving als signaalfunctie door aanwezigheid op het terrein, reactieve handhaving waarbij hiaten maximaal worden voorkomen en proactieve risicobaseerde handhaving;
- de maximale inzet op het verzekeren van de kritieke processen 'milieucrisismanagement' en 'permanentie- en responssysteem milieuhygiëne' en het prioritair inspecteren van RIE-installaties en SEVESO-inrichtingen;

- het uitwerken van voorstellen om de Vlaamse regelgeving inzake polluenten te versterken waar mogelijk en het aandringen op Europees niveau op een stringenter regelgevend kader inzake (onder andere) PFAS, waarbij het belangrijk is dat blijvend wordt ingezet op een kordate handhaving tegen bedrijven die onze wetgeving niet naleven en die daardoor onze gezondheid en het leefmilieu in gevaar brengen;
- implementatie van een concreet afwegingskader voor de handhavers waarbij criteria en voorwaarden worden toegepast om over te gaan tot de ambtshalve uitvoering bij ruimtelijke ordening, rekening houdend met het resultaat van de studieopdracht;
- het inzetten op een doelgerichte handhaving voor onroerend erfgoed, waarbij de samenwerking tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen op vlak van handhaving en bemiddeling wordt versterkt, de creatie van een platform voor uitwisseling van informatie voor alle lopende initiatieven inzake handhaving voor de opleiding, ondersteuning en sensibilisering van de gemeentelijke verbalisanten wordt voorzien, de nodige afspraken worden gemaakt om een gestroomlijnde informatie- en kennisuitwisseling te garanderen tussen de entiteiten die instaan voor zachte handhaving en de erfgoedinspectie die instaat voor de harde handhaving, wordt onderzocht of het instrumentarium nog performanter kan worden gemaakt, onder meer door het overhevelen van de beboetingsbevoegdheid van de inspecteurs onroerend erfgoed naar de gewestelijke entiteit, wordt bekeken hoe verwaarlozing van beschermd erfgoed gemonitord kan worden vanuit lopende handhavingstrajecten, wordt nagegaan aan welke beschermde monumenten er de laatste tien jaar geen werken gebeurden (of aangevraagd werden) als aanzet voor een meerjarig plan voor proactief toezicht, en waarbij wordt ingezet op de opvolging en de handhaving van metaaldetectoristen;
- de inzet op een performante klachtenbehandeling en transparant klachtenbeheer bij hinder;
- de toepassing van het subsidiariteitsprincipe en het aansporen van de lokale besturen om hun handhavende opdrachten ook daadwerkelijk op te nemen;
- de aanpassing van de regelgeving zodat de inkomsten uit herstel aan het betrokken lokaal bestuur die het volledige handavingsproces heeft uitgevoerd, wordt toegewezen, en het onderzoek hoe de andere middelen die door handhaving gegenereerd worden, deels kunnen worden ingezet voor flankerende maatregelen ter ondersteuning van handhaving door het lokale bestuur;
- het garanderen en faciliteren van een planmatige en performante (boven)lokale handhaving op basis van een minimum aan beleidskaders;
- aandacht hebben voor de impact van regelgeving op de bevoegdheid en capaciteit van de lokale besturen om te handhaven, waarbij lokale besturen en andere (handavings)actoren worden ondersteund door het actief delen van kennis over (nieuwe) beleidslijnen en regelgeving, en de toepassing ervan in de praktijk, en waarbij werk wordt gemaakt van een website waarop alle informatie up-to-date wordt gecentraliseerd;
- waar mogelijk en nuttig het ter beschikking stellen van draaiboeken op maat van de lokale besturen en het verlenen van ondersteuning op het terrein;
- de inzet op een betere en slimmere dataverzameling- en verwerking om zodoende gericht te kunnen handhaven, korter op de bal te spelen voor beleidsevaluatie- en bijsturing, en om een gecoördineerde uitwisseling van gegevens mogelijk te maken;
- de inzet op datamining en digitalisering voor beleidsrapporteringen om gericht aan handhaving te doen;
- het onderzoeken van de haalbaarheid, de betaalbaarheid en de meerwaarde van een omgevingshandavingsloket;

- de ontwikkeling en implementatie van een omgevingshandhavingsmonitor die kwantitatieve en kwalitatieve informatie oplevert, en die toelaat inzicht te verwerven in de handhavingsuitvoering en het gevoerde handhavingsbeleid, waarbij wordt geput uit de jaarlijkse cijfermatige informatie inzake handhavingsuitvoering die vanaf 2022 wordt ontsloten via een online interactieve tool en zal toelaten dat de handhavingsdata per individuele handhavingsactor kan worden geraadpleegd rekening houdend met de privacywetgeving;
- de koppeling van het meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma aan de rapportering;
- het maken van afspraken op maat met het openbaar ministerie in de schoot van de expertisenetwerken van het Parket-Generaal over de afstemming tussen bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving zodat iedere schending een gepaste reactie krijgt;
- de uitbreiding van de bestuurlijke transactie;
- het bieden van transparantie over de beboetingskaders en bestuurlijke transacties wat in belangrijke mate bijdraagt aan een preventieve werking;
- de bijdrage aan de nieuwe Kadernota Integrale Veiligheid en het Nationaal Veiligheidsplan, zodat ook de politie haar rol in de handhaving van het omgevingsrecht kan blijven opnemen;
- het verder onderzoek op welke manier de ruimtelijke gedoogtoets voor het historisch passief kan worden geoperationaliseerd op een robuuste manier.

1.2.4 ONDERNEMINGSPLAN 2022

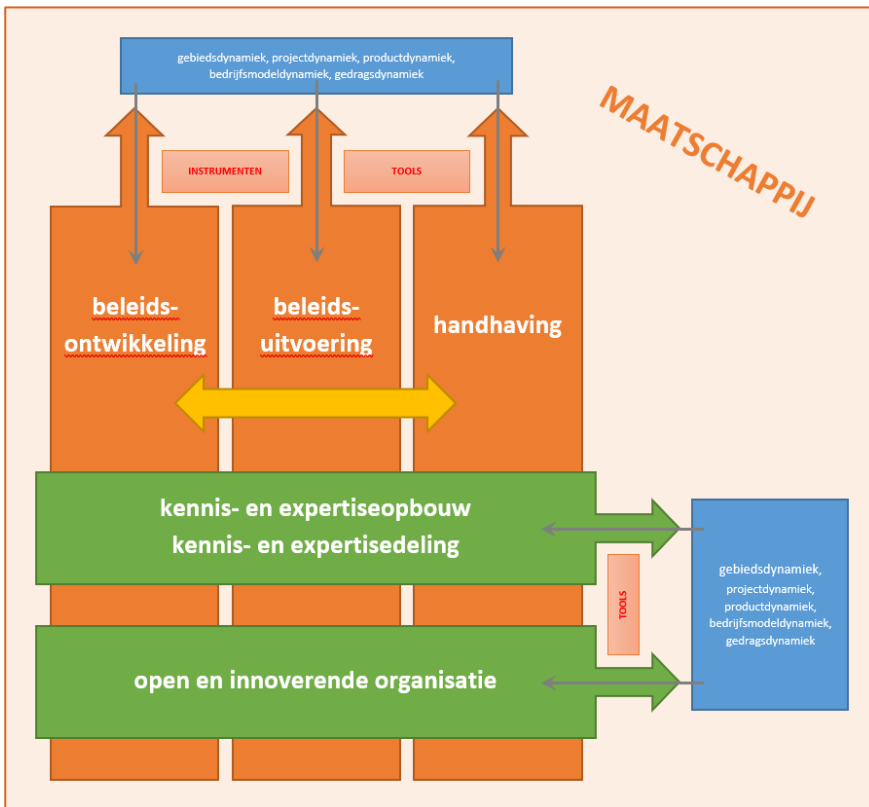
Het ondernemingsplan 2022 van het departement Omgeving en het agentschap Onroerend Erfgoed geven via beleidsdoelstellingen invulling aan het beleidskader uitgetekend in de verschillende Beleids- en begrotingstoelichtingen 2022, maar omvat ook doelstellingen voor het regulier beleid en doelstellingen gericht op een efficiënte organisatie en een slagkrachtig beleid. De initiatieven van voorliggend Omgevingshandhavingsplan 2022 maken in belangrijke mate deel uit van het ondernemingsplan 2022 van het departement Omgeving en het agentschap Onroerend Erfgoed.

Het departement Omgeving houdt bij de opmaak van haar ondernemingsplan 2022 niet alleen rekening met de vernieuwde aanpak inzake de Beleids- en Begrotingstoelichtingen 2022 maar stelt ook de dienstverlening waar zij voor staat centraal.

Het departement Omgeving staat voor een beleid richting praktijk: beleidsontwikkeling, beleidsuitvoering en handhaving vloeien in elkaar over, krijgen interactief vorm en leveren instrumenten en tools die implementatie van het omgevingsbeleid op het terrein mogelijk maken.

Om de impact van de instrumenten en tools op de maatschappelijke dynamiek de nodige slagkracht te geven en tegelijkertijd de maatschappelijke dynamiek de nodige ontwikkelingsruimte te bieden, steunt het departement Omgeving op kennis- en expertiseopbouw en -deling, en organiseert ze zich open en innovatiegericht. Deze opdrachten maken integraal deel uit van het beleid richting praktijk maar staan net zo goed in directe interactie met het maatschappelijke veld.

Figuur 4. Dienstverleningsmodel departement Omgeving.

1.3 OPDRACHT VAN DE AFDELING HANDHAVING

1.3.1 MISSIE, VISIE, STRATEGISCHE PIJLERS EN WAARDEN

1.3.1.1 Missie

De afdeling Handhaving vormt het sluitstuk van een slagkrachtig omgevingsbeleid. Zij draagt bij aan een kwaliteitsvolle leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties.

1.3.1.2 Visie

De afdeling Handhaving draagt vanuit haar eigen expertise op een geïntegreerde en gedragen manier bij tot een verbetering van de naleving van de regelgeving inzake leefmilieu, ruimte en onroerend erfgoed. Zij zet daarbij in op de uitvoering van zowel proactieve als reactieve controles en bestuurlijke beboeting. Zij zorgt bij deze handhaving voor een optimale toepassing van diverse instrumenten, een gerichte samenwerking met andere actoren en milieucrisismanagement. Zij wendt haar ervaring aan om in samenwerking met de beleidsmakers de omgevingsregelgeving te optimaliseren.

1.3.1.3 Strategische pijlers

Het bundelen van de handhavingsprocessen inzake leefmilieu, ruimte en onroerend erfgoed biedt de afdeling Handhaving de mogelijkheid om te evolueren naar een optimaal geïntegreerde handhaving van het omgevingsbeleid. De keuze voor een gedragen handhaving gaat hand in hand met een slagkrachtige

////////////////////////////////////

handhaving. Een gedragen, innovatieve en risicogebaseerde aanpak realiseert mee een toekomstgericht omgevingshandhavingsbeleid.

1.3.1.4 Waarden

De afdeling Handhaving stelt een door waarden gedreven samenwerkingscultuur voorop. Het resultaat van de belanghebbendenbevraging van 2017 schuift 'klant- en oplossingsgericht', 'doelmatig en doeltreffend' en 'onafhankelijk en neutraal' als belangrijkste waarden naar voor.

Alle medewerkers van de afdeling Handhaving onderschrijven de vier algemene waarden (openheid, daadkracht, 360° vertrouwen en wendbaarheid) waarmee de Vlaamse overheid haar missie en visie kleurt, richting geeft aan het beleid en haar dienstverlening beïnvloedt. Alle medewerkers onderschrijven ook de specifieke waarde 'duurzaamheidsreflex' van het departement Omgeving.

Bij het uitvoeren van haar opdracht werken de medewerkers van de afdeling Handhaving onafhankelijk en neutraal, integer en geloofwaardig, kwaliteitsgericht en doeltreffend.

- Onafhankelijk en neutraal

We voeren onze taak ongebonden uit en vermijden belangenvermenging. We handelen objectief en komen daarbij professioneel en onpartijdig over. We geven loyaal uitvoering aan het handhavingsbeleid maar laten geen interventies of invloed door externe druk toe.

- Integer en geloofwaardig

We zijn objectief, neutraal en betrouwbaar omdat we vanuit het gemeenschappelijk belang de verantwoordelijkheid nemen voor ons handelen en de consequenties daarvan voor anderen. In lijn met onze visie doen we wat we zeggen. Zo zetten we ons in om rechtszekerheid voor burgers en bedrijven te garanderen. We behandelen gelijke situaties op een gelijke manier en hanteren een gepaste vorm van open communicatie.

- Kwaliteitsgericht

Onze keuzes zijn weloverwogen en gericht op het realiseren van een kwaliteitsvolle omgeving. Onze handelingen en acties voeren we grondig en met kennis van zaken uit. We spreken duidelijke en begrijpbare taal voor onze doelgroepen. We spannen ons blijvend in om de kwaliteit van onze dienstverlening te verhogen: van de interne en externe communicatie, van het informatiebeheer, van de dossierbehandeling, van de werkomstandigheden van alle leden van onze organisatie. Door ons te verplaatsen in en in dialoog te gaan met onze belanghebbenden, zowel intern als extern, kennen we hun behoeften en logica, en kunnen we hier gericht op inspelen.

- Doeltreffend

We zetten onze beschikbare instrumenten weloverwogen in om onze missie en visie zo gericht mogelijk te realiseren. We bereiken onze doelstellingen door een doordacht gebruik van de middelen. We delen onze kennis en door innovatief samen te werken, vergroten we onze slagkracht. We evalueren onze werkwijze in het licht van onze doelstellingen en sturen bij waar nodig. We streven samen met onze partners duurzame resultaten na.

Deze waarden zijn opgenomen in de functiebeschrijvingen van de medewerkers en worden door het management van de afdeling Handhaving actief gecommuniceerd en uitgedragen, zodat ze doorwerking vinden in de dagelijkse handhavingspraktijk.

1.3.1.5 Deontologische code

1.3.1.5.1 Integriteit en deontologie voor alle medewerkers

De medewerkers van de afdeling Handhaving kunnen te maken krijgen met agressie of klachten ingediend door derden (gecontroleerden, klagers, ...). Dit kan verschillende vormen aannemen en zowel fysiek als verbaal zijn. Medewerkers die menen met tegenwerking door derden bij het uitvoeren van hun opdracht te worden geconfronteerd, kunnen terecht bij het afdelingshoofd, hun handhavingsmanager of teamverantwoordelijke, de strategisch coördinator die instaat voor personeelszaken, de preventieadviseurs van het departement, de Spreekbuis van de Vlaamse overheid, of een vertrouwenspersoon binnen het departement of de Vlaamse overheid. Zij kunnen dit ook melden bij Audit Vlaanderen of bij de Vlaamse Ombudsdienst, al dan niet met klokkenluidersbescherming.

Iedere vorm van agressie bijvoorbeeld tijdens inspecties maar ook bij telefonische oproepen, kan de medewerker melden aan de leidinggevende of vertrouwenspersoon, die hiervan een overzicht bijhouden in een register. Samen met de leidinggevende wordt de nodige actie besproken en ondernomen. Bij fysieke agressie wordt klacht ingediend bij het parket en wordt juridische bijstand verleend bij de gerechtelijke opvolging. Met de parketten werd de afspraak gemaakt dat zij dergelijke misdrijven prioritair strafrechtelijk behandelen.

Interne richtlijnen worden actief en regelmatig gecommuniceerd, o.a. via de digitale afdelingsnieuwsbrief en via het werkplekoverleg. Via zowel het intranet van het departement Omgeving als de afdelings-SharePoint kunnen alle medewerkers van de afdeling Handhaving zich uitgebreid informeren over aspecten en mogelijkheden tot juridische en psychosociale ondersteuning naar aanleiding van agressie, bedreigingen, laster, eerroof en *stalking*.

1.3.1.5.2 Integriteit en deontologie door alle medewerkers

De medewerkers van de afdeling Handhaving onderschrijven de deontologische code van de Vlaamse overheid. De integriteitscoördinator van het departement Omgeving zorgt voor de implementatie van de Vlaamse integriteitsplannen en kan klachten over schendingen van de Vlaamse deontologische code onderzoeken. Het departement Omgeving heeft specifiek voor kwetsbare functies, zoals die van inspecteurs en beboeters, een deontologische code opgesteld. Aspecten inzake integriteit en deontologie zijn opgenomen in de risicoanalyse van de handhavingsfuncties.

De structuur van de afdeling Handhaving is uitgewerkt met oog voor transversale kwaliteits- en uniformiteitsbewaking via thematische werkgroepen en 2 teamverantwoordelijken. Daarmee wil de afdeling Handhaving een provincie-overschrijdende benadering hanteren en een eenzijdig provinciale benadering vermijden. Daarnaast maakte de afdeling Handhaving een weloverwogen keuze om een tweede leidinggevende laag te voorzien binnen de organisatie. Daarmee wil de afdeling een degelijke ondersteuning en waar nodig controle van de medewerker, vanuit zowel deontologische perspectief als uniformiteit en kwaliteitsbewaking, borgen. Tijdens regelmatige gesprekken tussen de leidinggevende en de medewerker wordt bewust aandacht geschonken aan mogelijke problemen die de medewerker ervaart. Er wordt bewust gewerkt aan een cultuur van openheid, waarin collega's die geconfronteerd worden met handelingen die indruisen tegen deze waarden, dit bespreekbaar kunnen maken, bij elkaar en bij hun leidinggevend.

De afdeling Handhaving gaat bij de uitvoering van haar opdracht uit van de beginselen van behoorlijk bestuur. De afdeling Handhaving beschikt over een afdelingskader waarbinnen een medewerker zijn discretionaire beoordelingsbevoegdheid uitoefent. Dit kader bevat onder meer richtlijnen en een intern draaiboek over de inzet van ons handhavingsinstrumentarium. Hierin wordt de inzet van de handhavingsinstrumenten gekoppeld aan voorwaarden en criteria die voor alle medewerkers gelden en uniform moeten worden toegepast.

Inspecteurs gaan in principe in de praktijk met twee de baan op en de belangrijke stukken zoals processen-verbaal en bestuurlijke maatregelen worden nagelezen door de leidinggevende. Gespecialiseerde themabeheerders zorgen voor een kwaliteitscheck in specifieke dossiers en complexe of gevoelige dossiers worden besproken in de schoot van de thematische werkgroepwerking (teamverantwoordelijke kwaliteit en themabeheerders) of tijdens het structureel overleg tussen handhavingsmanagers en teamverantwoordelijken.

De afdeling Handhaving voorziet gerichte vorming en opleiding. Via dilemmatrainingen zorgt de afdeling Handhaving ervoor dat de medewerkers alert blijven en de juiste reflexen hebben in situaties waarin de neutraliteit op de proef gesteld wordt.

Interne richtlijnen worden actief en regelmatig gecommuniceerd, o.a. via de digitale afdelingsnieuwsbrief en via het werkplekoverleg. Via zowel het intranet van de Vlaamse overheid en het departement omgeving als de afdelings-SharePoint kunnen alle medewerkers van de afdeling Handhaving zich uitgebreid informeren.

1.3.2 MACROPROCESMAP

De belangrijkste kernopdrachten van de afdeling Handhaving bestaat uit:

- het inspecteren en maatregelen nemen inzake milieuhygiëne, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed;
- de beoordeling van (verzoeken tot) kwijtschelding van dwangsommen opgelegd naar aanleiding van gerechtelijke uitspraken met herstellvorderingen ruimtelijke ordening;
- de bestuurlijke sanctionering van schendingen van de regels inzake milieu, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed;
- de advisering van de minister in beroepen ingesteld tegen (weigering) bestuurlijke maatregelen naar aanleiding van schendingen milieu en ruimtelijke ordening;
- het beheren van gerechtelijke procedures handhaving onroerend erfgoed;
- milieucrisismanagement (de coördinatie van de acties vanuit het beleidsdomein Omgeving bij ernstige milieu-incidenten);
- de toepassing van het Milieuschadedecreet.

Hoewel de afdeling Handhaving een belangrijk deel van haar tijd besteedt aan bovenstaande opdrachten, investeert ze ook nog in heel wat andere processen. Figuur 5 geeft de macroprocesmap van de afdeling Handhaving weer.

De afdeling Handhaving streeft voortdurend naar een verhoging van de kwaliteit van de handhaving. Daarbij besteedt ze bijzondere aandacht aan een doelmatig, uniform en geïntegreerd optreden over heel Vlaanderen. Om de handhaving in haar geheel te laten slagen, werkt de afdeling Handhaving samen met heel wat (handhavings)actoren, vermijdt ze concurrerende handhavingsactiviteiten en wil ze een voorbeeldfunctie vervullen voor de lokale overheden. Voorts onderhoudt de afdeling Handhaving

(inter)nationale contacten om actief te kunnen inspelen op vernieuwingen en internationale tendensen inzake handhaving. Voor de beleidsvoorbereiding en -evaluatie adviseert de afdeling Handhaving over de uitvoerbaarheid en de handhaafbaarheid van de regelgeving. Hiertoe koppelt de afdeling haar ervaringen op het terrein terug naar de beleidsmakers. Ten slotte rapporteert en informeert de afdeling Handhaving als kennispartner over haar optreden, aanpak en expertise door het deelnemen aan verschillende fora (*European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law* (IMPEL), Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM), Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW), Coördinatie Vlaamse Handhaving (CVH), ...), het bijdragen aan expertisenetwerken (begeleidingscommissie van interne/externe studies, expertisenetwerken met de parketten, de coördinatiewerkgroep chemische stoffen, het PFAS-expertisenetwerk, ...), het verzorgen van voordrachten tijdens (al dan niet zelf georganiseerde) opleidingen en workshops, het bijdragen aan publicaties in nieuwsbrieven en vakbladen, het beantwoorden van kabinetsvragen, parlementaire vragen, publieksvragen en persvragen, ... Met deze transparante aanpak beoogt ze een voldoende breed maatschappelijk draagvlak voor een doelmatige handhaving te creëren.

1.3.3 TOEPASSINGSGEBIED TOEZICHT EN SANCTIONERING

De Omgevingsinspectie houdt toezicht op de volgende regelgeving:

- het Onroerenderfgoeddecreet,
- het Varenderfgoeddecreet,
- de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening,
- titel III, titel IV, titel V en titel XV van het decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid,
- de wet van 28 december 1964 op de bestrijding van de luchtverontreiniging,
- de wet van 18 juli 1973 betreffende de bestrijding van de geluidshinder,
- het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer,
- het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning en het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning,
- de wet van 12 juli 1985 betreffende de bescherming van de mens en van het leefmilieu tegen de schadelijke effecten en de hinder van niet-ioniserende stralingen, infrasonen en ultrasonen,
- titel III, hoofdstuk 2 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018,
- het decreet van 22 december 2006 houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen,
- het Oppervlaktedelfstoffendecreet,
- het decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond,
- het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen,
- het decreet van 8 februari 2013 houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest, als het van toepassing is op hinderlijke inrichtingen vermeld in artikel 5.2.1 van het decreet,
- het samenwerkingsakkoord van 16 februari 2016 tussen de federale staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken,
- de Verordening (EG) Nr. 850/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de persistente organische verontreinigende stoffen en tot wijziging van Richtlijn 97/117/EEG,
- de Verordening (EG) Nr. 166/2005 van het Europees Parlement en de Raad van 18 januari 2006 betreffende de instelling van een Europees register inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen en tot wijziging van de Richtlijn 91/689/EEG en 96/61/EG van de Raad,
- de Verordening (EG) Nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2006 betreffende de overbrenging van afvalstoffen,
- de Verordening (EG) Nr. 1907/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2006 inzake de registratie van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH), tot oprichting van een Europees Agentschap voor chemische stoffen, houdende wijziging van Richtlijn 1999/45/EG en houdende intrekking van de Verordening (EEG) Nr. 793/93 van de Raad en de Verordening (EG) Nr. 1488/94 van de Commissie alsmede Richtlijn 76/769/EEG van de Raad en de Richtlijn 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG en 2000/21/EG van de Commissie,
- de Verordening (EG) Nr. 1418/2007 van de Commissie van 29 november 2007 betreffende de uitvoer, met het oog op terugwinning, van bepaalde afvalstoffen, vermeld in bijlage III of III A bij de Verordening (EG) Nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad, naar bepaalde landen waarop

het OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling)-besluit betreffende het toezicht op de grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen niet van toepassing is,

- de Verordening (EG) Nr. 1497/2007 van de Commissie van 18 december 2007 tot vaststelling, ingevolge de Verordening (EG) Nr. 842/2006 van het Europees Parlement en de Raad, van basisvoorschriften inzake controle op lekkage van stationaire brandbeveiligingsystemen die bepaalde gefluoreerde broeikasgassen bevatten,
- de Verordening (EG) Nr. 1516/2007 van de Commissie van 19 december 2007 tot vaststelling, ingevolge de Verordening (EG) Nr. 842/2006 van het Europees Parlement en de Raad, van basisvoorschriften inzake controle op lekkage van stationaire koel-, klimaatregelings- en warmtepompapparatuur die bepaalde gefluoreerde broeikasgassen bevat,
- de Verordening EG Nr. 1102/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2008 inzake het verbod op de uitvoer van metallisch kwik en andere kwikverbindingen en -mengsels en de veilige opslag van metallisch kwik,
- de Verordening (EG) Nr. 1005/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende de ozonlaagafbrekende stoffen,
- de Verordening (EG) Nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten en tot intrekking van de Verordening (EG) Nr. 1774/2002,
- de Verordening (EU) Nr. 142/2011 van de Commissie van 25 februari 2011 tot uitvoering van de Verordening (EG) Nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten en tot uitvoering van Richtlijn 97/78/EG van de Raad wat betreft bepaalde monsters en producten die vrijgesteld zijn van veterinaire controles aan de grens krachtens die Richtlijn,
- de Verordening (EU) Nr. 333/2011 van de raad van 31 maart 2011 tot vaststelling van criteria die bepalen wanneer bepaalde soorten metaalschroot niet langer als afval worden aangemerkt overeenkomstig Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad,
- de Verordening (EU) Nr. 601/2012 van de Commissie van 21 juni 2012 inzake de monitoring en rapportage van de emissies van broeikasgassen overeenkomstig Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad,
- de Verordening (EU) Nr. 1179/2012 van de Commissie van 10 december 2012 tot vaststelling van criteria die bepalen wanneer kringloopglas overeenkomstig Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad niet langer als afval wordt aangemerkt,
- de Verordening (EU) Nr. 715/2013 van de Commissie van 25 juli 2013 tot vaststelling van criteria die bepalen wanneer koperschroot overeenkomstig Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad niet langer als afval wordt aangemerkt,
- de Verordening (EU) Nr. 1257/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 20 november 2013 inzake scheepsrecycling, en tot wijziging van de Verordening (EG) Nr. 1013/2006 en van Richtlijn 2009/16/EG,
- de Verordening (EU) Nr. 517/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende gefluoreerde broeikasgassen en tot intrekking van de Verordening (EG) Nr. 842/2006,
- de Verordening (EU) 2017/852 van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2017 betreffende kwik, en tot intrekking van De Verordening (EG) Nr. 1102/2008.

Het toepassingsgebied van de cluster Sanctienering en Advisering, beter bekend als de gewestelijke beboetingsentiteit, die instaat voor de bestuurlijke beboeting, spoort grotendeels samen met bovenvermeld toepassingsgebied, aangevuld met gerichte Vlaamse wetgeving en de integrale Europese en internationale milieuregelgeving:

- de Jachtwet van 28 februari 1882,
- het Boswetboek van 19 december 1854,
- de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij,
- de wet van 28 december 1964 op de bestrijding van de luchtverontreiniging,
- de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen,
- de wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging, met uitsluiting van hoofdstuk IV, afdeling IV, en hoofdstuk VI, van deze titel voor wat de overtredingen van hoofdstuk IIIbis en de uitvoeringsbesluiten ervan betreft,
- de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud,
- de wet van 18 juli 1973 betreffende de bestrijding van de geluidshinder,
- de wet van 10 januari 1977 houdende regeling van de schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door het winnen en het pompen van grondwater,
- de wet van 28 juli 1981 houdende goedkeuring van de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten, en van de Bijlagen, opgemaakt te Washington op 3 maart 1973,
- het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer, met uitsluiting van hoofdstuk IV, afdeling IV, en hoofdstuk VI, van deze titel voor wat de overtredingen van hoofdstuk IVbis en de uitvoeringsbesluiten ervan betreft,
- het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning,
- de wet van 12 juli 1985 betreffende de bescherming van de mens en van het leefmilieu tegen de schadelijke effecten en de hinder van niet-ioniserende stralingen, infrasonen en ultrasonen,
- het Bosdecreet van 13 juni 1990,
- het Jachtdecreet van 24 juli 1991,
- het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu,
- het decreet van 4 april 2003 betreffende de oppervlaktedelfstoffen,
- het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, wat betreft artikel 1.3.1.1, artikel 1.3.2.2 tot en met 1.3.3.3.1, artikel 1.7.3.3, artikel 1.7.5.4, afdeling 2, van hoofdstuk VI van titel II en hoofdstuk 2 van titel III,
- het decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming,
- het decreet van 22 december 2006 houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen, met behoud van de toepassing van artikel 61, § 2, van dat decreet,
- het decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond,
- het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen,
- het decreet van 8 februari 2013 houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest,
- het decreet van 28 maart 2014 betreffende de preventie, surveillance en bestrijding van ziekten bij in het wild levende dieren,
- het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning voor zover het projecten betreft bedoeld in artikel 5, 1°, c, en 2°, b,

- het decreet van 21 december 2018 houdende de luchtkwaliteit in het binnenmilieu van voertuigen,
- de milieuregelgeving van de Europese Unie en de internationale milieuregelgeving, die de Vlaamse Regering bepaalt, alsook op de door of krachtens de voormelde regelgeving uitgevaardigde bepalingen en opgelegde verplichtingen, wat betreft de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest.

De gewestelijke inspecteurs onroerend erfgoed van de Omgevingsinspectie staan in voor de bestuurlijke beboeting binnen het volgende toepassingsgebied:

- het Onroerenderfgoeddecreet;
- het Varenderfgoeddecreet.

1.3.4 PROGRAMMATISCHE HANDHAVING

1.3.4.1 Prioriteiten

Het Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019 van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 april 2016, bundelt de meerjarenprogramma's van de verschillende milieuhandhavingsactoren en blijft van toepassing tot de goedkeuring van een nieuw gewestelijk meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma (zie hoofdstuk 2.1.1.1). De belangrijkste opdracht van de afdeling Handhaving situeert zich voor wat betreft het domein milieu bij het toezicht op de naleving van de milieuhygiëneregelgeving en de bestuurlijke remediërende handhaving daarvan. Voor sommige sectoren of activiteiten eist de Europese milieuhygiëneregelgeving expliciet een programmatische aanpak. De Richtlijn Industriële Emissies (RIE) legt een risicogebaseerde inspectiefrequentie, uitgewerkt in een inspectieprogramma en -plan, op voor de onder deze richtlijn ressorterende installaties. De Seveso-Richtlijn legt specifieke inspectie-eisen op, waaronder de opmaak en de uitvoering van een controleprogramma dat minstens de aard van de geplande controles, de toe te passen methodiek en de voorziene frequentie moet vermelden. De Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (EVOA) bepaalt dat de lidstaten vanaf 2017 plannen opstellen voor de EVOA-controles, gebaseerd op risicobeoordelingen van specifieke afvalstromen en bronnen van illegale overbrengingen. Ook voor controles in het kader van de REACH-Verordening, inclusief de *Persistent Organic Pollutants* (POP)-Verordening, en de Verordening Dierlijke Bijproducten zijn er specifieke eisen inzake planning en risicoanalyse voorzien. Voor de vijf genoemde Europese regelgevingen maakt de afdeling Handhaving specifieke controleprogramma's op om zodoende deze Europese verplichtingen inzake inspecties optimaal te implementeren. Voor de andere sectoren en activiteiten gelden de algemene principes van de Europese aanbeveling betreffende minimumcriteria voor milieu-inspecties. Omwille van de omvang van de milieuhygiëneregelgeving, de grootteorde van het aantal te controleren inrichtingen en activiteiten, en de verscheidenheid en complexiteit van haar opdracht hanteert de afdeling Handhaving voor het domein milieu prioriteiten die ze op regelmatige basis evalueert en desgevallend bijstelt.

Het Handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening 2015, meegedeeld aan de Vlaamse Regering op 17 juli 2015, blijft van toepassing tot de goedkeuring van een nieuw meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma (zie hoofdstuk 2.1.1.1) en bepaalt grotendeels het kader voor de handhavingsuitvoering voor het domein ruimte op Vlaams niveau. Dit programma zet de krachtlijnen uit voor het gewestelijk handhavingsbeleid door middel van het vastleggen van strategische en operationele doelen en schrijft op een gedetailleerde wijze het handhavingstraject voor dat de Vlaamse administratie moet volgen. Voor de lokale overheden biedt het programma een houvast zonder evenwel

bindend te zijn. Het Handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening 2015 voorziet het jaarlijks opstellen van gewestelijke en gezamenlijke prioriteiten. De Vlaamse Regering nam op 23 december 2016 kennis van de door de minister bepaalde handhavingsprioriteiten. In globa situeren de gewestelijke handhavingsprioriteiten zich in de ruimtelijk kwetsbare gebieden en bijkomend op de vrijwaring van de watergevoelige zones.

In het Handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed 2015, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 27 november 2015, zijn de prioriteiten voor het domein onroerend erfgoed opgenomen zoals nog steeds van toepassing. Het uitgangspunt is dat de schaarste van de middelen ertoe noopt bepaalde schadegevallen conform de prioriteitenlijst bij voorrang te behandelen, zonder dat niet in de lijst voorkomende gevallen helemaal worden losgelaten of niet behandeld.

De cluster Sanctienering en Advisering werkt bij het behandelen van boetedossiers via inhoudelijke specialisatie en met mogelijke prioritering in beboeting. Een uitgangspunt is om de specifieke handhavingsinitiatieven of prioriteiten van verschillende handhavingsactoren via sanctienering kracht bij te zetten.

1.3.4.2 Geïntegreerde handhaving

De afdeling Handhaving integreerde in 2019 voor het eerst haar handhavingsinitiatieven voor de domeinen milieu, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed in één Omgevingsinspectieplan 2019. Voortbouwend op dit plan gaf de afdeling Handhaving in haar Omgevingshandhavingsplan 2020 en Omgevingshandhavingsplan 2021 ook duiding over de opdrachten en plannen van de cluster Sanctienering en Advisering, beter bekend als de gewestelijke beboetingsentiteit. Zodoende biedt de afdeling Handhaving een volledig overzicht van haar werking, plannen en acties.

Deze aanpak wordt vanaf 2022 voortgezet door het opmaken van een tweejaarlijks omgevingshandhavingsplan en maakt mee een krachtdadige en afgestemde bestuurlijke omgevingshandhaving mogelijk.

Een geïntegreerde handhaving beperkt zich uiteraard niet tot louter de planmatige aanpak. De afdeling Handhaving draagt dan ook bij aan integratie-initiatieven in tal van contexten: op beleidsniveau, op niveau van de regelgeving, op operationeel niveau, op organisatorisch niveau, ... en dit zowel binnen als tussen de domeinen milieu, ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed. In het Omgevingshandhavingsplan 2022-2023 komen dergelijke initiatieven regelmatig aan bod.

1.3.4.3 Risicogebaseerde handhaving

In 2022-2023 maakt de afdeling Handhaving voor het domein milieu voort gebruik van risicogebaseerde monitoringstools en inspectiefrequenties, risicoanalyses en risicobeoordelingen. Meer concrete voorbeelden zijn het hanteren van een risicobeoordeling voor afvalstromen, het risicogebaseerd monitoringsprogramma lucht, de risicogebaseerde planning voor routinemonsternames water, het risicogebaseerd controleren van AEA (ammoniakemissiearme)-stalsystemen, de IRAM (*Information Risk Analysis Methodology*)-scoringmethodologie per thema en per installatie voor het Vlaams RIE-inspectieprogramma, en het risicogebaseerd Seveso-inspectieprogramma.

De departementale onderzoekopdracht 'ontwikkeling methodologie risicogebaseerd meerjarenhandhavingsprogramma', waaraan de afdeling Handhaving in grote mate heeft meegewerkt

en die werd afgerond in 2021, biedt bijkomende inzichten en formuleert enkele aanbevelingen die de huidige risicogebaseerde benadering kan versterken.

De afdeling Handhaving zal in 2022-2023 het dossieropvolgingsstelsel voor het domein milieu voorzien van het eenduidig benoemen van sectoren, het uitwerken van een manier om naleefgedrag te registreren en het koppelen van naleefgedrag aan milieuthema's bij rapportering. Aansluitend voorziet de afdeling Handhaving in het vervolledigen van data en data-uitwisseling voor een aantal sectoren of bepaalde emissies. Voor de interpretatie van alle vaststellingen inzake naleefgedrag maakt de afdeling Handhaving gebruik van haar eigen ervaring, expertise en de huidige risicogebaseerde aanpak om gericht en efficiënt toezicht te houden.

1.3.4.4 Samenwerkingsverbanden

De afdeling Handhaving engageert zich tot samenwerking met (handhavings)actoren en hanteert daarbij ieders kernopdracht, de bevoegdheidsverdeling, het subsidiariteitsprincipe en het op een effectieve en efficiënte manier realiseren van een kwaliteitsvolle leefomgeving als leidende principes.

1.3.4.4.1 Europese samenwerking

De afdeling Handhaving draagt bij aan het tot stand komen van Europese milieuhygiënerelgeving met bijzondere aandacht voor mogelijke knelpunten inzake de uitvoering en de handhaafbaarheid ervan. De afdeling Handhaving voorziet inbreng bij implementatiebevragingen en evaluaties door de Europese Commissie over Europese initiatieven en volgt voor de aspecten inzake handhavingsuitvoering de bevindingen en aanbevelingen voor ons land in de jaarlijkse milieubeoordeling door de OESO op.

De afdeling Handhaving engageert zich voor een aantal projecten van het werkprogramma van IMPEL waarbij ze heel gericht inzet op de uitwisseling van informatie, kennis en expertise in Europese handhavingscontext.

1.3.4.4.2 Samenwerkingsakkoorden

Onder andere bij de ratificatie van Europese richtlijnen inzake milieuhygiëne in België is voor een aantal thema's gekozen voor een samenwerkingsakkoord. De afdeling Handhaving komt haar verplichtingen die voortvloeien uit dergelijke samenwerkingsakkoorden, na. Meer concreet gaat het om:

- het Samenwerkingsakkoord van 16 februari 2016 tussen de Federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken;
- de Overeenkomst van 16 januari 2014 tussen de Federale Staat en de Gewesten inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten;
- het Samenwerkingsakkoord van 26 oktober 1994 tussen de Belgische Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, betreffende de coördinatie van het beleid inzake invoer, uitvoer en doorvoer van afvalstoffen;
- het Samenwerkingsakkoord van 17 oktober 2011 tussen de Federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen;

- het Samenwerkingsakkoord van 6 september 1996 tussen de Federale Staat en de Gewesten betreffende de uitvoering van het Verdrag inzake de verzameling, afgifte en inname van afval in de Rijn- en binnenvaart ondertekend te Straatsburg.

1.3.4.4.3 Samenwerkingsovereenkomsten

De afdeling Handhaving formaliseert haar samenwerking met andere handhavingsactoren waarmee ze ook effectief uitvoeringsgericht samenwerkt, die zorgen voor onder andere maximalisatie van het aantal ogen op het terrein, informatie-uitwisseling, afbakening van taken bij overlappende bevoegdheden en delen van vaststellingsbevoegdheden. De afdeling Handhaving sloot de volgende formele samenwerkingsverbanden:

- de samenwerkingsovereenkomst van 21 december 2020 tussen de Vlaamse Milieumaatschappij en de afdeling Handhaving van het departement Omgeving;
- het samenwerkingsprotocol van 17 december 2019 tussen het agentschap voor Natuur en Bos en het departement Omgeving;
- het samenwerkingsprotocol van 2 maart 2019 tussen het agentschap Onroerend Erfgoed en het departement Omgeving;
- het samenwerkingsprotocol van 30 januari 2019 tussen de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij en het departement Omgeving;
- het protocol asbesthandhaving Vlaanderen van november 2018 tussen het departement Omgeving, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten;
- het samenwerkingsprotocol van 9 april 2018 tussen Wonen Vlaanderen en het departement Omgeving;
- de overeenkomst van 17 september 2015 tussen het Vlaamse Gewest en de rechtspersoonlijkheid van het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid inzake wetenschappelijk en technisch evaluatiesysteem voor bioveiligheid.

Een samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse Landmaatschappij is in opmaak. In 2022-2023 zet de afdeling Handhaving in op de uitvoering en zo nodig actualisatie van de bestaande samenwerkingsprotocollen.

1.3.4.4.4 Ondersteuning lokale handhaving

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet dat voort wordt gebouwd aan een duidelijke taakafbakening met andere (handhavings)actoren en aan een constructieve en structurele ondersteuning van lokale besturen uitgaand van het subsidiariteitsprincipe. Aanvullend haalt de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving in de Beleidsnota Omgeving 2019-2024 aan dat het departement Omgeving zich zal ontwikkelen als kenniscentrum waarop de lokale besturen zich kunnen beroepen om hun eigen verantwoordelijkheden op te nemen. Voorts heeft de beleidsnota aandacht voor de impact van regelgeving op de bevoegdheid en capaciteit van de lokale besturen om te handhaven. Ten slotte voorziet de beleidsnota ook dat het subsidiariteitsprincipe wordt toegepast en dat lokale besturen worden aangespoord om hun handhavende taken ook daadwerkelijk op te nemen. Daarbij wordt onderzocht hoe de middelen die hierdoor worden gegenereerd, kunnen worden toegekend aan het betrokken lokaal bestuur.

Voor wat het domein milieu betreft, ligt de toezichtsbevoegdheid op klasse 2-inrichtingen in hoofdzaak bij de lokale overheid gelet op het subsidiariteitsprincipe. Binnen haar werking biedt de afdeling

Handhaving een efficiënte en kwaliteitsvolle ondersteuning aan (boven)lokale overheden aan. De afdeling Handhaving focust daarbij op ondersteuning en zal dossiers niet volledig overnemen. De klasse-indeling overeenkomstig het Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning (VLAREM) is een Vlaamse benadering die vanuit Europees perspectief niet wordt gevolgd. Dit betekent concreet dat de afdeling Handhaving binnen de overlappende bevoegdheid voor klasse 2-inrichtingen een zekere capaciteit inzet om Europees verplichte controles uit te voeren. Daarbij gaat de afdeling Handhaving niet zonder meer uit van een integrale controle maar legt ze zich toe op de controle van deelaspecten met de meeste milieurelevantie.

De afdeling Handhaving levert een bijdrage aan opleidingen die door de bestuurscholen inzake milieu en ruimtelijke ordening worden georganiseerd. Aanvullend biedt de afdeling Handhaving specifiek voor het domein ruimtelijke ordening de gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die een aangestelde verbalisant of stedenbouwkundige inspecteur hebben en hierom verzoeken, een individuele praktijkgerichte opleiding aan voor zowel de functie van verbalisant als stedenbouwkundige inspecteur. De afdeling Handhaving organiseert een opleiding *on the job* en houdt daarbij rekening met de eigen middelen en personeelscapaciteit. De opleiding kan doorgaan in de gemeente waarbij de gewestelijke verbalisant/stedenbouwkundige inspecteur niet in de plaats zal treden van de lokale handhaver. De dossiers die tijdens dit traject worden opgestart, worden verder door de lokale handhaver opgevolgd.

Lokale overheden zijn ook met betrekking tot het domein onroerend erfgoed een partner van de Omgevingsinspectie bij het handhaven van misdrijven en inbreuken. De Beleids- en Begrotingstoelichting Onroerend Erfgoed 2022 stelt centraal dat de Omgevingsinspectie en het agentschap Onroerend Erfgoed in 2022 de mogelijkheden tot meer lokaal toezicht versterken door het inschakelen van partners, zoals lokale besturen, lokale verbalisanten, erkende onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. De Omgevingsinspectie organiseert in 2022-2023 een opleiding voor toekomstige gemeentelijk verbalisanten onroerend erfgoed (zie hoofdstuk 2.3.6).

Om de lokale overheden te informeren, maakt de afdeling Handhaving gebruik van onder andere de CAPLO (Centraal Aanspreekpunt Lokale Overheden)-nieuwsbrief van het departement Omgeving, de VVSG (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten)-nieuwsbrief en de website van het departement Omgeving.

De afdeling Handhaving neemt actief deel aan overlegsessies die voor lokale toezichthouders en verbalisanten worden georganiseerd, hetzij vanuit provinciaal initiatief, hetzij door intercommunales. Deze netwerkmomenten, die zowel structureel als op adhoc-basis kunnen doorgaan, vormen een ideale gelegenheid om kennis en ervaring uit te wisselen.

1.3.4.4.5 Overige samenwerkingsverbanden

Naast samenwerkingsakkoorden en -overeenkomsten draagt de afdeling Handhaving ook bij aan het tot stand komen, het actualiseren en het uitvoeren van andere vormen van geformaliseerde afspraken inzake handhavingsuitvoering tussen verschillende actoren, zoals het draaiboek milieu-incidenten van het beleidsdomein Omgeving, de Sorteernota van het Openbaar Ministerie, de Vlaamse strafrechtelijke prioriteiten zoals omgezet in de gemeenschappelijke omzendbrief COL 04/2019 van het College van Procureurs-generaal en de Vlaamse minister-president, de omzendbrief vereenvoudigde processen-verbaal (VPV)-lijst, de Kadernota Integrale Veiligheid en het Nationaal Veiligheidsplan.

Begin 2021 is de eerste Vlaamse verbindingsofficier aangesteld bij het kabinet van de Vlaamse minister bevoegd voor Justitie en Handhaving als spilfiguur voor informatie-uitwisseling tussen de geïntegreerde politie, de federale inlichtingen- en veiligheidsdiensten, en de diensten van de Vlaamse overheid. De verbindingsofficier voorziet onder anderen in de afstemming van dossiers waarin naast bestuurlijke acties ook een gerechtelijk onderzoek loopt.

Er vindt structureel overleg inzake omgevingshandhaving plaats tussen de verschillende (handhaving)actoren binnen zowel het departement Omgeving (stuurgroep Omgevingshandhaving) als het beleidsdomein Omgeving (werkgroep Omgevingshandhaving) en binnen Vlaanderen met alle handavingsactoren (Forum Omgevingshandhaving en een aantal provinciale handavingsnetwerken).

Op het terrein werken de toezichthouders, verbalisanten en inspecteurs van de Omgevingsinspectie op een performante manier samen met lokale toezichthouders en verbalisanten, en met toezichthouders van de Mestbank, politie, OVAM, VMM, de provincies, het agentschap voor Natuur en Bos, Wonen Vlaanderen, het agentschap Onroerend Erfgoed, ... De toezichthouders, verbalisanten en inspecteurs van de Omgevingsinspectie wisselen met zowel deze actoren als desgevallend met parketmagistraten informatie uit.

1.3.5 SANCTIONERING EN ADVISERING

1.3.5.1 Bestuurlijke sanctionering

De opdracht van de cluster Sanctionering en Advisering van de afdeling Handhaving onderscheidt zich nadrukkelijk van de opdracht van de Omgevingsinspectie. De cluster Sanctionering en Advisering is, in haar rol van gewestelijke beboetingsentiteit, verantwoordelijk voor de bestuurlijke sanctionering van nagenoeg de volledige omgevingsregelgeving (milieubeheer, milieuhygiëne en ruimtelijke ordening). Zij ontvangt processen-verbaal en verslagen van vaststelling van verschillende handavingsactoren en kan exclusieve of alternatieve geldboeten opleggen (eventueel met voordeelontneming) voor omgevingsinbreuken respectievelijk -misdrijven. Beroepen tegen bestuurlijke geldboeten worden beoordeeld door het Handavingscollege.

Met het oog op een doelgerichte, geïntegreerde en uniforme behandeling van de boetedossiers besteedt de cluster Sanctionering en Advisering veel aandacht aan een eenvormig kader met criteria voor het bepalen van de hoogte van de geldboete. Dit kader creëert rechtszekerheid.

Een bestuurlijke geldboete is een sanctie waarbij de overtreder wordt verplicht een geldsom te betalen. De geldboete kan de vorm aannemen van:

- een alternatieve bestuurlijke geldboete voor omgevingsmisdrijven,
- een exclusieve bestuurlijke geldboete voor omgevingsinbreuken.

Omgevingsinbreuken kunnen exclusief bestuurlijk worden beboet terwijl omgevingsmisdrijven strafrechtelijk kunnen worden vervolgd. Als de procureur des Konings tijdig beslist om niet strafrechtelijk te behandelen, kan er een bestuurlijke geldboete worden opgelegd als alternatief voor een strafsanctie.

In 2019 werd de afstemming tussen strafrechtelijke en bestuursrechtelijke sanctionering verder uitgewerkt in de Omzendbrief 4/2019 van het College van Procureurs-generaal en de Vlaamse minister-president. Hierin worden de (omgevings)misdrijven opgelijst die prioritair strafrechtelijk worden vervolgd. Naast deze Omzendbrief blijft voorlopig de sorteernota van het Openbaar Ministerie van kracht. Deze heeft als doel om te bepalen welke dossiers de parketten zelf zullen behandelen en welke

////////////////////////////////////

dossiers zij zullen overmaken aan de gewestelijke beboetingsentiteit. Op die manier kan ieder proces-verbaal een passend gevolg krijgen.

De regelgeving voorziet dat de alternatieve bestuurlijke geldboete maximaal 2.000.000 euro en de exclusieve bestuurlijke geldboete maximaal 400.000 euro kan bedragen.

Samen met een bestuurlijke geldboete kan ook een voordeelontneming worden opgelegd voor milieumisdrijven en -inbreuken. Dit is een sanctie waarbij de overtreder wordt verplicht een al dan niet geschat bedrag te betalen ter waarde van het (bruto)vermogensvoordeel dat uit de milieu-inbreuk of het milieumisdrijf werd verkregen.

Wanneer de gewestelijke beboetingsentiteit van mening is dat het onmiskenbaar vaststaat dat de overtreder de inbreuk of het misdrijf heeft gepleegd, kan de gewestelijke beboetingsentiteit aan de overtreder een voorstel tot betaling van een geldsom doen. Dit voorstel wordt de bestuurlijke transactie of kortweg 'BT' genoemd en is vergelijkbaar met een minnelijke schikking in het strafrecht. De gewestelijke beboetingsentiteit beschikt voor domeinen milieu en ruimtelijke ordening over dit instrument sinds 2012 respectievelijk 2018. Doorheen de jaren heeft ze de toepassing van het instrument verder uitgebreid en ze zal hier de komende jaren ook blijven op inzetten.

Voor stedenbouwschendingen heeft de gewestelijke beboetingsentiteit de mogelijkheid gekregen om een sepotbeleid uit te bouwen. Ze kan omwille van opportuniteitsredenen seponeren in de volgende gevallen:

- indien de overtreder tot herstel, verenigbaar met de bestaande goede ruimtelijke ordening, of regularisatie is overgegaan of een planologische oplossing heeft bekomen op het ogenblik dat de gewestelijke beboetingsentiteit de beslissing van de procureur des Konings tot niet-strafrechtelijke behandeling ontvangt;
- indien de schending niet prioritair is voor het gewestelijke of het lokale niveau.

Ze zal niet seponeren indien voorliggende gevallen uitzonderlijk toch behandeling vragen omwille van de impact op de ruimtelijke ordening, de maatschappelijke relevantie of de omvang en de duur van de feiten.

Principieel zal de gewestelijke beboetingsentiteit een schending als prioritair aanmerken indien het proces-verbaal of verslag van vaststelling dit uitdrukkelijk vermeldt. Dit moet worden gemotiveerd aan de hand van een algemeen beleidsdocument van het gewestelijke of lokale niveau waarin de desbetreffende prioriteit is opgenomen.

Ter ondersteuning van de lokale besturen heeft de gewestelijke beboetingsentiteit tools aangeboden om tot lokale handhavingsprioriteiten Ruimtelijke Ordening te komen. Begin 2022 ontving de gewestelijke beboetingsentiteit van 63 gemeenten en steden de handhavingsprioriteiten.

De schendingen die door recidivisten worden gepleegd, seponeert de gewestelijke beboetingsentiteit in de regel niet vermits een bestraffend signaal nodig is. Daarnaast behandelt de gewestelijke beboetingsentiteit ook de boetedossiers inzake doorbreking van een stakingsbevel ruimtelijke ordening prioritair om een duidelijk signaal te geven.

1.3.5.2 Advisering

1.3.5.2.1 Bestuurlijke maatregelen

Voor het domein milieu kan aan een overtreder een bestuurlijke maatregel, al dan niet met dwangsom, worden opgelegd met oog op het beëindigen van de milieuschending en het herstel van het leefmilieu. Als de overtreder niet akkoord is met de opgelegde bestuurlijke maatregelen of de dwangsom, dan kan hij beroep aantekenen bij de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. De cluster Sanctivering en Advisering verleent een voorafgaand, niet-bindend advies aan de minister over het ingestelde beroep. Daarnaast kunnen personen die rechtstreeks nadeel ondervinden van een milieu-inbreuk of milieumisdrijf, of personen die belang hebben bij het beteugelen ervan, bij de bevoegde personen een verzoek indienen om een bestuurlijke maatregel op te leggen. Wanneer de bevoegde persoon weigert een bestuurlijke maatregel op te leggen en de verzoeker niet akkoord is met de weigering, kan die beroep aantekenen bij de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. Ook voor dergelijke beroepen verleent de cluster Sanctivering en Advisering een advies aan de minister.

Voor het domein ruimtelijke ordening is een bestuurlijke maatregel gericht op het herstel van de goede ruimtelijke ordening, deze kan meerdere vormen aannemen (bestuursdwang en last onder dwangsom). De maatregel kan door zowel de burgemeester, de gemeentelijke als de gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur worden genomen. Als de overtreder niet akkoord is met de opgelegde bestuurlijke maatregelen, dan kan hij beroep aantekenen bij de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. De cluster Sanctivering en Advisering en de Hoge Raad voor Handhavingsuitvoering verlenen een voorafgaand, niet-bindend advies aan de minister over het ingestelde beroep.

1.3.5.2.2 Gemotiveerde dwangsomverzoeken

Naast de bevoegdheden van de gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur is op gewestelijk niveau de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving, als aangestelde van de Vlaamse Regering, eveneens bevoegd om zich uit te spreken over de invordering van de opeisbaar geworden dwangsommen. Deze dwangsommen kunnen verbeuren naar aanleiding van een door de rechter opgelegde herstelmaatregel onder verbeurte van een dwangsom op vordering van het Vlaamse Gewest of naar aanleiding van een last onder dwangsom die werd bevolen door de gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur.

Een schuldenaar van een dergelijke nog opeisbare dwangsom, kan een gemotiveerd verzoek indienen bij de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. De cluster Sanctivering en Advisering stelt vervolgens een dossier samen dat ze bezorgt aan de Hoge Raad voor de Handhavingsuitvoering met de vraag om een advies te geven. Na ontvangst van het advies maakt de cluster Sanctivering en Advisering een ontwerp van ministerieel besluit op dat ze samen met het dossier aan de minister bezorgt. De minister beslist tot een tijdelijk of definitief afzien van verdere inning van de opeisbare dwangsom en dit voor het geheel of een gedeelte van de schuldvordering.

1.3.5.3 Toepassing Milieuschadedecreet

De Vlaamse Regering heeft het departement Omgeving aangesteld als bevoegde instantie voor de uitvoering van de taken waarin het Milieuschadedecreet (Titel XV DABM) voorziet. Deze taken betreffen onder meer het beoordelen van de aard, de omvang en de ernst van de schade, het aanwijzen van de

exploitant die de schade of de onmiddellijke dreiging van schade heeft veroorzaakt en het bepalen van de maatregelen die moeten worden uitgevoerd. Binnen het departement Omgeving wordt de coördinatie van deze taken opgenomen door de cluster Sanctieering en Advisering.

De toepassing van het Milieuschadedecreet en zijn uitvoeringsbesluiten wordt maximaal afgestemd op de uitvoering van het Milieuhandhavingsdecreet (Titel XVI DABM). Hiermee wordt bedoeld dat in eerste instantie het Milieuhandhavingsdecreet wordt toegepast en ondergeschikt, indien het een meerwaarde biedt en de decretale voorwaarden zijn vervuld, het Milieuschadedecreet.

Potentiële milieuschadegevallen worden gemeld via de crisismanager, via de actoren die vaststellingen gedaan hebben op het terrein of via derden in het kader van een verzoek om maatregelen. Door de objectieve aansprakelijkheid ('de vervuiler betaalt') biedt het Milieuschadedecreet voor bepaalde gevallen van aanzienlijke milieuschade de rechtsgrond en het instrumentarium voor de nodige preventie- en herstelacties.

1.4 PERSONEEL

1.4.1 AANTAL MEDEWERKERS EN VOLTijdSE EQUIVALENTEN

Het realiseren van de besparingsdoelstellingen van de Vlaamse overheid is ook van toepassing op het departement Omgeving. Concreet betekende dit voor de afdeling Handhaving aanvankelijk een voortzetting van de krimp van het personeelsbestand waaraan de voormalige afdelingen AMI, AIHRO en AMMC reeds onderhevig waren. Deze neerwaartse evolutie werd op 26 november 2021 door een wervingsbeslissing van de secretaris-generaal van het departement Omgeving bijgesteld. Meer concreet wordt door deze beslissing de uitstroom die de afdeling Handhaving al kende tijdens de huidige regeerperiode, ongedaan gemaakt.

Op 31 december 2021 kan de afdeling Handhaving rekenen op in totaal 184 medewerkers samen goed voor 151 VTE.

Tabel 1 geeft het overzicht van het aantal medewerkers (koppen en VTE), in rekening gebracht volgens hun hoofdopdracht.

	aantal medewerkers	aantal (VTE)
milieutoezichthouder	82	65,65
milieutoezichthouder zware risicobedrijven	12	11,3
gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur	10	7,6
verbalisant ruimtelijke ordening	10	8,1
erfgoedinspecteur	6	5,55
beboeter/adviseur	14	11,65
leidinggevende	9	8,9
strategisch coördinator	5	4,3
juridische ondersteuning omgevingsinspectie	3	3

digitale transformatie	3	3
administratief medewerker	30	21,98

Tabel 1. Het aantal medewerkers ingedeeld volgens hun hoofdopdracht.

1.4.2 IN TOEZICHTSFUNCTIE AANGESTELDE MEDEWERKERS

Tabel 2 geeft een overzicht van het aantal medewerkers (koppen) dat eind 2021 bevoegd was om een proces-verbaal of een verslag van vaststelling op te stellen.

functie	aantal medewerkers
milieutoezichthouder	83
milieutoezichthouder zware risicobedrijven	13
gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur ^(*)	11
verbalisant ruimtelijke ordening	9
erfgoedinspecteur ^(*)	6

(*) hiervan zijn 17 medewerkers bijkomend aangesteld als officier van de gerechtelijke politie

Tabel 2. Het aantal in een toezichtsfunctie aangestelde medewerkers.

1.4.3 VTE-INZET HANDHAVINGSUITVOERING

Tabel 3 geeft een overzicht van de indicatieve thematische VTE-inzet voor het werkjaar 2022.

			VTE-inzet
inspecteren en maatregelen nemen, gepland	omgevingsveiligheid	Sevesoprogramma	7,4
		Seveso overige	
		REACH	0,6
		GGO's	0,5
	RIE	industrie	5,5
		landbouw	4,5
	afval en materialen		7,3
	ketentoezicht		6,5
	landbouw (excl. RIE)		4,6
	hinder		1,4
	klimaat		4,1
	lucht		3,1
	ondergrond en grondwater		2,3
	water		4,4

	exploitatie	2,7
inspecteren en maatregelen nemen, niet-gepland	milieu (alle thema's)	9,0
	ruimtelijke ordening	11,4
	onroerend erfgoed	4,4
sanctionering en advisering		10,7 ^(*)

(*) bij de aanvang van het werkjaar 2022 werd ondertussen duidelijk dat dit aantal VTE significant neerwaarts moet worden bijgesteld

Tabel 3. De thematische VTE-inzet handavingsuitvoering.

1.5 FINANCIËN

1.5.1 UITGAVEN

1.5.1.1 Laboratoriumkosten voor milieu-onderzoek

Ter ondersteuning van haar sleutelproces 'inspecteren en maatregelen nemen' sluit de Omgevingsinspectie overeenkomsten af met erkende laboratoria voor het meten, bemonsteren en analyseren van allerhande stoffen en emissies.

Voor de meting, monsternamen en analyse van afvalwater, koelwater, oppervlaktewater en grondwater enerzijds, en afvalstoffen en bodem anderzijds sluit de Omgevingsinspectie 2 langlopende (4 jaar) overeenkomsten af met een erkend laboratorium. Om emissiemetingen uit te voeren op de schoorsteen van verbrandingsinrichtingen, procesinstallaties en luchtwassers doet de Omgevingsinspectie beroep op één erkend laboratorium via een langlopend contract.

1.5.1.2 Uitgaven in het kader van ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed

In het kader van ruimtelijke ordening worden momenteel in beperkte mate uitgaven gedaan. Om concreet invulling te kunnen geven aan de ambtshalve uitvoering zoals geregeld in artikel 6.3.4 van de VCRO, stelt de Omgevingsinspectie een kader op met eenduidige criteria om te beslissen over het al dan niet ambtshalve uitvoeren van een gerechtelijke uitspraak. Het resultaat van deze studie zal in de loop van 2022-2023 mogelijk tot uitgaven leiden om aan ambtshalve uitvoering effectief invulling te geven op het terrein.

Voor onroerenderfgoed dossiers worden enerzijds uitgaven gedaan voor de uitvoering van dringende instandhoudingswerken, voor het verlenen van bouwtechnische ondersteuning en stabiliteitsadvies met betrekking tot het bouwkundig erfgoed. Anderzijds worden er betalingen uitgevoerd aan advocaten en deurwaarders. De Omgevingsinspectie doet hiervoor in de meeste gevallen beroep op specifieke raamcontracten. Uitgaven en inkomsten komen vanaf 1 januari 2022 terecht in een nieuw apart Fonds Handhaving Onroerend Erfgoed.

1.5.1.3 Studies inzake handhavingsuitvoering

In bepaalde omstandigheden is het noodzakelijk bijkomende studies te laten uitvoeren door gespecialiseerde laboratoria of deskundigen. Zo kan de Omgevingsinspectie bijvoorbeeld niet-courante analyses laten uitvoeren of de specifieke milieu-impact van een inrichting laten onderzoeken.

1.5.1.4 Werkingsmiddelen

Voor de uitvoering van de inspecties beschikken de medewerkers van de Omgevingsinspectie over materieel en over speciaal daartoe ingerichte dienstwagens. In de meeste dienstwagens is een scheidingswand aangebracht tussen de passagiers- en de kofferruimte zodat propere en mogelijk gecontamineerde items gescheiden worden vervoerd. Bovendien zijn de meeste dienstwagens voorzien van een koelbox, waarmee genomen monsters gekoeld en in het donker worden vervoerd tussen de plaats van monsternamen en het laboratorium.

Voor het zelf uitvoeren van metingen op het terrein beschikken milieutoezichthouders onder meer over pH- en temperatuurmeters, zuurstofmeters, geleidbaarheidsmeters, geluidsmeters, trillingsmeters, radioactiviteitsmeters, gasdetectiemeters, explosiemeters en markers voor polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK). De Omgevingsinspectie zorgt ervoor dat haar toestellen steeds geijkt en onderhouden zijn. Ook voor het uitvoeren van monsternames van water, afval en bodem beschikken de milieutoezichthouders over het nodige materieel.

Ten slotte stelt de Omgevingsinspectie de nodige persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking van haar medewerkers.

De toekomstige digitale uitdagingen en de implementatie van de departementale digitaliseringsstrategie creëren ook voor de afdeling Handhaving een bijkomende nood aan financiële middelen.

Om haar goede werking te waarborgen, beschikt de afdeling Handhaving over een aantal kredieten die haar in de mogelijkheid stellen de noodzakelijke aankopen te realiseren en te zorgen dat haar personeelsleden de nodige vorming en opleiding kunnen volgen.

1.5.2 ONTVANGSTEN

De bestuurlijke boetes en dwangsommen die de afdeling Handhaving oplegt voor milieuschendingen spijzen het Minafonds. De gelden bekomen uit bestuurlijke geldboetes, dwangsommen, minnelijke schikkingen en meerwaarden met betrekking tot ruimtelijke ordening gaan integraal naar het Grondfonds. De gelden afkomstig van bestuurlijke boetes, dwangsommen, toegewezen schadevergoedingen voor verloren erfgoed en minnelijke schikkingen met betrekking tot onroerend erfgoed voeden het nieuwe Fonds Handhaving Onroerend Erfgoed.

2 HANDHAVINGSINITIATIEVEN 2022-2023

2.1 SPEERPUNTEN GEÏNTEGREERDE HANDHAVING

2.1.1 BELEIDSBIJDRAGE VANUIT HANDHAVINGSUITVOERING

2.1.1.1 Opmaak handhavingsprogramma's

2.1.1.1.1 Opmaak meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma

Het ontwerpdecreet tot wijziging van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, wat betreft de opheffing van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu regelt de opmaak van het meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma en het tot stand komen van beleidsprioriteiten.

In 2021 werd binnen het departement Omgeving initiatief genomen om in overleg met alle handhavingsactoren, waaronder de afdeling Handhaving als grootste inspectiedienst in de Vlaamse omgevingshandhaving, een afgestemd en geïntegreerd gewestelijk strategisch meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma op te stellen. Het Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019 en Handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening 2015 blijven van kracht tot het nieuwe Omgevingshandhavingsprogramma in werking treedt.

Het Omgevingshandhavingsprogramma beschrijft de overkoepelende strategische en operationele beleidsdoelstellingen en beleidsprioriteiten, en bundelt de individuele handhavingsprioriteiten van de handhavingsinstanties. Het doel is om in samenspraak en overleg met de partners de meer globale voornemens, de strategische beleidslijnen en handhavingsprioriteiten, en de individuele handhavingsprioriteiten inhoudelijk af te stemmen en waar mogelijk te integreren. In het Omgevingshandhavingsprogramma kunnen ook raakvlakken tussen toezicht en opsporing, aanbevelingen inzake transparantie en communicatie, afstemming over monitoring, financiering van lokale handhaving, ... aan bod komen.

Tegelijk met de opmaak van dit meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma maken de gewestelijke handhavingsactoren van het beleidsdomein Omgeving hun individuele meerjaren handhavingsprogramma's op waarin de individuele prioriteiten zijn opgenomen.

De afdeling Handhaving draagt in 2022 verder bij aan de opmaak van het eerste gewestelijk meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma. Na goedkeuring van dit programma door de Vlaamse Regering, zal de afdeling Handhaving het ontwerp van haar eigen individueel meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma verfijnen, rekening houdend met onder andere de prioriteiten en richtsnoeren van het goedgekeurde gewestelijk meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma.

2.1.1.1.2 Opmaak Handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed 2024

Artikel 11.1.1. van het Onroerenderfgoeddecreet voorziet dat de Vlaamse Regering is belast met de coördinatie en de inhoudelijke invulling van het handhavingsbeleid inzake Onroerend Erfgoed, en daartoe een handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed vaststelt. Het meest recente Handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed dateert van 2015 en blijft van toepassing.

////////////////////////////////////

In de loop van 2022-2023 neemt de Omgevingsinspectie het initiatief om samen met het agentschap Onroerend Erfgoed over te gaan tot herziening van het Handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed 2015.

2.1.1.2 Stroomlijning inspectiediensten

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet de start van proefprojecten in de Vlaamse beleidsdomeinen om na te gaan of het samenvoegen van bestaande inspecties, die in essentie repressief optreden, tot de beoogde gestroomlijnde aanpak leidt.

Om beter zicht te krijgen op de inspectiediensten binnen de Vlaamse overheid, organiseerde het projectteam CVH begin 2020 een bevraging.

Op 12 juni 2020 werd op basis van de bevraging een overzicht van Vlaamse inspectiediensten meegedeeld aan de Vlaamse Regering. De conclusie vermeldt *“Uit het nieuwe overzicht blijkt de complexiteit van het inspectielandschap. Via een proefproject, zoals voorzien in het Vlaams Regeerakkoord, kan de aanzet worden gegeven om dit landschap beter te stroomlijnen en te vereenvoudigen. Om dit proefproject te realiseren wordt een traject gevolgd dat vertrekt vanuit vrijwilligheid. Wanneer het proefproject/de proefprojecten niet kan/kunnen worden gerealiseerd op basis van vrijwillige samenwerking, zullen na verloop van zes maanden in een 2^e fase de diensten met vergelijkbare opdrachten of diensten die in de bevraging te kennen geven dat er samenwerking is met andere diensten en dat er op regelmatige basis informatie wordt uitgewisseld, met instemming van de bevoegde minister, samen worden gebracht om een verdere stroomlijning in een proefproject te onderzoeken. Hierover zal 6-maandelijks verslag worden uitgebracht aan de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, de bevoegde ministers en de Vlaamse Regering.”*

Binnen het beleidsdomein Omgeving nam de afdeling Handhaving het initiatief om mogelijke synergieën tussen de inspectiediensten te identificeren. Hiertoe werd de Werkgroep Omgevingshandhaving opgericht, waarin alle inspectiediensten van het beleidsdomein vertegenwoordigd zijn. Samen brachten ze in 2020 en 2021 de samenwerking binnen het beleidsdomein concreter in kaart en besproken ze opportuniteiten voor een nauwere samenwerking en informatie-uitwisseling. Er werd systematisch verslag uitgebracht bij het Managementcomité van het beleidsdomein Omgeving. Het Managementcomité besliste in september 2021 om gedetecteerde verbetervoorstellen inzake samenwerking als volgt te clusteren en verder gevolg te geven:

- verbetervoorstellen die een regelgevende aanpassing vergen, deze worden verzameld met het oog op opname in het verzameldecreet of het initiëren van het benodigde regelgevend traject;
- *quick wins* die geen regelgevende aanpassing vergen, deze worden opgenomen met het oog op het veranderen van de inspectiepraktijk op korte termijn;
- verbetervoorstellen die verder onderzoek vergen omwille van inzet van extra mensen/middelen, deze worden opgelijst en uitgewerkt in een verder plan van aanpak.

Het ontwerp gewestelijk meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma voorziet daarnaast dat een verdere integratie van de gewestelijke inspectiediensten binnen het beleidsdomein omgeving en hun bevoegdheden in 2022 wordt onderzocht. Verschillende scenario's die tot een meer efficiënte organisatie van omgevingshandhaving kunnen leiden, zullen in het voorjaar 2022 op basis van de resultaten van een externe studieopdracht worden vergeleken om een onderbouwde keuze mogelijk te maken.

Voorts vroeg het Managementcomité van het beleidsdomein Omgeving in de context van het maatschappelijke debat over de rol van de handhaving door de Vlaamse overheid inzake PFAS/ PFOS in september 2021 aan Audit Vlaanderen om een systeemaudit uit te voeren rond het thema Handhaving. Daarbij schuift zij onderzoeksvragen naar voren rond enerzijds het 'functioneel handhavingproces op entiteitsniveau' en anderzijds het 'handhavingssysteem'. De inzichten en aanbevelingen van Audit Vlaanderen worden verwacht in het voorjaar 2022.

Ten slotte wordt in het voorjaar 2022 ook het eindrapport van de PFAS-onderzoekscommissie verwacht. De afdeling Handhaving zal rekening houden met mogelijke inzichten en aanbevelingen van dit rapport inzake handhavingssuitvoering.

De afdeling Handhaving volgt bovenstaande initiatieven in 2022-2023 om verder op een gepaste manier invulling te geven aan verwachtingen inzake stroomlijning inspectiediensten.

2.1.1.3 Opvolging Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet dat het in 2019 goedgekeurde Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving wordt geëvalueerd en wordt onderzocht hoe dit verder kan worden gestroomlijnd. Na deze evaluatie wordt een tweede ontwerp van decreet inzake bestuurlijke maatregelen, die gericht zijn op herstel, gemaakt.

De afdeling Handhaving gaat, samen met de andere handhavingssactoren binnen het beleidsdomein Omgeving, in 2022 verder in overleg met het projectteam Coördinatie Vlaamse Handhaving over de evaluatie van de eerste tranche en het voorstel voor tweede tranche van het Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving.

2.1.1.4 Ondersteuning Blue Deal

Met de Blue Deal kwam de Vlaamse Regering midden 2020 met een plan om de strijd tegen droogte en waterschaarste structureel aan te pakken. De Blue Deal bevat meer dan 70 acties en zet in op 6 sporen:

1. openbare besturen geven het goede voorbeeld en zorgen voor gepaste regelgeving,
2. circulair watergebruik wordt de regel,
3. landbouw en natuur worden deel van de oplossing,
4. particulieren sensibiliseren en stimuleren we om te ontharden,
5. de bevoorradingszekerheid wordt verhoogd,
6. samen investeren we in innovatie om ons watersysteem slimmer, robuuster en duurzamer te maken.

Met de Blue Deal slaat Vlaanderen de weg in van minder verharding, meer vernatting en maximaal circulair watergebruik.

Inzake handhaving wordt benadrukt dat om geloofwaardig te zijn, er sterk moet worden gehandhaafd. Onvergonde, illegale activiteiten zoals het illegaal oppompen van grondwater, het lozen van bemalingswater in de riool in plaats van het te laten infiltreren of af te voeren via een gracht, zijn daarbij aandachtspunten. Het inzetten van nieuwe technieken zoals drones en GPS (*Global Positioning System*)-tracking kan hierbij een hulpmiddel zijn.

De afdeling Handhaving ondersteunt in 2022-2023 deze handhavingsdoelstellingen, rekening houdend met de beschikbare middelen. Dit gebeurt aan de hand van concrete handhavingsinitiatieven bij grondwaterwinningen en (erkende) boorbedrijven, de opvolging van het meldpunt boorbedrijven en de opvolging van wat er internationaal op dat vlak beweegt via de IMPEL-projectwerking. Daarnaast zal de afdeling Handhaving in departementale context meewerken aan een eerste stap voor de uitrol van GPS-tracking op boortoestellen tegen 2025, en zal worden gestart met de automatisatie van het doorsturen van debietgegevens uit het veld naar de administratie. Beide technologieën komen ten goede aan zowel de handhaving, die hierdoor efficiënter kan worden uitgerold, als de exploitanten en boorbedrijven, door een verminderde manuele registratielast.

2.1.1.5 Ondersteuning Vlaams PFAS-actieplan

In februari 2020 werd een PFAS-actieplan voor Vlaanderen opgemaakt onder coördinatie van het departement Omgeving. Dit plan bevatte 23 verschillende acties waarvoor verschillende partners binnen het beleidsdomein Omgeving verantwoordelijk zijn. Het PFAS-actieplan werd opgevat als een dynamisch plan dat met nieuwe acties kan worden uitgebreid.

Mede naar aanleiding van de actualiteit inzake PFAS werd het actieplan in 2021 uitgebreid en versterkt onder impuls van een PFAS-werkgroep, waar ook de afdeling Handhaving deel van uitmaakt. Bestaande en nieuwe acties hebben betrekking op de milieuthema's water, lucht, bodem, afval en grondwater, op kennisdeling en -versterking, op het ontsluiten van beschikbare data, op bronaanpak, op blootstelling en effecten van PFAS in de mens, en op communicatie en sensibilisatie.

De afdeling Handhaving is betrokken bij de volgende acties:

- de screening van PFAS-gebruik in de sectoren 'textiel' en 'papier en pulp' bij RIE-installaties op basis van emissiemetingen op het bedrijfsafvalwater;
- het verzamelen van genormeerde en niet-genormeerde PFAS-data;
- het identificeren van bedrijven die als puntbron kunnen worden gedetecteerd;
- de controle op de restricties op PFOA in blusschuim;
- de bijstelling van de meetmethodes voor PFAS in water;
- de aanpassing van VLAREM-bepalingen lucht-water;
- het bijstellen van bestaande lozingsvergunningen door het aanleveren van data;
- de validatie van een meet- en analysemethode voor PFAS en precursoren naar de lucht (emissies);
- het uitvoeren studie om de nieuwe meetmethode te testen en tegelijk in kaart brengen van relevante emissiebronnen;
- de monitoring van PFAS in lucht en deposities.

De afdeling Handhaving geeft in 2022-2023 mee uitvoering aan bovenstaande acties van het PFAS-actieplan, rekening houdend met de beschikbare middelen. Het betreft een dynamisch plan waarbij de afdeling Handhaving haar handhavingsinitiatieven inzake PFAS in overeenstemming blijft brengen met de acties zoals opgenomen in het PFAS-actieplan en omgekeerd.

2.1.1.6 Ondersteuning Programmatische Aanpak Stikstof

De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) heeft als algemeen doel bij te dragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van de Europees beschermde speciale beschermingszones. Het PAS-programma beoogt planmatig de uitstoot van stikstof terug te dringen, zonder de continuïteit van de
////////////////////////////////////

vergunningverlening of het gelijk speelveld voor bedrijven en sectoren in het gedrang te brengen. Voor de realisatie van dit programma is ook voor handhaving, als sluitstuk van een slagkrachtig omgevingsbeleid, een belangrijke rol weggelegd.

De afdeling Handhaving zal haar controles in het kader van PAS toespitsen op stikstofemissies bij klasse 1-inrichtingen die betrekking hebben op landbouw, industrie en energieproductie.

In functie van de handhaving van geleide emissies, waaronder stikstofoxiden en ammoniak, bij deze bedrijven, voert de afdeling Handhaving een tweesporen inspectiebeleid. Het eerste spoor betreft de controle van de in VLAREM bepaalde zelfcontroleverplichtingen die exploitanten zelf moeten uitvoeren. Het tweede spoor behelst het uitvoeren van luchtemissiemetingen door erkende laboratoria in opdracht van de afdeling Handhaving. Aan de hand van deze metingen gaat de milieutoezichthouder na of een exploitant de emissiegrenswaarden respecteert en of een exploitant het zelfcontroleprogramma correct, betrouwbaar en volledig uitvoert.

Wat de diffuse emissies betreft, wordt algemeen meer gefocust op lokale gebieden waarvoor indicaties voorhanden zijn dat een goede luchtkwaliteit onder druk staat. Wanneer in het kader van PAS een verhoogde bijdrage van een specifiek bedrijf wordt aangetoond, kan de afdeling Handhaving een handhavingstraject initiëren en de uitvoering van de hieraan gekoppelde actieplannen voor de exploitant opvolgen.

Voorts controleert de afdeling Handhaving in het kader van PAS de naleving van de voorwaarden van de omgevingsvergunning met betrekking tot emissiereducerende maatregelen en voorziet het Vlaamse luchtbeleidsplan enkele specifieke maatregelen waarvan de implementatie door de afdeling Handhaving van nabij wordt opgevolgd.

In relatie tot PAS kunnen ook veeteeltbedrijven een belangrijke impact hebben op de kwaliteit van de leefomgeving, voornamelijk wat betreft ammoniakemissies. Eén van de belangrijkste maatregelen binnen de veeteeltsector die wordt aangewend om ammoniakemissies te beperken, is de investering in ammoniakemissiearme stalsystemen. De afdeling Handhaving voert risicogebaseerde controles uit bij klasse 1-inrichtingen op de naleving van zowel de constructie- als werkingsvoorwaarden die voor deze systemen van toepassing zijn. Daarnaast voert de afdeling Handhaving ook controles uit op het aantal aanwezige dieren bij veeteeltbedrijven. De aanwezigheid van meer dieren dan vergund in de omgevingsvergunning kan tot meer stikstofemissies leiden dan toegelaten, met een mogelijk belangrijke impact op de kwaliteit van de leefomgeving.

In 2022-2023 geeft de afdeling Handhaving voort uitvoering aan handhavingsinitiatieven die planmatig de uitstoot van stikstof terugdringen.

2.1.2 DEPARTEMENTALE ONDERZOEKSAGENDA

2.1.2.1 Nalevingsbevordering

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet dat het eerste doel van de handhaving de naleving van de regelgeving bevorderen is, zodat de naleving toeneemt zonder te moeten sanctioneren. Het departement Omgeving wil een innovatief beleid voeren door nalevingsbevordering te integreren in haar omgevingshandhavingsbeleid. In opdracht van het departement Omgeving werd in 2020 het beleidsvoorbereidend onderzoek “integratie van *compliance promotion* in het milieuhandhavingsbeleid

////////////////////////////////////

(en bij uitbreiding in het omgevingshandhavingsbeleid)” afgerond. Dit onderzoek resulteerde in de ontwikkeling van een gedragen theoretisch concept voor nalevingsbevordering, gevolgd door een aantal succesvolle pilootprojecten die resulteerden in onder andere het actieplan ‘*compliance promotion* bemalingen’ waaraan ook de afdeling Handhaving heeft meegewerkt.

Voortbouwend op de inzichten en resultaten van dit onderzoek werkt het departement Omgeving voort aan een concrete beleidsvisie. Waar mogelijk zal worden ingezet op nalevingsbevordering waarbij alvast rekening wordt gehouden met de mate waarin bepaalde sectoren in het verleden hebben bewezen al dan niet zelfregulerend te zijn.

De afdeling Handhaving geeft in 2022-2023 uitvoering aan een kordaat handhavingsbeleid waar ze, bij het uitvoeren van de handhavingsstrategieën ‘toezicht op naleving’ en ‘herstel en bestraffing’, rekening houdt met mogelijke initiatieven voor de handhavingsstrategie ‘nalevingsbevordering’. Voor het domein ruimtelijke ordening geeft de Omgevingsinspectie begin 2022 nog een interactieve webinar gericht op handhavingspartners (Vlaamse Milieumaatschappij, agentschap voor Natuur en Bos, departement Landbouw en Visserij, ...) die bij de uitoefening van hun opdracht kunnen worden geconfronteerd met stedenbouwkundige schendingen en/of derden kunnen wijzen op de vigerende regelgeving ter zake.

2.1.2.2 Technologische innovaties

In 2021 rondde het departement Omgeving het onderzoek naar de inzet van innoverende *remote sensing* technieken voor toezicht en opsporing af.

Het departement Omgeving werkt in 2022 een beleidskader en -advies uit voor implementatie van *remote sensing* technieken voor toezicht. De regelgeving wordt aangepast om deze technieken meer uitgebreid in te kunnen zetten voor toezicht en opsporing, met respect voor de grenzen van bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de gegevensbescherming.

De afdeling Handhaving volgt in 2022 de opmaak van het departementaal beleidsadvies en de aanpassing van de regelgeving van nabij op, met aandacht voor de praktische en juridische aspecten om tot verdere implementatie van innovatieve technieken op het terrein te kunnen overgaan.

2.1.2.3 Onderzoek naar verdere integratie DABM en VCRO

Sinds 1 april 2017 zijn de domeinen Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed en Leefmilieu, Natuur en Energie geïntegreerd in het beleidsdomein Omgeving. Dit is ongetwijfeld een stimulans voor het ‘omgevingsdenken’. De inhoudelijke regelgevingen van de VCRO en het DABM zijn naast elkaar blijven bestaan, maar reeds meer gestroomlijnd naar aanleiding van de introductie van de omgevingsvergunning. Door het decreet betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning en het navolgende besluit zijn de procedures beter op elkaar afgestemd en zijn beperkt materie-overschrijdende bevoegdheden ingevoerd.

In 2022 wil het departement Omgeving verder op zoek gaan naar synergieën om op procedureel en inhoudelijk vlak tot een verdergaande integratie van beide regelgevingen te komen. De afdeling Handhaving volgt dit onderzoek van nabij op, rekening houdend met de mogelijkheden geboden door het Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving (zie hoofdstuk 2.1.1.3).

////////////////////////////////////

2.1.2.4 Draaiboek ondersteuning handhaving door lokale besturen

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet dat voort wordt gebouwd aan een duidelijke taakafbakening met andere (handhavings)actoren en aan een constructieve en structurele ondersteuning van lokale besturen uitgaand van het subsidiariteitsprincipe.

Als kennis- en expertisepartner inzake omgevingshandhavingsuitvoering stelt de afdeling Handhaving kennisdeling ten aanzien van de lokale besturen voorop. Met respect voor het subsidiariteitsprincipe wil de afdeling Handhaving lokale handhavers op een gepaste manier ondersteunen zodat lokale besturen hun handhavingsverantwoordelijkheid beter kunnen opnemen. Een deel van de leemte in de lokale handhaving is te wijten aan een gebrek aan voldoende ervaring en kennis over de mogelijke inzet van het handhavingsinstrumentarium. De afdeling Handhaving heeft op gewestelijk niveau draaiboeken uitgewerkt die deze informatie gericht bundelen en duiden. Deze draaiboeken zijn recent geactualiseerd rekening houdend met juridische evoluties en nieuwe technische inzichten.

Tijdens overleg tussen de afdeling Handhaving en diverse lokale besturen werd duidelijk dat draaiboeken op maat van de lokale handhavers een grote meerwaarde kunnen betekenen. Dit zou bovendien een meer uniforme en performante handhaving toelaten, wat dan weer de rechtszekerheid bij burgers en bedrijven ten goede komt.

In 2022 laat de afdeling Handhaving handhavingsdraaiboeken op maat van de lokale handhavers opstellen. Dit kan de lokale handhavers inzicht bieden in hoe zij het handhavingsinstrumentarium waarover zij beschikken binnen hun bevoegdheid op gepaste wijze kunnen inzetten.

2.1.2.5 Proactieve handhaving ruimtelijke ordening

Voor wat betreft het domein ruimtelijke ordening, zet de afdeling Handhaving met de beschikbare VTE-capaciteit momenteel vooral in op reactieve handhaving van schendingen ruimtelijke ordening, naast enkele gebiedsgerichte handhavingsprojecten waarin proactief wordt gehandhaafd.

Om te vermijden dat hierdoor leemtes vallen in de handhaving of ernstige schendingen van gewestelijke handhavingsprioriteiten onder de radar blijven, is het belangrijk om ook op proactieve handhaving in te zetten. Overtredingen in de kiem kunnen smoren, leidt tot minder kosten voor de overtreder en draagt een maatschappelijk winst in zich omwille van het afschrikkingseffect door deze dreiging van een controle.

Gelet op de schaarste van de inzetbare mensen moet deze proactieve handhaving heel gericht worden aangepakt en is het van belang om een kader te ontwikkelen dat criteria biedt om de mogelijkheden inzake proactieve handhaving af te bakenen. Daartoe laat de afdeling Handhaving in 2022 het onderzoek 'proactieve handhaving ruimtelijke ordening' uitvoeren.

2.1.2.6 Actualisatie beoordeling milieurelevantie

In 2007 is de milieurelevantie en het vermogensvoordeel bij overschrijdingen van de emissiegrenswaarden voor water en lucht onderzocht. De afdeling Handhaving hanteert het resultaat van dit onderzoek systematisch in de motivering van de processen-verbaal inzake schendingen van de emissie-regelgeving. Aangezien technische inzichten over de impact de voorbije jaren vergroot en veranderd zijn, is een actualisatie aangewezen. De motivering van processen-verbaal moet immers

////////////////////////////////////

actueel en afdoende zijn om een correcte basis te vormen voor het verder handhavingstraject, voor zowel herstel als sanctionering. Voorts kan deze beoordeling worden uitgebreid met milieurelevantie en vermogensvoordeel bij overschrijdingen van normen bij afval- en grondstofmonsters.

De afdeling Handhaving liet in 2021 de actualisatie van de beoordeling van milieurelevantie bij overschrijdingen van emissiegrenswaarden naar water en lucht onderzoeken. De afdeling Handhaving verwacht in het voorjaar 2022 het eindrapport op basis waarvan ze vervolgens een geactualiseerde beoordeling milieurelevantie zal implementeren. In 2022 wordt een uitbreiding van deze beoordeling met milieurelevantie en vermogensvoordeel bij overschrijdingen van normen bij afval- en grondstofmonsters onderzocht

2.1.2.7 Geurproblematiek Haven Antwerpen

Het Antwerps havengebied is één van de grootste clusters van chemische en petrochemische bedrijven ter wereld. Deze activiteiten brengen een zekere mate van hinder met zich mee op vlak van afval, mobiliteit, afvalwater, luchtmissies, ... Bij de afdeling Handhaving zijn meldingen over geurhinder in de ruime Antwerpse regio (binnenstad van Antwerpen, (deel)gemeenten zoals Zandvliet, Berendrecht, Stabroek, Ekeren, Kapellen, Wommelgem, ...) bekend.

Gelet op het grote aantal bedrijven en mobiele bronnen in deze regio, is het doorgaans zeer moeilijk om snel en eenduidig de oorzaak van de geurhinder aan te wijzen, tenzij de afdeling Handhaving weet heeft van een voorval dat door een bedrijf, een andere overheidsdienst of een burger is gemeld. Voorts ligt het niet altijd voor de hand om een uitspraak te doen over de aanvaardbaarheid van de waargenomen geurhinder.

Om de geurproblematiek in het Antwerps havengebied meer gericht aan te kunnen pakken, laat de afdeling Handhaving, in overleg met de Vlaamse Milieumaatschappij, in 2022 een methodiek ontwikkelen om bij geurklachten snel de benodigde informatie bijeen te kunnen brengen, om gericht aan bronbepaling te kunnen doen en adequaat te kunnen handhaven.

2.1.2.8 Interactie overheidstoezicht en private certificatie- en auditbureaus

In de Beleids- en Begrotingstoelichting Omgeving 2022 is voorzien dat een concrete visie wordt uitgewerkt voor de inzet van nalevingsbevordering waarbij rekening moet worden gehouden met de mate waarin bepaalde sectoren in het verleden hebben bewezen zelfregulerend te zijn. Daarbij aansluitend voorziet de beleidsnota Omgeving 2019-2024 dat de interactie en de synergieën tussen overheidstoezicht en private certificatie- en auditbureaus worden onderzocht. Dit onderzoek vormt een onderdeel van de uit te werken visie inzake nalevingsbevordering.

De afdeling Handhaving werkt in 2022 mee aan de departementale beleidsverkenning naar de mogelijkheden van een nieuw evenwicht tussen het eerstelijns-tweedelijns toezicht privé-overheid. Het gericht inschakelen van privé-instanties kan de overheid toelaten om de eigen middelen nog meer prioritair in te zetten op de misdrijven met de grootste milieu- en gezondheidsimpact

2.1.3 DIGITALE TRANSFORMATIE

2.1.3.1 Departementale digitaliseringsstrategie

Het departement Omgeving werkt sedert 2021 aan een nieuwe digitaliseringsstrategie met focus op de volgende programma's:

1. Geïntegreerde en actuele omgevingsmonitoring
2. Snelle en continue evaluatie van omgevingseffecten
3. Integrale gebiedsontwikkeling
4. Goedgelegen on(der)benutte ruimte(s) activeren (leegstand)
5. Modern en gedragen vergunningenbeleid
6. Actueel en volledig beeld van bodem en ondergrond
7. Dierenwelzijn
8. Datagedreven werking

De afdeling handhaving neemt in 2022-2023 actief deel aan de programma's 'geïntegreerde en actuele omgevingsmonitoring' en 'datagedreven werking', twee belangrijke initiatieven met het oog op het realiseren van een gedigitaliseerde en datagedreven handhaving.

2.1.3.2 Omgevingshandhavingsloket

Naar het voorbeeld van het 'omgevingsloket' voor omgevingsvergunningen, worden de mogelijkheden onderzocht om een 'omgevingshandhavingsloket' uit te rollen.

De mogelijke vorm en functie van dit 'omgevingshandhavingsloket' moeten verder worden onderzocht om te komen tot een werkbaar en performant instrument. Vanuit het werkveld is er vraag naar het hanteren van een unieke locatie die communicatie tussen handhavingsactoren maar ook met de burger als rechtzoekende optimaliseert. In hoeverre dit loket al dan niet als handhavingstool dan wel als uitwisselingsplatform moet fungeren, zal deel moeten uitmaken van verder onderzoek.

De afdeling Handhaving neemt in 2022-2023 actief deel aan het onderzoek naar mogelijke pistes om alle relevante handhavingsdata bij elkaar te brengen en te beheren.

2.1.3.3 Omgevings(handhavings)indicatoren

Een succesvolle handhaving is afhankelijk van een effectieve planning en programmatie die efficiënt en ondubbelzinnig kan worden gemonitord. Om de effectiviteit te kunnen meten, moeten er indicatoren worden bepaald aan de hand waarvan de handhavingsimpact kan worden afgetoetst. Het louter meten en rapporteren van de inzet van specifieke instrumenten biedt niet steeds een voldoende genuanceerd beeld van de problematiek of realisatie op het terrein en geeft enkel een indicatie van de inzet van mensen en middelen binnen organisatie.

De bepaling van omgevings(handhavings)indicatoren zal in twee fases verlopen. Op basis van een extern onderzoek zal er op initiatief van de afdeling Beleidsontwikkeling en Juridische Ondersteuning van het departement Omgeving in samenwerking met onder andere de afdeling Handhaving worden gezocht naar indicatoren voor de evaluatie en monitoring van de uitvoering van het meerjaren

Omgevingshandhavingprogramma. Voortbouwend hierop zal de afdeling Handhaving bijkomende indicatoren bepalen om haar eigen werking verder in detail te kunnen monitoren en evalueren.

De afdeling Handhaving neemt in 2022-2023 actief deel aan de studie 'Ontwikkeling van een indicatorenset'.

2.1.3.4 Een gedigitaliseerde en datagedreven handhaving

Om slagkrachtig de toekomst tegemoet te treden, bewandelt de afdeling Handhaving een dubbel spoor inzake digitalisering. Hierbij heeft zij enerzijds aandacht voor de optimalisatie van de werking van de huidige toepassingen, voor de noodzakelijke inhoudelijke en technische ondersteuning, en voor de gestructureerde dataverzameling en datamonitoring (data capteren, ontsluiten en visualiseren). Anderzijds bereidt de afdeling Handhaving zich voor op de omslag naar een datagestuurde maatschappij met een hierop aangepaste datagestuurde handhaving. De digitale transformatie is belangrijk voor een performante datavalorisatie, voor een proactieve en risicogebaseerde handhaving, voor data- en informatie-uitwisseling en voor rapportering.

De afdeling Handhaving ent de digitalisering van haar werking op het langetermijnbeleid van het departement Omgeving en investeert bijkomend in het digitale bewustzijn van haar medewerkers. Dataverzameling veronderstelt kennis van systemen, regelgeving en gedragingen die nodig zijn om alle verzamelde informatie correct in kaart te kunnen brengen, te interpreteren en te duiden. De afdeling Handhaving besteedt tijd aan de inbedding van de digitale kennis binnen haar structuren en bij haar medewerkers. Hoe meer het digitale aspect op het voorplan treedt, hoe belangrijker de medewerkers worden die een kwalitatieve invoer en verwerking borgen.

De afdeling handhaving schrijft zich in de logica van de departementale digitaliseringskeuzes in en bouwt haar eigen digitale kennis verder uit door te investeren in eigen toepassingen maar ook door op zoek te gaan naar die digitale kennis die bij anderen aanwezig is en nuttig kan zijn voor haar eigen werking.

2.1.3.4.1 Interne dossieropvolgingssystemen

De afdeling Handhaving werkt de digitaliseringsstappen voor haar dossieropvolgingssystemen, rekening houdend met aspecten inzake datakwaliteit, monitoring en informatiebeheer, in verschillende projecten uit op de volgende hoofdlijnen:

- het stabiliseren en optimaliseren van de bestaande dossieropvolgingssystemen;
- het uitvoeren van stappenplannen voor de vervanging of verregaande optimalisatie van de bestaande dossieropvolgingssystemen, bijvoorbeeld door de toepassing van digitale handtekeningen, de ontwikkeling van applicaties, de automatische koppeling aan boekhoudsystemen, de invoer van of koppeling met authentieke data, de versterking van een risicogebaseerde handhaving door slimme systeemaanpassingen, het uitrollen van algemeen toepasbare tools zoals Qlik Sense en SharePointom verschillen in werking binnen de domeinen van de afdeling tot een minimum te herleiden, ...;
- het uitwerken en implementeren van een monitoring die wordt geënt op de interne dossieropvolgingssystemen en afdelingsbreed, waar mogelijk via de toepassing Qlik Sense, die op een eenduidige manier rapportering mogelijk maakt;
- het inzetten op de versterking en verbreding van de digitale kennis binnen de afdeling.

De afdeling Handhaving realiseert in 2022-2023 voort digitaliseringsstappen voor haar interne dossieropvolgingssystemen en het valoriseren van data uit deze dossieropvolgingssystemen.

2.1.3.4.2 Toetsing en beheer emissiedata

De toepassing 'TOetsing en Beheer Emissies' (TOBE) wordt ontwikkeld door de afdeling Handhaving samen met de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek. Het opzet van deze toepassing is om handhavingsdata, zoals resultaten van analyses uitgevoerd door erkende labo's op monsternames van de Omgevingsinspectie, te koppelen aan data van de Vlaamse Milieumaatschappij. De koppeling van deze data draagt voort bij tot het nog beter onderbouwen van een risicogebaseerde handhaving.

De afdeling Handhaving neemt in 2022 de toepassing 'Toetsing en Beheer van Emissies' in gebruik.

2.1.3.4.3 Controleviewer

Op vandaag is de Controleviewer beschikbaar, een toepassing voor toezichthouders, verbalisanten en stedenbouwkundig inspecteurs van gemeenten en steden, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, provincies en de gewestelijke overheid waarin uitgevoerde controles worden opgeladen. Deze toepassing biedt een overzicht van de controles op het vlak van milieu en ruimtelijke ordening die door verschillende bestuursniveaus binnen een bepaald gebied zijn uitgevoerd.

Deze toepassing werd zo ontwikkeld dat handhavers contact met elkaar kunnen opnemen om meer informatie te bekomen over een specifieke controle, uitgevoerd door een andere handhavingsinstantie. De handhavingshistoriek kan immers waardevol zijn voor de verdere afhandeling van de eigen controle. Waar het nuttig of noodzakelijk is, kan gecoördineerd worden opgetreden en kunnen overbodige controles worden voorkomen.

De afdeling Handhaving zet in 2022-2023 voort in op het bekend maken van de Controleviewer en de stimulering van het gebruik ervan, samen met de andere handhavingspartners van het beleidsdomeinoverkoepelende OIS (omgevingsinformatiesamenwerkingsverband)-programma.

2.1.3.4.4 Sanctieregister

Het agentschap Justitie en Handhaving werkt aan de uitbouw van één centraal bestuurlijk sanctieregister waarin alle handhavingsacties en -sancties zullen terug te vinden zijn. Dit register zal ook voor lokale besturen, politie en openbaar ministerie toegankelijk zijn. Het doel van het sanctieregister is dat alle betrokken instanties op de hoogte blijven van de activiteiten in de bestuurlijke handhaving, om zo rekening te kunnen houden met eerder opgelegde sancties en dubbele vervolging te vermijden.

De afdeling Handhaving volgt in 2022-2023 de uitwerking van het sanctieregister op, en draagt, eenmaal het sanctieregister operationeel is, bij tot de implementatie ervan.

2.1.3.4.5 Omgevingsloket

Het Omgevingsloket is een digitaal platform dat wordt gebruikt voor het aanvragen en verlenen van omgevingsvergunningen. De in het loket gecreëerde data is van groot belang om een goed zicht te krijgen op de vergunningstoestand in Vlaanderen.

////////////////////////////////////

Het loket biedt aan verschillende (handhavings)actoren op dit ogenblik slechts een beperkte toegang, wat in belangrijke mate heeft te maken met AVG-bepalingen. Een bredere en meer algemene toegang zou ondervangen kunnen worden door een decretale aanpassing.

De afdeling Handhaving volgt in 2022 de benodigde aanpassingen aan het Omgevingsloket mee op zodat een bredere en meer algemene bevraging van het loket mogelijk wordt gemaakt voor handhavingsdoeleinden.

2.1.4 AFDELINGSPROJECTEN

2.1.4.1 Uniformiteits- en kwaliteitsbewaking

De afdeling Handhaving hecht belang aan een uniforme handhaving waarbij de beoordeling en inzet van handhavinginstrumenten zo gestroomlijnd mogelijk gebeurt in heel Vlaanderen.

Uniformiteit impliceert dat er bij gelijkaardige vaststellingen en in gelijkaardige situaties op een gelijkaardige manier wordt gehandeld en dus vergelijkbare werkwijzen gehanteerd en vergelijkbare producten worden gegenereerd. De optimalisatie van uniformiteit richt zich niet louter op het eindproduct, maar ook de sturing, de interne processen en de systemen die erachter zitten. Kwaliteit wordt gedefinieerd als eigenschappen en kenmerken van een product, systeem of proces dat voldoet aan eisen van klanten en andere belanghebbenden. De focus bij kwaliteit is een goede kwaliteitscontrole op de output én kwaliteitsbewaking tijdens het proces om minimaal te moeten ingrijpen op de output.

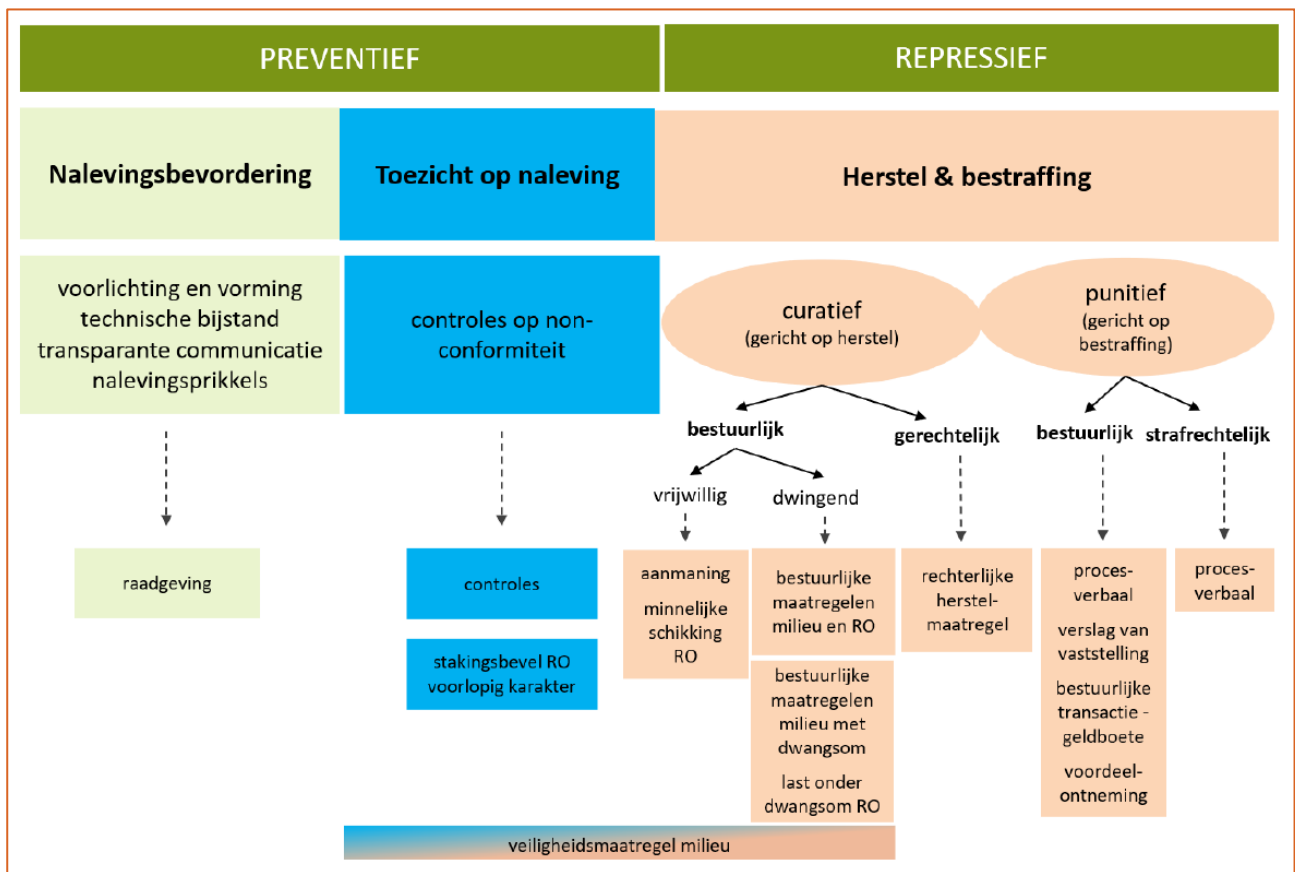
Er werd een studie met externe begeleiding uitgevoerd in 2020 die leidde tot aanbevelingen begin 2021. Deze aanbevelingen werden vertaald naar een actieplan dat gefaseerd wordt geïmplementeerd.

De afdeling Handhaving maakt in 2022-2023 stap voor stap werk van de concrete implementatie van verbeterpunten in de uniformiteits- en kwaliteitsborgingssystemen van de afdeling.

2.1.4.2 Handhavingsstrategieën en handhavinginstrumentarium

De afdeling Handhaving vertrekt voor het uitvoeren van haar handhavingsopdracht vanuit zowel een preventieve als repressieve benadering, waar de handhavingsstrategieën 'nalevingsbevordering', 'toezicht op naleving' en 'herstel en bestraffing' deel van uitmaken.

Figuur 6. Handhavingsstrategieën en bijbehorende instrumenten.

2.1.4.2.1 Preventieve aanpak

Een preventieve aanpak bestaat uit 'nalevingsbevordering' of '*compliance promotion*', en meer concreet uit voorlichting en vorming, technische bijstand, transparante communicatie en het voorzien van nalevingsprikkels. Binnen deze aanpak hanteert de afdeling Handhaving het instrument 'raadgeving' en houdt ze rekening met mogelijke initiatieven voor 'nalevingsbevordering' vanuit beleidsontwikkeling inzake handhavingsuitvoering.

Daarnaast bestaat de preventieve aanpak ook uit 'toezicht op naleving' waarbij de afdeling Handhaving instaat voor het toezicht op naleving door het uitvoeren van controles op non-conformiteit. Binnen deze aanpak hanteert de afdeling Handhaving voor het domein milieu het instrument 'veiligheidsmaatregel' en voor het domein ruimtelijke ordening het instrument 'stakingsbevel'.

2.1.4.2.2 Repressieve aanpak

Bij de repressieve aanpak worden herstel en bestraffing beoogd. Deze aanpak bestaat uit enerzijds een curatieve benadering die gericht is op herstel en anderzijds een punitieve benadering die gericht is op bestraffing.

De curatieve benadering bestaat meer concreet uit:

- een bestuurlijk spoor waarbij de afdeling Handhaving de instrumenten 'aanmaning' en 'minnelijke schikking ruimtelijke ordening' hanteert;

- een meer dwingend bestuurlijk spoor waarbij de afdeling Handhaving de instrumenten 'bestuurlijke maatregelen milieu' (regularisatiebevel, stakingsbevel, bestuursdwang) en bestuurlijke maatregelen ruimtelijke ordening' (bestuursdwang), en de nog meer dwingende instrumenten 'bestuurlijke maatregelen milieu met dwangsom' en 'last onder dwangsom ruimtelijke ordening' hanteert;
- een bestuurlijk spoor waarbij de afdeling Handhaving het instrument 'veiligheidsmaatregel' hanteert;
- een gerechtelijk spoor waarbij het instrument 'rechterlijke herstelmaatregel' wordt gehanteerd.

De punitieve benadering bestaat meer concreet uit:

- een strafrechtelijk spoor op basis van het instrument 'proces-verbaal', dat resulteert in strafrechtelijke geldboetes en/of gevangenisstraffen, verbeurdverklaringen of een exploitatieverbod';
- een bestuurlijk spoor op basis van de instrumenten 'verslag van vaststelling', 'proces-verbaal', dat resulteert in bestuurlijke geldboetes en bestuurlijke transacties, en voordeelontneming.

Zoals voorzien in de Beleids- en Begrotingstoelichting Omgeving 2022 verfijnt de afdeling Handhaving in 2022-2023 gaandeweg haar repressieve aanpak waarbij ze op een uniforme manier inzet op zowel het realiseren van herstel als het mogelijk maken van een kordate bestraffing.

2.1.4.3 Evaluatie klachtenbeheersysteem

De Omgevingsinspectie hanteert richtlijnen die zorgen voor een gestroomlijnde en klantgerichte behandeling van klachten.

Duidelijke, respectvolle en tijdige communicatie en klantgerichtheid spelen een cruciale rol tijdens het inspectie-optreden. Door aan de indieners van een klacht duidelijk aan te geven wat de Omgevingsinspectie wanneer kan/zal doen, vermijdt zij dat men onrealistische verwachtingen heeft of zich niet gehoord voelt. De Omgevingsinspectie verliest evenwel niet uit het oog dat zij ook bij de behandeling van klachten:

- prioriteiten moet stellen volgens de eigen prioriteitenkaders;
- de gegrondheid van de klacht moet nagaan via eigen vaststellingen of op basis van dossierkennis;
- soms afhankelijk is van (informatie of acties van) derden;
- haar eigen werkdruk bewaakt door zo efficiënt mogelijk te werken.

De Omgevingsinspectie ontvangt klachten van burgers met betrekking tot allerlei schendingen van de regelgeving ruimtelijke ordening. Deze klachten kunnen gericht zijn aan zowel de Omgevingsinspectie als aan de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. De Omgevingsinspectie onderzoekt iedere klacht aan de hand van de gewestelijke handhavingsprioriteiten ruimtelijke ordening zoals vastgelegd door de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. Indien de klacht onder deze prioriteiten valt, start de Omgevingsinspectie zelf een handhavingstraject. Indien de klacht geen betrekking heeft op de handhavingsprioriteiten, deelt de Omgevingsinspectie dit mee aan de indiener van de klacht die zij tevens op de hoogte brengt van de mogelijkheden om zich te richten tot de lokale handhavers en/of om een herstellvordering in te dienen bij de burgerlijke rechtbank. Tegelijkertijd stuurt de Omgevingsinspectie de klacht door naar de betrokken gemeente.

Bij de verwerking van klachten onroerend erfgoed geeft het agentschap Onroerend Erfgoed voorrang aan erfgoed dat zonder onmiddellijk optreden verloren dreigt te gaan, schadelijke misdrijven of inbreuken in uitvoering, dossiers waarin verjaring dreigt en aan het optreden op vraag van gerechtelijke instanties. De overige dossiers handelt het agentschap Onroerend Erfgoed af volgens de beschikbare capaciteit.

De klachten die de Omgevingsinspectie met betrekking tot milieu ontvangt, toetst zij aan haar bevoegdheden en toezichtsovername. De Omgevingsinspectie behandelt in principe alleen klachten over klasse 1-inrichtingen. Voor alle andere klachten (klasse 2- en klasse 3-inrichtingen, vrije velddelicten) gebeurt in principe doorverwijzing naar de bevoegde lokale toezichthouder van de gemeente of politie. De Omgevingsinspectie brengt de indiener van de klacht daarvan op de hoogte.

In 2022-2023 evalueert de Omgevingsinspectie de toepassing van het klachtenbeheersysteem en verfijnt dit waar nodig. Aansluitend op deze klachtenbehandeling zal de Omgevingsinspectie in 2022-2023 ook instaan voor de behandeling van klachten in het kader van erkenningen leefmilieu.

voor:

na:

illustratie ruimtelijke ordening - agrarisch terrein gelegen in landschappelijk waardevol gebied, voor een kleiner deel gelegen in effectief overstromingsgevoelig gebied - het zonder vergunning stapelen van materialen, parkeren van voertuigen en inrichten van een stacaravan als bureelruimte op een agrarisch perceel

2.2 SPEERPUNTEN RUIMTELIJKE ORDENING

2.2.1 REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN

Een essentiële taak van de Omgevingsinspectie is het inspecteren met oog op het verbeteren van de goede ruimtelijke ordening via de naleving van de wetgeving ruimtelijke ordening. De Omgevingsinspectie krijgt doorgaans via melding kennis van een potentiële schending van de stedenbouwwetgeving. De belanghebbende is veelal een omwonende, allerhande belangengroepen, de natuurinspectie of een lokale handhaver. In eerste instantie beoordeelt de Omgevingsinspectie of de potentiële schending valt onder de gewestelijke handhavingsprioriteiten ruimtelijke ordening zoals in 2016 vastgelegd door de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving en die van toepassing blijven tot de goedkeuring van een nieuw gewestelijk meerjaren Omgevingshandhavingprogramma. De gewestelijke prioriteiten zijn opgedeeld in gebiedsgerichte prioriteiten enerzijds en themagerichte en specifieke prioriteiten anderzijds. In lijn met het subsidiariteitsprincipe beletten deze prioriteiten evenwel het eigen handhavend optreden van de lokale overheden in die materies niet.

Het handhavingstraject ruimtelijke ordening bestaat grosso modo uit twee delen: het voortraject, dat loopt tot en met het vonnis of arrest waarbij een herstelmaatregel wordt opgelegd of tot en met het moment waarop een instrument gericht op herstel is ingezet, en het natraject, waarbij de uitvoering van de gekozen maatregel centraal staat. Voor ieder traject staat een specifiek handhavingsinstrumentarium ter beschikking.

Het voortraject bestaat voor de Omgevingsinspectie meer concreet uit het doen van vaststellingen (controles, onderzoek, verhoren, ...), het opstellen van een verslag van vaststelling of proces-verbaal, het opmaken van raadgevingen en aanmaningen, het opmaken van herstellvorderingen, het inzetten van bestuurlijke maatregelen, het onderhandelen met het oog op het afsluiten van minnelijke schikkingen, het opleggen of bekrachtigen van stakingsbevelen en de eerstelijnsfunctie (correspondentie en bijstand lokale handhavers, informeren van burgers, notarissen, ... , behandeling van klachten (zie hoofdstuk 2.1.4.3), ...).

De werking is in belangrijke mate reactief maar de Omgevingsinspectie voorziet jaarlijks ook een aantal handhavingsspeerpunten ruimte in het kader van een proactieve handhaving.

Het natraject bestaat voor de Omgevingsinspectie meer concreet uit onder andere het (her)betekenen van vonnissen en arresten, het opvolgen van gerechtelijke uitvoeringsprocedures, het afsluiten van een niet-dwangsomdossier bij deurwaarder na uitvoering, het beoordelen van uitgevoerde herstelwerken en het opstellen van een proces-verbaal van (niet-)uitvoering, het beantwoorden van vragen van het parket van de Procureur des Konings, advocaten en notarissen, het nakijken van de noodzaak voor het instellen van beroep of cassatieberoep.

Sinds 1 maart 2018 kan een vermindering of kwijtschelding -tijdelijk of definitief, geheel of gedeeltelijk- van de opeisbare dwangsomschuld als gevolg van een gerechtelijke veroordeling wegens VCRO-schendingen worden toegestaan. De gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur kan dergelijke beslissing ambtshalve nemen of na een eenvoudig verzoek van de schuldenaar. Een derde spoor is het richten van een gemotiveerd verzoek door de schuldenaar aan de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving.

2.2.2 PROACTIEF OPTREDEN

2.2.2.1 Generieke proactieve handhavingsinitiatieven ruimtelijke ordening

a) Ruimtelijk kwetsbare gebieden

Handhaving in ruimtelijk kwetsbare gebieden blijft een belangrijke Vlaamse prioriteit en proactieve controles zijn aangewezen. Omdat ook fauna, flora, milieu, gezondheid en klimaat nadelige effecten van bouwmisdrijven kunnen ondervinden, overstijgt de impact van schendingen in deze gebieden soms de louter goede ruimtelijke ordening.

In de periode 2019-2021 selecteerde de Omgevingsinspectie meerdere kwetsbare gebieden die bijkomende bescherming genieten (door onder meer de Vogelrichtlijn, Ramsar of Habitatrictlijn) en/of waarbij er wordt gestreefd naar het herstel van de goede ruimtelijke ordening. Specifieke aandacht ging uit naar niet toegelaten ontwikkelingen die het ruimtebeslag of de verhardingsgraad doen toenemen of voor aanwezige functies die strijdig zijn met de bestemming van het gebied. Daarbij werd extra aandacht besteed aan het waterbufferend karakter en de waterproblematiek in de ruime zin in het gebied.

Dit handhavingsinitiatief kan gebeuren in samenwerking met andere (handhavings-)actoren, onder andere de Vlaamse Milieumaatschappij en het agentschap voor Natuur en Bos, en wordt op het vlak van personele inzet door de Omgevingsinspectie provincie-overschrijdend uitgevoerd met het oog op een uniforme aanpak. In de geselecteerde gebieden wordt, rekening houdend met het mogelijk uitvoeren van controles op een later tijdstip, een nulmeting uitgevoerd waarbij alle schendingen (met aandacht voor verjaarde schendingen of geen schendingen) op datum in kaart worden gebracht. Zo wordt vastgelegd wat de situatie is op een welbepaald moment en dit met het oog op het vaststellen van de oprichtingsdatum bij latere schendingen.

In 2022-2023 volgt de Omgevingsinspectie de handhavingsinitiatieven uit de periode 2019-2021 op, en breidt zij het handhavingsinitiatief in het ruimtelijk kwetsbaar gebied 'Valleigebied van de Kleine Nete' uit. Daarnaast start de Omgevingsinspectie een gelijkaardig handhavingsinitiatief op in de ruimtelijk kwetsbare gebieden 'Zandrug Moerbeke-Wachtebeke' en 'Heulebeek'.

b) Ondersteuning beroepen omgevingsvergunningen

De afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -Projecten van het departement Omgeving hanteert een beroepenfilter met een aantal prioriteiten en criteria die de basis vormen voor de overweging om al dan niet beroep in te stellen tegen beslissingen inzake het afleveren of weigeren van een omgevingsvergunning.

De Omgevingsinspectie volgt in 2022-2023, samen met de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -Projecten van het departement Omgeving, het resultaat van de ingestelde beroepen op en onderzoekt in welke dossiers alsnog een handhavingstraject moet worden opgestart.

2.2.2.2 Focushandhavingsinitiatief ruimtelijke ordening - ambtshalve uitvoering

In principe wordt de uitvoering van rechterlijk bevolen herstelmaatregelen afgedwongen op basis van de inning en invordering van de dwangsommen die door de rechter werden opgelegd bij niet-naleving. Deze werkwijze leidt niet steeds tot het gewenste herstel zodat het in een aantal gevallen zinvol kan

////////////////////////////////////

zijn dat de overheid ambtshalve overgaat tot uitvoering van het herstel. De ambtshalve uitvoering wordt geregeld in artikel 6.3.4 van de VCRO en in het Handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening 2015.

De Omgevingsinspectie maakte in 2021 een kader op met eenduidige criteria om te beslissen tot ambtshalve uitvoering.

In 2022-2023 onderzoekt de Omgevingsinspectie de implementatie van dit kader in de praktijk.

voor:

na:

illustratie onroerend erfgoed - oude verwaarloosde steenbakkerij na handhavingstraject herbestemd tot jeugdverblijf met tentenweide

2.3 SPEERPUNTEN ONROEREND ERFGOED

2.3.1 REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN

Centraal bij de handhaving onroerend erfgoed staat het degelijk en historisch verantwoord behoud van beschermde artefacten, meer bepaald onze monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurhistorische landschappen, varend erfgoed en archeologie. Hiertoe bewandelt de Omgevingsinspectie verschillende wegen. De klassieke weg is deze van de gerechtelijke handhaving waarbij het reguliere handhavingstraject grosso modo uit twee delen bestaat: het voortraject, dat alle handelingen vat van vaststelling tot en met het neerleggen van de herstellvordering bij het parket van de Procureur des Konings of bij de burgerlijke rechter, en het natraject, dat bestaat uit alle juridische en administratieve procedures volgend op het vonnis of arrest waarbij de herstelmaatregelen werden opgelegd.

Het voortraject bestaat voor de Omgevingsinspectie meer concreet uit onder andere het doen van vaststellingen (controles, onderzoek, verhoren, ...), het opstellen van een verslag van vaststelling of proces-verbaal, het opmaken van herstelmaatregelen en -vorderingen, het opleggen van stakingsbevelen en in uitzonderlijk geval het bekrachtigen van stakingsbevelen, en het behandelen van kantschriften en vragen van het parket van de Procureur des Konings.

Het natraject bestaat voor de Omgevingsinspectie meer concreet uit het (her)betekenen van vonnissen en arresten, het aanstellen en begeleiden van advocaten voor het Vlaams Gewest, het beantwoorden van reacties op dagvaardingen, vonnissen en arresten, het beantwoorden van vragen van advocaten van de tegenpartij, het opstellen van de nodige processen-verbaal met beoordeling van de al dan niet uitvoering van de herstelmaatregelen, het afsluiten van de dossiers onder meer bij deurwaarders en niet-dwangsomdossiers bij deurwaarders na uitvoering, het nakijken naar de noodzaak tot instellen van beroep of cassatieberoep, het leggen van hypotheken, het invorderen van dwangsommen en in uitzonderlijke gevallen de ambtshalve uitvoering.

De gerechtelijke handhaving is geen doel op zich, een verantwoord behoud en herstel van het onroerend erfgoed kan ook via andere wegen worden bekomen. Daartoe is er de nauwe samenwerking met de erfgoedconsulenten van het agentschap Onroerend Erfgoed die samen met de Omgevingsinspectie instaan voor zowel de eerstelijnsfunctie (informerende van burgers, lokale overheden, politiediensten, ...) als de zachte handhaving waar onder meer klachtenbehandeling (zie hoofdstuk 2.1.4.3), de eerste overlegondes met de overtreder, het dagvaarden voor kortgedingrechter voor de uitvoering van dringende instandhoudingswerken, ambtshalve uitvoering van dringende instandhoudingswerken en het opmaken van raadgevingen en aanmaningen deel van uitmaken. Wanneer deze niet leiden tot een oplossing op het terrein dan wordt een hard handhavingstraject opgestart. Naast deze louter gerechtelijke handhaving bestaan nog andere instrumenten zoals het voorstellen van een minnelijke schikking en het inzetten van bestuurlijke maatregelen (last onder dwangsom en bestuursdwang). Op dit moment staat de Omgevingsinspectie ook nog in voor de alternatieve en exclusieve beboeting van een beperkt aantal schendingen van de regelgeving onroerend erfgoed.

2.3.2 BESTUURLIJKE BEBOETING

De inspecteur onroerend erfgoed heeft de bevoegdheid om bestuurlijke geldboetes op te leggen voor bepaalde inbreuken van het Onroerenderfgoeddecreet en voor bepaalde misdrijven onroerend erfgoed waarvoor het Openbaar Ministerie geen strafrechtelijke vervolging start.

Ook in de wetgeving milieu en ruimtelijke ordening voorziet de decreetgever de mogelijkheid om bestuurlijke geldboetes op te leggen. Deze bevoegdheid komt echter niet toe aan de inspecteurs ruimtelijke ordening of de milieutoezichthouder, maar aan de gewestelijke beboetingsentiteit van het departement Omgeving.

De Omgevingsinspectie stemde in 2021, in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed, de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet met betrekking tot het opleggen van bestuurlijke geldboetes af op de regeling zoals voorzien in de VCRO en het DABM. De gewestelijke beboetingsentiteit van het departement Omgeving zou zodoende ook bevoegd worden voor het opleggen van administratieve geldboetes voor schendingen van het Onroerenderfgoeddecreet. Daardoor wordt binnen de afdeling Handhaving de duidelijke structurele scheiding tussen de Omgevingsinspectie en de gewestelijke beboetingsentiteit versterkt, wat de autonomie en onafhankelijkheid van de inspecteurs enerzijds en de beboeters anderzijds nog beter waarborgt.

De wijziging aan en vervolgens inwerkingtreding van het Onroerenderfgoeddecreet is voorzien tegen 2023. In 2022-2023 geven de erfgoedinspecteurs van de Omgevingsinspectie voort invulling aan de bestuurlijke beboeting van schendingen onroerend erfgoed.

2.3.3 BESTUURLIJKE MAATREGELEN

Het Onroerenderfgoeddecreet voorziet een breed pallet aan handhavingsinstrumenten.

De inzet op de minnelijke schikking kreeg sinds 2016 haar beslag en in 2021 zette de Omgevingsinspectie in op het versterken van de administratieve beboeting. Aan de instrumenten ‘last onder dwangsom’ en ‘bestuursdwang’ werd, op het uitwerken van een kader in 2021 na, nog geen concrete invulling gegeven op het terrein. Het kader maakte het detecteren en een eerste theoretische verkenning mogelijk van dossiers die in aanmerking komen voor de inzet van deze instrumenten.

In 2022-2023 onderzoekt de Omgevingsinspectie bij de opstart van een nieuw handhavingstraject of het opleggen van een bestuurlijke maatregel wenselijk en mogelijk is, rekening houdend met het alternatief van de gerechtelijke procedure.

2.3.4 ARCHEOLOGIE EN METAALDETECTIE

Het Onroerenderfgoeddecreet stelt een aantal handelingen strafbaar of voorziet een geldboete in het kader van archeologie. In 2016 trad het grondig vernieuwde luik archeologie in werking. Het uitgebreider handhavingsinstrumentarium vormde een grotendeels nieuw gegeven en de handhaafbaarheid van archeologie-overtredingen en metaaldetectie bleek niet altijd evident. Het handhaven van archeologie is bovendien een moeilijk gegeven omdat aangerichte schade niet meer te herstellen is. Om die reden is proactief handelen dan ook essentieel zodat onherstelbare schade kan worden vermeden.

Om handhavingsvragen archeologie en metaaldetectie doelgericht en efficiënt te kunnen behandelen, werd door de Omgevingsinspectie en het agentschap Onroerend Erfgoed een afsprakenkader uitgewerkt.

////////////////////////////////////

Daarnaast onderzochten zij samen hoe proactief kan worden gehandeld zodat het archeologisch erfgoed optimaal behouden blijft en bodemvondsten niet uit hun context worden verwijderd en/of verdwijnen zonder vondstmelding.

Het afsprakenkader voorziet een aanpak van de meest voorkomende archeologie-overtredingen en vat de behandeling van klachten van verwaarlozing, het werken zonder of in strijd met de (voorwaardelijke) vergunning, het toebrengen van schade aan archeologisch erfgoed, en het niet-naleven van het programma van maatregelen of bepalingen uit de archeologienota.

In 2022-2023 toetst de Omgevingsinspectie de werkbaarheid van het afsprakenkader aan de praktijk en stuurt zij dit kader, in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed, desgevallend bij. Voorts wordt dit afsprakenkader op basis van nieuwe klachten en handhavingssdossiers verder aangevuld met minder vaak voorkomende archeologie-overtredingen en overeenkomstig de Beleids- en Begrotingstoelichting 2022 overtredingen inzake metaaldetectie.

2.3.5 EVALUATIE BESCHERMD BESTAND

De Beleids- en Begrotingstoelichting Onroerend Erfgoed 2022 voorziet dat wordt onderzocht hoe verwaarlozing van beschermd erfgoed kan worden gemonitord vanuit lopende handhavingstrajecten en dat wordt nagegaan aan welke beschermde monumenten er de laatste tien jaar geen werken gebeurden.

Het agentschap Onroerend Erfgoed kreeg van de Vlaamse minister bevoegd voor Onroerend Erfgoed de opdracht om alle beschermingen te onderwerpen aan een snelle screening waarbij telkens wordt geconcludeerd of de bescherming kan behouden blijven, moet worden gewijzigd of moet worden opgeheven. De Omgevingsinspectie reikt hiertoe informatie aan over de handhaafbaarheid van de betrokken beschermingen, over mogelijke schendingen die aan het licht komen bij de screening en over de reeds bestaande handhavingssinitiatieven.

De Omgevingsinspectie engageert zich in 2022-2023 om de nodige informatie ter beschikking te stellen van het agentschap Onroerend Erfgoed.

2.3.6 FOCUSHANDHAVINGSINITIATIEF ONROEREND ERFGOED - ONDERSTEUNING LOKALE OVERHEDEN

Lokale overheden zijn ook met betrekking tot het domein onroerend erfgoed een partner van de Omgevingsinspectie. De Beleids- en Begrotingstoelichting Onroerend Erfgoed 2022 stelt centraal dat de Omgevingsinspectie en het agentschap Onroerend Erfgoed in 2022 de mogelijkheden tot meer lokaal toezicht versterken door het inschakelen van partners, zoals lokale besturen, lokale verbalisanten, erkende onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

Geïnteresseerde medewerkers van lokale overheden en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die de opleiding voor gemeentelijk verbalisant onroerend erfgoed succesvol hebben gevolgd, hebben een bekwaamheidsbewijs met betrekking tot de materie handhaving onroerend erfgoed ontvangen en zijn ondertussen aangesteld. Na hun theoretische en praktische opleiding, gevolgd door een test die inschat of de deelnemer voldoende kennis heeft om te worden aangesteld, worden zij door de Omgevingsinspectie verder opgevolgd en ondersteund in het kader van kwaliteitsbewaking.

De Omgevingsinspectie organiseert in 2022-2023 een nieuwe opleiding voor toekomstige gemeentelijk verbalisanten onroerend erfgoed.

////////////////////////////////////

de uitvoering van een breedbandmeting van elektromagnetische straling van zendantennes voor telecommunicatie

2.4 SPEERPUNTEN MILIEU

De speerpunten milieu voor het omgevingshandavingsplan 2022-2023 houden in belangrijke mate zowel het reactief als proactief optreden in en situeren zich bij de thema's afval en materialen, hinder, ketentoezicht, klimaat, landbouw, lucht, omgevingsveiligheid, ondergrond en grondwater, water, het RIE-inspectieprogramma en exploitatie.

Omwille van de aanslepende Coronapandemie liep een aantal al dan niet Europees verplichte handavingsinitiatieven vertraging op. De Omgevingsinspectie zorgt ervoor dat aan inspectie-opdrachten op een risicogerichte, weloverwogen en gedragen wijze invulling wordt gegeven om de kwaliteit van onze leefomgeving te blijven bewaken, ook in tijden van corona. Ze zet daarbij maximaal in op het verzekeren van de kritieke processen 'milieucrisismanagement' en 'permanentie- en responsstelsel milieuhygiëne', en het prioritair inspecteren van RIE-installaties ((agro-)industriële sites) en Seveso-inrichtingen.

Als bijlage wordt een overzicht geboden van de proactieve handavingsinitiatieven met betrekking tot het domein milieu.

2.4.1 REGULIERE WERKING EN REACTIEF OPTREDEN

De hoofdplicht van de Omgevingsinspectie voor het domein milieu is het toezicht op de naleving van de milieuhygiëneregelgeving en de bestuurlijke remediërende handhaving daarvan. De lijst van wetten, decreten en verordeningen waarop een gewestelijke milieutoezichthouder toeziet, is lang en divers waarbij de achterliggende thema's en problematiek complex zijn. De realisatie van deze opdracht houdt in belangrijke mate het uitvoeren van inspecties en het nemen van maatregelen in.

Tijdens een controle worden allerhande vaststellingen gedaan die de milieutoezichthouder moet toetsen aan de vigerende regels. Tegelijkertijd wordt ook de bestuurlijke afhandeling van een dossier opgestart, via het toepassen van het milieuhandavingsinstrumentarium (aanmaningen, processen-verbaal, bestuurlijke maatregelen, ...).

Binnen haar reguliere werking voor het domein milieu voert de Omgevingsinspectie niet alleen geplande proactieve controles uit, maar ook een groot aantal reactieve controles. Onder andere de volgende types van reactieve controles worden onderscheiden: het behandelen van klachten (zie hoofdstuk 2.1.4.3), het optreden bij voorvallen of calamiteiten, het behandelen van vragen van het parket van de Procureur des Konings, het opmaken van adviezen over omgevingsvergunningen op proef, het ingaan op toegewezen bevoegdheden inzake milieuhygiëneregelgeving of opdrachten opgelegd krachtens vergunningsvoorwaarden (bijzondere voorwaarden) en het uitvoeren van controles op vraag van andere entiteiten omwille van (technische) expertise (onder andere de Vlaamse Milieumaatschappij voor controles op grondwaterkwantiteit en -kwaliteit, voor controles op afvalwaterlozingen en de effecten op oppervlaktewater, voor controles op luchtverontreiniging en depositie van pollutanten, de Vlaamse Landmaatschappij in functie van de mestproblematiek en de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij in het kader van afvalstoffenopslag, -verwerking en -verwijdering).

De crisismanager van het departement Omgeving behoort tot de afdeling Handhaving en staat in voor de coördinatie en opvolging van het crisisbeheer bij milieu-incidenten en het beleid daarrond. Een milieu-incident is elke acute of accidentele gebeurtenis die de kwaliteit van het leefmilieu en de natuur en al

dan niet de gezondheid van (vele) personen in ernstige mate bedreigt of schaadt, en die de inzet van één dienst of de gecoördineerde inzet van meerdere diensten van het beleidsdomein vereist om de dreiging weg te nemen of de schade te voorkomen, te beperken of te herstellen. Daartoe actualiseert de crisismanager op driemaandelijks basis een draaiboek dat de respons van het Beleidsdomein Omgeving beschrijft op milieu-incidenten, al dan niet deel van een ruimere crisis, met als doel zo snel mogelijk de nodige personen en diensten te alarmeren, de nodige personele en materiële middelen in te zetten en te coördineren.

2.4.2 PROACTIEF OPTREDEN

2.4.2.1 Afval en materialen

2.4.2.1.1 Generieke proactieve handhavingsinitiatieven afval en materialen

Eén van de basisprincipes van het afvalstoffen- en materialenbeleid in Vlaanderen is een selectieve inzameling aan de bron. Dit is een belangrijke voorwaarde om te komen tot hoogwaardige materiaalrecyclage. Elke schakel in de keten speelt hierin een belangrijke rol, gaande van de afvalstoffenproducent, over de inzamelaar, de vervoerder en de sorteerder tot de (eind)verwerker.

Hoewel de middelen en technologieën beschikbaar zijn om de selectieve inzameling en hieruit volgende materiaalrecyclage tot stand te brengen en hier ook vele goede voorbeelden van bestaan, merkt de Omgevingsinspectie op het terrein dat de naleving sterk verschilt. Een voorbeeld van een veel voorkomende tekortkoming bij de gecontroleerde inrichtingen is nog steeds een gebrekkige of ontbrekende inzameling van PMD of de inzameling van “gemengd afval”, bijvoorbeeld bij opruimingen van gebouwen waarbij nadien niet de piste van verregaande uitsortering en materiaalrecyclage wordt gevolgd. Een ander voorbeeld is een sloopwerf met aanwezigheid van asbest, waarbij het asbest niet of onvoldoende wordt verwijderd, wat naast een potentiële verontreiniging van de omgeving met asbestvezels, ook kan leiden tot een verontreiniging van het afgevoerde bouw- en sloopafval en dus een risico inhoudt voor de kwaliteit van de hieruit geproduceerde gerecycleerde puingranulaten.

Het zijn enkele voorbeelden waarmee de Omgevingsinspectie wordt geconfronteerd en waaruit blijkt dat handhaving aan de bron en bij de inzameling belangrijk zijn. Dit kan gaan om zowel eigen controles door de Omgevingsinspectie als ondersteuning die de Omgevingsinspectie biedt aan lokale toezichthouders onder de vorm van administratieve bijstand, adviesverlening of ondersteuning op het terrein.

Bij de afvalstoffenverwerkers zijn een goed werkend acceptatie- en non-conformiteitenbeleid cruciaal om hun leveranciers van afvalstoffen te sensibiliseren op vlak van een goede bronsortering en om de kwaliteit van sortering en verwerking op peil te houden. Ook hierop stelt de Omgevingsinspectie regelmatig overtredingen vast.

Speciale aandacht gaat ook uit naar asbeststortplaatsen, omwille van de gezondheidsrisico's die hierbij komen kijken.

Daarnaast kan de Omgevingsinspectie ook toezicht houden op alle aspecten van de Vlaamse afvalstoffenwetgeving met uitzondering van de inzameling van huishoudelijke en scheepsafvalstoffen, de voornamelijk administratieve monitoring van de beleidsuitvoering (uitgebreide

producentenverantwoordelijkheid, heffingen, recyclagedoelstellingen, ...) en de uitvoering van de sectorale uitvoeringsplannen.

Omdat het inspecteren van afvalregelgeving een zeer specialistisch werk is, werken binnen de Omgevingsinspectie verschillende werkgroepen rond het thema afval: de algemene themawerkgroep 'afval', de themawerkgroep 'landbouw' die zich concentreert op verwerking van onder andere slachtafval, mest en andere biologische afvalstoffen, en de themawerkgroep 'ketentoezicht' die zich concentreert op de inzameling, de doorvoer en het vervoer van afvalstoffen.

Het toezicht op de afvalregelgeving omvat de inzameling ervan, het transport binnen en buiten de gewest- en landsgrenzen, de traceerbaarheid en de verwerking van de afvalstoffen. Hoge verwerkingskosten stimuleren het zoeken naar "goedkopere", soms illegale verwerkings- en verwijderingsalternatieven zoals de uitvoer van afvalstoffen naar lageloonlanden of het bijmengen van sterk vervuilde, soms gevaarlijke, afvalstoffen met andere minder vervuilde en ongevaarlijke afvalstoffen. Deze praktijken houden een risico in voor de menselijke gezondheid en het leefmilieu. De aandacht van de Omgevingsinspectie spitst zich dan ook toe op de correcte verwerking van afvalstoffen zonder het veroorzaken van hinder, het nagaan van de traceerbaarheid van afvalstoffen, het onderzoek naar illegaal verdunnen van afvalstoffen en het voorkomen van ongeoorloofde emissies naar water, lucht en bodem.

Onderstaand verduidelijkt de Omgevingsinspectie de speerpunten waarop zij in 2022-2023 specifiek inzet voor het thema afval en materialen. Naast geplande controles voert de Omgevingsinspectie routinecontroles en opvolgcontroles uit bij afvalbedrijven waarbij ze onder andere de vergunningsvoorwaarden, afvalstoffenregisters, de aanvaarding van afvalstoffen, de opgeslagen hoeveelheden, de behandeling en correcte afvoer van afvalstoffen, de naleving van de voorwaarden grondstofcertificaten, ... kan controleren. De Omgevingsinspectie zal ook voor het thema afval en materialen lokale overheden blijven ondersteunen voor handhavingsinitiatieven met betrekking tot onder andere asbest, zwerfvuil en kunststofpelletverlies.

a) Routinecontroles

Een belangrijk onderdeel van de controles binnen het thema afval en materialen bestaat uit monsternames van afval en grondstoffen ter controle van vergunningsvoorwaarden en de voorwaarden voor verwerking en hergebruik van materialen. Voor het nemen van monsters van afval staan een intern 'kwaliteitshandboek voor monsternemingen en metingen', een contract met een erkend laboratorium en professioneel materieel ter beschikking van de milieutoezichthouders van de Omgevingsinspectie.

b) Asbest

Net zoals in de voorgaande jaren krijgt het thema 'asbest' ook in 2022-2023 de nodige aandacht. Via het asbestafbouwbeleid dat in 2018 van start ging, streeft de Vlaamse overheid naar een asbestveilig Vlaanderen tegen 2040. Als gevolg hiervan zullen risicovolle asbesthoudende toepassingen in de volgende jaren verplicht moeten worden geïnventariseerd, worden afgebroken en ingezameld op sloopwerven door erkende asbestverwijderaars en bij kleine afbraakwerken door particulieren, worden afgevoerd naar onder andere containerparken en sorteerbeidrijven en ten slotte definitief worden verwijderd.

In 2022-2023 controleert de Omgevingsinspectie de aanwezigheid van asbest in bedrijfsgebouwen, de verwijdering ervan op werven en de omgang ermee op recyclageparken, bij opslag en sortering en op stortplaatsen.

////////////////////////////////////

c) Selectieve inzameling van bedrijfsafval

In Vlaanderen geldt al vele jaren een sorteerplicht voor afval van particulieren en voor bedrijfsafvalstoffen. Nochtans blijkt uit controles door de Omgevingsinspectie en uit sorteeranalyses door de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij dat het bedrijfsrestafval nog aanzienlijke hoeveelheden recycleerbaar materiaal bevat.

Ook bouw- en sloopafval wordt regelmatig ingezameld als een gemengde afvalstroom zonder een voldoende uitsortering en materiaalrecyclage, waardoor waardevolle materialen verloren gaan. Bij sorteerinrichtingen voor bouw- en sloopafval vormt het kwaliteitsborgingssysteem voor puin een aandachtspunt tijdens controles.

De Omgevingsinspectie voert in 2022-2023 controles uit bij alle schakels van de afvalstoffenketen, namelijk bij afvalstoffenproducenten, bij inzamelaars, bij overslag- en sorteercentra en bij eindverwerkers, waaronder verbrandingsovens en stortplaatsen. Hierbij zal onder andere aandacht besteed worden aan de selectieve inzameling, de voorwaarden waaraan moet voldaan worden bij samenvoegen van verschillende afvalfracties, de aanvaardingscontrole, het sorteerproces in functie van hoogwaardige materiaalrecyclage, ... De Omgevingsinspectie en de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij zullen daarenboven voltijds een milieutoezichthouder gericht inzetten voor controles op de sorteerplicht bij afvalproducenten die geen klasse 1-inrichting zijn.

d) Biogas- en composteerinstallaties

In het verleden heeft de controle van enkele installaties aangetoond dat schadelijke afvalstromen mee werden verwerkt tot organische “bodemverbeteraars”. Het gebruik ervan in de landbouw kan leiden tot verontreiniging van landbouwpercelen, met schade tot gevolg. Ook besmetting van de voedselketen is bij deze praktijken niet uit te sluiten.

De Omgevingsinspectie controleert in 2022-2023 intensief de aangevoerde stromen bij biogasinstallaties op basis van het register en de aanvoerdocumenten en doet een toetsing aan de voorwaarden zoals vermeld in de Verordening (EG) 1069/2009. Alle emissies naar bodem, lucht (onder andere geur) en water (onder andere bedrijfsafvalwater) worden door geïntegreerde controles gevat.

e) Handhaving op kunststofpelletverlies

Door de steeds toenemende hoeveelheden zeevervuiling ontstaan op de oceanen drijvende vuilnisbelten. Een belangrijk aandeel van dit afval bestaat uit plastic, zowel in grote fracties als in de vorm van microplastics. Door het zoute zeewater en ultraviolet licht valt het plastic uiteen in heel fijne snippertjes die in de voedselketen kunnen worden opgenomen. Het verlies aan kunststofpellets draagt bij aan bovenstaande problematiek waarop steeds meer maatschappelijke en politieke aandacht wordt gevestigd.

In 2022-2023 voert de Omgevingsinspectie gerichte controles uit bij de inrichtingen actief in deze keten, gaande van de producenten van de kunststofpellets, logistieke bedrijven, verwerkers van de kunststofpellets en afvalstoffenbedrijven (overslagbedrijven, sorteerbeidrijven, recyclagebedrijven) om het verlies van de kunststofpellets of fijne kunststofdeeltjes maximaal te voorkomen.

////////////////////////////////////

2.4.2.1.2 Focushandhavingsinitiatieven afval en materialen

In 2022-2023 houdt de Omgevingsinspectie zo goed mogelijk rekening met de actualiteit, maatschappelijk relevante thema's die zich (onverwacht) aanbieden en situaties die een snelle respons vereisen. De Omgevingsinspectie tracht hier middels focushandhavingsinitiatieven op een wendbare manier het gepaste gevolg aan te geven, rekening houdend met de beschikbare capaciteit van mensen en middelen.

Voor het thema afval en materialen zet de Omgevingsinspectie in 2022-2023 in het bijzonder in op handhaving in functie van een duurzaam beheer van afvalstoffen en op het doen naleven van de emissie- en kwaliteitsnormen voor gevaarlijke en bioaccumuleerbare stoffen. Daarbij gaat bijzondere aandacht naar de aanwezigheid van de parameter PFAS bij monsternames van grondstoffen en afvalstoffen bestemd als grondstof, en naar doorgedreven controles bij biogas- en composteerinstallaties.

2.4.2.2 **Hinder**

Jaarlijks ontvangt de Omgevingsinspectie tal van klachten over stofhinder, geurhinder, geluidshinder, trillingshinder, lichteinder of hinder door slagschaduw van windmolens. Op de website www.milieuhandhaving.be/wegwijzer kan iemand die hinder ondervindt, nagaan welk instantie bevoegd is om meldingen van milieuhinder te behandelen. De Omgevingsinspectie voert bij klasse 1-inrichtingen controles uit om de nodige vaststellingen te doen en te oordelen over de gegrondheid van de klacht en over de hinderlijkheid. Klachten over klasse 2- en 3-inrichtingen stuurt zij door naar de gemeente, gelet op hun bevoegdheid ter zake met toepassing van het in de beleidsnota bevestigde subsidiariteitsprincipe. Het goed in kaart brengen van hinder is complex en niet altijd evident omdat factoren zoals frequentie, aard, intensiteit en omgevingsfactoren zoals windrichting mee bepalend zijn.

2.4.2.2.1 Generieke proactieve handhavingsinitiatieven hinder

a) Geurhinder

Voor een aantal dossiers waar het voor de Omgevingsinspectie niet evident is om de geurhinder vast te stellen, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van verschillende inrichtingen in de buurt die een gelijkaardige hinder (kunnen) produceren, beroept ze zich op erkend deskundigen om een onderzoek uit te voeren.

Specifiek voor asfaltcentrales, waar geuraspecten inherent gekoppeld zijn aan de werking ervan, werkt de Omgevingsinspectie in 2022-2023 voort aan een afoetsingskader in functie van een uniforme aanpak van een mogelijke geurproblematiek. Op deze manier wil de Omgevingsinspectie eveneens inspelen op de evolutie inzake het toenemend gebruik van recyclage-asfalt dat in deze sector plaatsvindt en de impact daarvan. Daarbij houdt de Omgevingsinspectie ook rekening met de vernieuwing van de sectorale code van goede geurpraktijk voor asfaltcentrales en de opmaak van een BBT-studie in 2022.

b) Geluids- en trillingshinder

Bij geluidshinder onderzoekt de Omgevingsinspectie in eerste instantie de klachten zelf op gegrondheid door metingen met eigen apparatuur uit te voeren. Wanneer de Omgevingsinspectie een overschrijding vaststelt van de van toepassing zijnde geluidsnormen of wanneer er sprake is van overmatige trillingshinder, laat de Omgevingsinspectie de exploitant de nodige maatregelen nemen om de hinder

//

tot een aanvaardbaar niveau te beperken. In uitzonderlijke gevallen, bijvoorbeeld wanneer de bron niet eenduidig is vast te stellen of verschillende inrichtingen mogelijk aan de oorzaak van de hinder liggen, doet de Omgevingsinspectie beroep op een externe deskundige om een geluids- of trillingsmeting uit te voeren.

c) Lichthinder

Bij klachten over lichthinder stelt de Omgevingsinspectie een onderzoek in naar de functionaliteit van de lichtbronnen en gaat zij na of de niet-functionele lichtoverdracht wordt vermeden.

d) Elektromagnetische straling

De Omgevingsinspectie voert breedbandmetingen uit van elektromagnetische straling van zendantennes voor telecommunicatie op aanvraag van een particulier. De verblijfplaats van de aanvrager moet daartoe binnen een straal van 150 meter van een vast opgestelde zendantenne liggen.

2.4.2.2 Focushandhavingsinitiatieven hinder

In 2022-2023 houdt de Omgevingsinspectie zo goed mogelijk rekening met de actualiteit, maatschappelijk relevante thema's die zich (onverwacht) aanbieden en situaties die een snelle respons vereisen. De Omgevingsinspectie tracht ook aan dossiers inzake hinder, bijvoorbeeld windmolendossiers, op een wendbare manier het gepaste gevolg te geven, rekening houdend met de beschikbare capaciteit van mensen en middelen.

2.4.2.3 Ketentoezicht

2.4.2.3.1 Generieke proactieve handhavingsinitiatieven ketentoezicht

De afvoer en verwerking van afvalstoffen is een proces dat in verschillende stappen gebeurt. Er kunnen meerdere verwerkers betrokken zijn, alsook actoren die de overdracht tussen de verwerkers bewerkstelligen (vervoerders, overslagbedrijven, inzamelaars) of faciliteren (handelaars, makelaars). Het geïntegreerde toezicht op de verschillende stappen in een afvalstroom kreeg binnen de Omgevingsinspectie de naam 'ketentoezicht'.

Integraal toezicht op een keten betekent dat de verschillende controles (bijvoorbeeld controle van transporten, registers of verwerkingsinstallaties) geen doel op zich vormen, maar slechts een middel vormen om het algemene doel te bereiken, met name garantie verschaffen over de afvoer van afvalstoffen naar de wettelijk toegelaten "eindbestemming". Toezicht op de verschillende deeltrajecten houdt ook in dat verschillende handhavingsactoren betrokken zijn, bijvoorbeeld omdat verschillende handhavers toezicht houden op eenzelfde deel van het traject (politie/gewestelijk) of omdat een deel van de keten niet in het Vlaamse Gewest is gelegen.

a) Routinecontroles

De Omgevingsinspectie volgt meldingen op van uitvoer, doorvoer en invoer van schepen waarvoor indicaties zijn dat deze schepen overgebracht worden naar de sloop, dit ter voorkoming van het *beachen* van *sloopschepen* op illegale bestemmingen.

De Omgevingsinspectie gaat bij melding van **debunkeringen** (afgifte van scheepsbrandstoffen wanneer een zeeschip een haven aandoet) na of de afgegeven scheepsbrandstof moet worden beschouwd als een afvalstof. De inzameling van het gedebunkerde materiaal in geval van afval moet gebeuren door geregistreerde inzamelaars, handelaars en makelaars (IHM) en moet worden verwerkt door een vergunde verwerker.

b) Transport en verwerking

De Omgevingsinspectie focust met ketentoezicht op twee belangrijke schakels. Ten eerste zijn er de controles op afvalstromen in de transportfase. Een belangrijke component daarvan is de aanwezigheid van milieutoezichthouders in de zeehavens van Antwerpen en Zeebrugge, met een grote nadruk op de export van afvalstoffen naar niet-OESO-landen. De Omgevingsinspectie, meestal samen met de politie en de Vlaamse Belastingdienst, voert verspreid over het Vlaamse Gewest wegcontroles uit op afvaltransporten. Ten tweede voert de Omgevingsinspectie controles uit bij verwerkers van afvalstoffen, onder andere biovergisters, waarbij ze aandacht heeft voor de traceerbaarheid van afvalstoffen, het netwerk tussen bedrijven in de sector en waarbij ze afvalstofstromen stroomop- of -afwaarts, inclusief IHM's, natrekt.

In 2022-2023 voert de Omgevingsinspectie controles uit op het wegtransport van afvalstromen en bij verwerkers van afvalstoffen.

Nationaal is de Omgevingsinspectie actief in de samenwerkingsprojecten in de haven van Antwerpen en op internationaal vlak werkt ze samen met de bevoegde inspectiediensten van de omliggende landen (veelal bilateraal), binnen Europa (via de *cluster Waste and Transfrontier Shipment of Waste* (TFS) van het IMPEL) of met de landen waar de uiteindelijke verwerking van het Europese afval gebeurt.

In 2022-2023 voert de Omgevingsinspectie controles uit op grensoverschrijdende afvalstromen en in het bijzonder op de uitvoer van afvalstoffen via zeehavens.

c) EVOA-controleplan

De EVOA bepaalt in artikel 50.2bis dat de lidstaten vanaf 2017 plannen opstellen voor de EVOA-controles, gebaseerd op risicobeoordelingen van specifieke afvalstromen en bronnen van illegale overbrengingen. Het EVOA-controleplan heeft betrekking op het volledige grondgebied van het Vlaamse Gewest.

In 2016 gebeurde er een risicobeoordeling op 18 types afvalstromen door toetsing aan de volgende criteria: gevaareigenschappen, (gebruik als) dekmantel, geproduceerde hoeveelheden, grensoverschrijdend karakter, (risicovolle) bestemmingen, naleefgedrag, (kwaliteit van de) wetgeving, marktcomplexiteit, inzamel- en verwerkingstechnieken en criminele inmenging. Op basis van deze risicobeoordeling kent de Omgevingsinspectie aan de volgende grensoverschrijdende afvalstromen een hoge prioriteit toe:

- oliehoudend afval,
- chemisch afval,
- afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA),
- metaalafval,
- bouw- en sloopafval (voor wat betreft uitgegraven bodem),
- kunststofafval.

De Omgevingsinspectie kiest haar handhavingsinitiatieven in het kader van ketentoezicht zodanig dat ze zoveel mogelijk risicovolle aspecten van deze afvalstromen controleert. In 2021 liet de Omgevingsinspectie een actualisatie van haar risicobeoordeling uitvoeren. Op basis van de resultaten van deze actualisatie, die begin 2022 worden verwacht, zal de Omgevingsinspectie haar risicogebaseerde benadering desgevallend bijstellen.

Een belangrijke component van ketentoezicht is de samenwerking met andere instanties. Afvalstromen beperken zich immers zelden tot het Vlaamse grondgebied. De belangrijkste partners in België zijn de politie, de douane, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, de havenkapiteinsdiensten, de inspectiediensten van de andere gewesten en het openbaar ministerie. Politie en douane voeren (complementaire) controles uit binnen hun eigen specifieke bevoegdheden.

Sinds 1994 bestaat er een samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat en de drie Gewesten, betreffende de coördinatie van het beleid inzake grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen. Dit akkoord is in 2009 en 2011 geactualiseerd. Het akkoord is gesloten tussen de bevoegde regionale diensten voor de toestemmingen (inzake kennisgevingen) en de inspectie, de politie, de douane en het ministerie van Justitie (met inbegrip van het college van procureurs). De verschillende betrokken actoren overleggen op regelmatige basis.

In 2022 zal de Omgevingsinspectie het Vlaams EVOA-controleplan evalueren overeenkomstig de bepalingen van de EVOA en dit plan desgevallend bijsturen.

2.4.2.3.2 Focushandhavingsinitiatieven ketentoezicht

In 2022-2023 houdt de Omgevingsinspectie zo goed mogelijk rekening met de actualiteit, maatschappelijk relevante thema's die zich (onverwacht) aanbieden en situaties die een snelle respons vereisen. De Omgevingsinspectie tracht hier middels focushandhavingsinitiatieven op een wendbare manier het gepaste gevolg aan te geven, rekening houdend met de beschikbare capaciteit van mensen en middelen.

Voor het thema ketentoezicht zet de Omgevingsinspectie in 2022-2023 in het bijzonder in op handhaving in functie van een duurzaam beheer van afvalstoffen, waarbij zij bijzondere aandacht heeft voor havencontroles en de uitvoer van de stromen AEEA en kunststofafval.

2.4.2.4 **Klimaat**

2.4.2.4.1 Generieke proactieve handhavingsinitiatieven klimaat

a) Gefluoreerde ozonafbrekende stoffen en broeikasgassen (F-gassen)

Voor wat betreft de reglementering inzake broeikasgassen en ozonafbrekende stoffen zijn de Europese Verordeningen 517/2014 en 1005/2009 rechtstreeks van toepassing op Vlaanderen. Verordening 1005/2009 legt aan de lidstaten op om hiervoor een risicogestuurde benadering te hanteren.

In het Vlaams Mitigatieplan 2013-2020, een onderdeel van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020, waren maatregelen opgenomen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Eén van de maatregelen van het Vlaams Mitigatieplan gaf uitvoering aan het 'Vlaams actieplan reductie uitstoot F-gassen 2015-2020' en meer concreet aan actie 6B 'Toezicht en handhaving van relevante milieuregelgeving'. Deze actie wordt voortgezet in het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEK) 2021-2030.

////////////////////////////////////

Omgevingsinspectie, onder leiding van de Federale milieu-inspectie en de douane, mee een effectief actieplan op te stellen om de illegale import van (illegale) F-gassen tegen te gaan.

b) Energie

In de Beleidsnota Energie 2019-2024 en de Beleidsnota Klimaat 2019-2024 staan enkele algemene passages waartoe handhaving, en soms ook de rol van de Omgevingsinspectie, verder onderzocht kan worden, in overleg met de betrokken actoren.

De Omgevingsinspectie bereidt zich in 2022, in overleg met het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, voor op energie-controles naar aanleiding van recent gepubliceerde BREF's (Best Available Techniques Reference document) voor RIE-installaties die expliciet verwijzen naar de controle van het energie-efficiëntieplan, de jaarlijkse energiebalans en de aftoetsing aan de grenswaarden voor specifiek energieverbruik.

2.4.2.4.2 Focushandhavingsinitiatieven klimaat

In 2022-2023 houdt de Omgevingsinspectie zo goed mogelijk rekening met de actualiteit, maatschappelijk relevante thema's die zich (onverwacht) aanbieden en situaties die een snelle respons vereisen. De Omgevingsinspectie tracht hier middels focushandhavingsinitiatieven op een wendbare manier het gepaste gevolg aan te geven, rekening houdend met de beschikbare capaciteit van mensen en middelen.

Voor het thema klimaat zet de Omgevingsinspectie in 2022-2023 in het bijzonder in op handhaving in functie van de reductie van de emissie van broeikasgassen, waarbij zij, gelet op het ontbreken van een normeringskader voor belangrijke broeikasgassen bij niet-ETS-bedrijven in VLAREM, vooral focust op de handhaving van de Europese Verordening 517/2017 door het uitvoeren van controles ter beperking van emissies van gefluoreerde broeikasgassen bij koelinstallaties en (chemische) productieprocessen.

2.4.2.5 Landbouw

2.4.2.5.1 Generieke proactieve handhavingsinitiatieven landbouw

a) Dierlijke bijproducten

Dierlijke bijproducten zijn producten van dierlijke oorsprong die niet voor menselijke consumptie bestemd zijn. Een verkeerd gebruik ervan kan een risico inhouden voor de volksgezondheid, de diergezondheid en het milieu. Enkele grootschalige crisissen, bijvoorbeeld de dioxinecrisis in 1999, resulteerden in de aanpak van deze problematiek in de schoot van de Europese Unie door het opstellen van Europese verordeningen (onder andere Verordeningen 1069/2009 en 142/2011).

Deze verordeningen stellen begin- en eindpunten vast vanaf wanneer en tot wanneer producten onder deze regelgeving vallen, lijsten de toegelaten verwerkingsmethoden op en onderscheiden verschillende risicocategorieën dierlijke bijproducten die de verdere mogelijke handelingen bepalen. Daarnaast bevatten de verordeningen o.a. regels en procedures rond de traceerbaarheid van dierlijke bijproducten en definiëren ze de zelfcontroleverplichtingen voor de exploitanten. Deze verordeningen zijn in de Vlaamse regelgeving geïmplementeerd via het VLAREM en het besluit van de Vlaamse Regering betreffende dierlijke bijproducten en afgeleide producten.

In Vlaanderen staan verschillende overheidsinstanties in voor het toezicht op bovenstaande regelgeving. De Omgevingsinspectie stelt jaarlijks een risicogebaseerd controleplan op dat voldoet aan de eisen uit de artikelen 41 en 42 van de Europese Verordening 882/2004. De Omgevingsinspectie inspecteert op basis van dat controleplan jaarlijks verschillende inrichtingen die de in de verordening bedoelde dierlijke bijproducten voortbrengen. Het gaat enerzijds om inrichtingen die op grond van Verordening 1069/2009 erkend zijn voor het inzamelen, opslaan of verwerken van dierlijke bijproducten (o.a. biogasinstallaties, composteerinstallaties en verwerkers van dierlijke bijproducten) waarbij de Omgevingsinspectie nagaat of deze exploitanten de in de erkenning en verordeningen opgelegde voorwaarden correct naleven. Anderzijds controleert de Omgevingsinspectie bepaalde IHM's met een OVAM-registratie voor het vervoer van dierlijke bijproducten waarbij ze de nodige aandacht schenkt aan het correcte gebruik van handelsdocumenten.

Ten slotte selecteert de Omgevingsinspectie een aantal inrichtingen (klasse 1-, klasse 2- en klasse 3-inrichtingen of niet-ingedeelde inrichtingen) uit de voedselketen waarbij ze nagaat of de exploitanten zich op correcte wijze ontdoen van de door hen voortgebrachte dierlijke bijproducten. In sommige situaties neemt de Omgevingsinspectie monsters die ze laat analyseren door een erkend laboratorium. Het centraliseren van dit initiatief bij de Omgevingsinspectie maakt het beantwoorden van vragen bij een audit van de Europese Commissie in België over het toezicht efficiënter.

In 2022-2023 voert de Omgevingsinspectie voort controles uit in het kader van de overeenkomst dierlijke bijproducten.

De gezondheids- en veterinaire rechtelijke voorschriften die gelden bij de bestrijding van OSE (Overdraagbare Spongiforme Encefalopathieën) bij diersoorten die in de voedselketen terecht kunnen komen, strekken er vooral toe alle risico's voor de diergezondheid of de volksgezondheid te vermijden bij het in de handel brengen, de uitvoer en de doorvoer van dieren en van daarvan afgeleide producten. Jaarlijks rapporteert de Omgevingsinspectie over haar vaststellingen naar aanleiding van controles bij verwerkers van dierlijke bijproducten aan de OIE (Werelddierengezondheidsorganisatie). Op onder andere deze vaststellingen wordt jaarlijks het BSE (Boviene Spongiforme Encefalopathie)-statuut van België bepaald.

b) Veeteelt

Het RIE-handhavingsprogramma voor de agro-industrie vat de grote meerderheid van de geplande controles in de landbouwsector. De activiteiten bij de intensieve pluimvee- en varkenshouderij behoren tot het toepassingsgebied van de RIE, die de regels bevat voor RIE-installaties.

In 2022-2023 zet de Omgevingsinspectie de controles verder op de constructie en werking van de AEA-stalsystemen bij klasse 1-inrichtingen met als doel een inventaris op te stellen van alle effectief geplaatste installaties in Vlaanderen en deze te toetsen aan de constructie- en gebruiksvoorwaarden zoals deze beschreven staan in het Ministerieel Besluit 'Ammoniakemissiearme stalsystemen'.

Voor de handhaving van milieuvervuilende activiteiten bij andere landbouwsectoren, zoals rundveehouderijen, organiseert de Omgevingsinspectie sectorspecifieke handhavingsinitiatieven, bijvoorbeeld inzake de lozing van nutriëntrijke vloeibare stromen (waaronder silosappen, mestsappen, ...) met een negatieve impact op de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater.

In 2022-2023 zet de Omgevingsinspectie haar controles in de rundveesector verder naar aanleiding van de potentiële lozingen van pers- en silosappen uit voederkuilen, mestsappen (afkomstig van
////////////////////////////////////

mestopslagplaatsen, reinigingswater van stallen, potstallen, kalverboxen, ...), sappen van groenteresten en slibs, *run-off* van de bedrijfsverharding, spoel- en reinigingswater van het melkhuisje/-put en van landbouwvoertuigen. De focus blijft behouden op inrichtingen met meer dan 200 runderen gelegen in gebieden die aangeduid zijn als speerpuntgebied en naar klasse 1-rundveebedrijven ongeacht het gebied waarin ze zijn gelegen.

2.4.2.5.2 Focushandhavingsinitiatieven landbouw

In 2022-2023 houdt de Omgevingsinspectie zo goed mogelijk rekening met de actualiteit, maatschappelijk relevante thema's die zich (onverwacht) aanbieden en situaties die een snelle respons vereisen. De Omgevingsinspectie tracht hier middels focushandhavingsinitiatieven op een wendbare manier het gepaste gevolg aan te geven, rekening houdend met de beschikbare capaciteit van mensen en middelen.

Voor het thema landbouw zet de Omgevingsinspectie in 2022-2023 in het bijzonder in op de aanpak van de stikstofproblematiek en op het doen naleven van de emissie- en kwaliteitsnormen voor gevaarlijke en bioaccumuleerbare stoffen, waarbij zij bijzondere aandacht heeft voor handhavingsinitiatieven die planmatig de uitstoot van stikstof in de lucht beperken en oppervlaktewater terugdringen.

2.4.2.6 Lucht

2.4.2.6.1 Generieke proactieve handhavingsinitiatieven lucht

De luchtkwaliteit in Europa is de afgelopen decennia aanzienlijk verbeterd. Toch blijft in een dichtbevolkt, verstedelijkt en geïndustrialiseerd Vlaanderen luchtverontreiniging het belangrijkste milieuthema dat een directe impact heeft op de volksgezondheid. Bovendien hebben diverse in de lucht geloosde of verspreide verontreinigende stoffen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke omgeving.

Voor de meeste pollutanten bestaat Europese en/of Vlaamse wetgeving met grens- of streefwaarden. De belangrijkste wettelijke basis inzake luchtkwaliteitsnormen is de Europese Richtlijn betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa (2008/50/EG). De Richtlijn Industriële Emissies bevat belangrijke bepalingen inzake de implementatie van BREF-conclusies bij RIE-bedrijven en omvat onder meer de bepalingen van de oude solventrichtlijn, de Richtlijn voor grote stookinstallaties en de afvalverbrandingsrichtlijn. In Vlaamse wetgeving om te zetten Europese richtlijnen komen samen met Vlaamse wetgevende initiatieven hoofdzakelijk in de VLAREM-wetgeving terecht.

De belangrijkste oorzaken van luchtverontreiniging zijn emissies afkomstig van verkeer, gebouwenverwarming en industriële activiteit. De Omgevingsinspectie legt zich toe op het handhaven van de milieuhygiëneregelgeving bij deze laatste groep. Luchtverontreiniging is een ruim begrip, dat een hele reeks pollutanten omvat die elk hun specifieke gevolgen hebben en bijdragen tot andere milieuproblemen. De Omgevingsinspectie onderscheidt de volgende technisch-wetenschappelijke subthema's:

- geleide emissies, wat de emissies van pollutanten bij industriële installaties, eventueel na een luchtreinigingsinstallatie via een of meerdere schoorstenen, omvat;
- diffuse emissies, wat de ongecontroleerde en niet-lokale emissies van industriële installaties omvat (de focus gaat naar (fijn) stof, aerosolen bestaande uit mineralen, (zware) metalen en organische

////////////////////////////////////

- componenten zoals polyaromatische koolwaterstoffen (PAK's) en (dioxineachtige) polychloorbifenylen (PCB's);
- vluchtige organische stoffen;
 - ozonafbrekende stoffen en broeikasgassen, wat zich voornamelijk richt op emissies bij koelinstallaties (zie hoofdstuk 2.4.2.4 Klimaat);
 - geur (zie hoofdstuk 2.4.2.2 Hinder).

a) Geleide emissies

Wat de geleide emissies betreft, voert de Omgevingsinspectie een tweesparen inspectiebeleid.

Het eerste spoor betreft de controle van de in VLAREM bepaalde **zelfcontroleverplichtingen** die exploitanten zelf moeten uitvoeren. De zelfcontroleverplichtingen zijn één van de belangrijkste krachtlijnen in de milieuwetgeving: wanneer exploitanten deze correct uitvoeren, treden ze impliciet zelfregulerend op. Dit garandeert een onmiddellijk ingrijpend optreden in geval van milieubedreigende incidenten, maar ook dat inrichtingen een preventief en bewust milieubeleid gaan voeren. Zelfmonitoring vormt zowel voor de exploitant als voor de overheid een belangrijke bron van milieurelevante informatie en via het afdwingen van zelfcontroleverplichtingen wordt de exploitant en niet de overheid in eerste instantie praktisch en financieel verantwoordelijk voor het verantwoord opvolgen van de bedrijfsvoering. De Omgevingsinspectie selecteert in 2022-2023 specifiek bedrijven met belangrijke stikstofemissies en focust verder op **asfaltcentrales** en **afvalverbrandingsinstallaties**. Met het oog op de vermindering van luchtverontreiniging door **houtverbranding** zullen ook de monitoringsgegevens van de industriële houtverbrandingsinstallaties verder worden opgevolgd. Voor installaties bij klasse 2-inrichtingen voorziet de Omgevingsinspectie daarbij de nodige ondersteuning voor de lokale toezichthouders. Voorts voert de Omgevingsinspectie controles uit bij **middelgrote stookinstallaties** in functie van rapportering voor de Europese *Medium Combustion Plant* (MCP)-richtlijn en volgt ze de implementatie van de saneringsmaatregelen op voor **dimethylformamide (DMF)-emissies** bij coating-bedrijven, volgend vanuit het sectorale RESCO onderzoeksproject. De Omgevingsinspectie heeft ook specifieke aandacht voor de **correcte uitvoering en meldingsplicht van deze zelfcontrolemetingen** bij inrichtingen die eigen metingen uitvoeren conform de 'code van goede praktijk voor de goedkeuring van de methode voor de zelfcontrole van lucht door de exploitant'. Specifiek in opvolging van de **wintersmog-regelgeving** werkt de Omgevingsinspectie elk jaar een responsdraaiboek uit dat de betrokken exploitanten en instanties informeert over welke acties zij moeten nemen wanneer zich tijdens de winterperiode een waarschuwings- of alarmfases voordoet.

Het tweede spoor van handhaving bij het thema geleide emissies behelst het uitvoeren van **luchtemissiemetingen** door erkende laboratoria in opdracht van de Omgevingsinspectie. Aan de hand van deze metingen gaat de milieutoezichthouder na of een exploitant de emissiegrenswaarden respecteert en of een exploitant het zelfcontroleprogramma correct, betrouwbaar en volledig uitvoert. Gelet op de algemene trend om voor de organisatie van haar controles en emissiemetingen te evolueren naar een meer afdekkende en risicogebaseerde aanpak, start de Omgevingsinspectie voor het monitoringsprogramma lucht vanuit de inventaris van alle relevante emissiepunten in Vlaanderen die onder haar toezichtsbevoegdheid vallen. Jaarlijks berekent ze dan voor al deze emissiepunten een risicoscore op basis van de meetresultaten van de voorbije jaren, in combinatie met alle door de inrichtingen gerapporteerde gegevens uit de emissie-inventaris lucht. Op basis van deze risicoscore deelt ze vervolgens de emissiepunten in risicoklassen in waaraan een controlefrequentie is gekoppeld. De

criteria voor deze risicobasering zijn onder meer de gemeten concentratie en massastroom in relatie tot de emissiegrenswaarde, de aard of toxiciteit van de pollutanten en de meetfrequentie. Rekening houdend met de beschikbare middelen en beleidsprioriteiten selecteert het monitoringsprogramma dan luchtemissiemetingen. Op deze manier vat het monitoringsprogramma uiteindelijk alle relevante emissiepunten die de Omgevingsinspectie afhankelijk van de reële impact controleert, waarbij ook nog specifieke beleidsacties kunnen worden geïntegreerd. Zo zullen de emissies van stikstof zwaarder worden doorgerekend en zal in functie van het handhavingsprogramma voor PAS een gerichte selectie van emissiepunten met een hoge risicoscore voor deze parameter worden meegenomen. De Omgevingsinspectie bouwt deze planningstool in 2022-2023 nog verder uit in functie van **het versterken van een proactieve en risicogebaseerde emissie-gerelateerde handhaving**.

De Omgevingsinspectie is ook nauw betrokken bij de lopende referentietaken voor de validatie van een meetmethode voor PFAS in luchtemissiemetingen en de BBT-studie rond het uitwerken van een normen- en aftoetsingskader. Vanaf het ogenblik dat er een erkende meetmethode voor de verschillende PFAS parameters beschikbaar zal zijn, zullen ook hier gerichte emissiemetingen worden uitgevoerd.

b) Diffuse emissies

Wat de diffuse emissies betreft, heeft de Omgevingsinspectie vooral aandacht voor lokale gebieden in Vlaanderen waar de luchtkwaliteit eerder problematisch is. De luchtkwaliteit in Vlaanderen wordt opgevolgd door de Vlaamse Milieumaatschappij die de resultaten toetst aan normen, richtwaarden en drempelwaarden zoals vastgelegd in Europese of Vlaamse milieuwetgeving of opgesteld door de Wereldgezondheidsorganisatie. In onze regio gaat de laatste jaren regelmatig (pers)aandacht naar de fijnstofproblematiek en naar de emissie van (zware) metalen, PCB's en dioxines, en pollutanten die meestal gelinkt zijn aan een specifieke industriële activiteit. De Omgevingsinspectie gaat na wat de bijdrage van de industrie tot deze verhoogde immissiewaarden is en waar nodig legt zij emissiebeperkende maatregelen op. De Omgevingsinspectie volgt bestaande actieplannen op en voert gerichte acties uit in regio's met verhoogde concentratie aan **zware metalen**. Bij deze controles kan er worden samengewerkt met de lokale toezichthouders voor de nauwe opvolging bij klachtendossiers. De Omgevingsinspectie biedt daartoe de nodige ondersteuning aan bij de afhandeling en handhaving van dit type dossiers. Bij schrootverwerkende bedrijven heeft de Omgevingsinspectie gerichte aandacht voor de beperking van de emissies van dioxines en dioxineachtige PCB's. In functie van de algemene **fijnstofproblematiek** startte de Omgevingsinspectie in 2021 een voorbereidend handhavingsinitiatief om meer in detail de effectieve industriële bronnen en saneringsmaatregelen bij de verschillende sectoren te detecteren, zodat ze naar de toekomst toe ook hiervoor meer gerichte maatregelen kan opleggen. Op basis van de evaluatie van dit voorbereidend handhavingsinitiatief en de bijhorende oriënterende actie, geeft de afdeling Handhaving in 2022-2023 verder concrete invulling aan een handhavingsinitiatief in functie van de algemene fijnstofproblematiek.

c) Vluchtige organische stoffen (VOS)

Vluchtige organische stoffen spelen een belangrijke rol bij de vorming van troposferische ozon en hebben in sommige gevallen ook rechtstreekse nadelige effecten op de gezondheid.

De Omgevingsinspectie ziet in 2022-2023 bij een aantal inrichtingen toe of de periodieke controles met een infraroodcamera op verticale opslagtanks die vloeistoffen bevatten met een dampspanning van meer dan 13,3 kPa bij een temperatuur van 35°C tijdig en afdekkend gebeuren.

////////////////////////////////////

Inrichtingen die gebruik maken van organische oplosmiddelen (bijvoorbeeld drukkerijen, productie verven en coating) boven een bepaalde drempel moeten voldoen aan hoofdstuk 5.59 van VLAREM II. Tijdens een controle van dergelijke inrichting gaat de Omgevingsinspectie na of de exploitant een degelijke solventboekhouding opmaakt, de nodige emissiemetingen uitvoert, voldoet aan de wettelijke emissiegrenswaarden (geleid én diffuus) of aan de vereisten van het reductieprogramma. In 2022-2023 ligt de focus voort op inrichtingen die gebruik maken van organische oplosmiddelen met een 'niet gestandaardiseerde of uitzonderlijke procesvoering' en die de Omgevingsinspectie nog niet eerder controleerde.

Een derde inspectiepijler voor de beperking van de emissies van VOS, is de controle op de uitvoering van LDAR (*leak detection and repair*-regelgeving die het meten en beheersen van fugatieve VOS-emissies beoogt). Bij het uitvoeren van dergelijke controles heeft de Omgevingsinspectie extra aandacht voor de vernieuwde regelgeving hieromtrent, de zogenaamde LDAR 2.0. Deze handhavingsinitiatieven vallen volledig onder het RIE-programma.

Ten slotte speelt de Omgevingsinspectie een significante rol bij de implementatie én de naleving van het Verdrag inzake de verzameling, afgifte en inname van afval in de Rijn- en binnenvaart (CDNI-Verdrag) aangaande het verbod op ontgassing van VOS van binnenschepen.

2.4.2.6.2 Focushandhavingsinitiatieven lucht

In 2022-2023 houdt de Omgevingsinspectie zo goed mogelijk rekening met de actualiteit, maatschappelijk relevante thema's die zich (onverwacht) aanbieden en situaties die een snelle respons vereisen. De Omgevingsinspectie tracht hier middels focushandhavingsinitiatieven op een wendbare manier het gepaste gevolg aan te geven, rekening houdend met de beschikbare capaciteit van mensen en middelen.

Voor het thema lucht zet de Omgevingsinspectie in 2022-2023 in het bijzonder in op de aanpak van de stikstofproblematiek en op het doen naleven van de emissie- en kwaliteitsnormen voor gevaarlijke en bioaccumuleerbare stoffen, waarbij zij bijzondere aandacht heeft voor handhavingsinitiatieven die planmatig de uitstoot van stikstof in de lucht beperken en voor handhavingsinitiatieven die de PFAS-uitstoot in de lucht onderzoeken en vervolgens beperken.

2.4.2.7 **Omgevingsveiligheid**

2.4.2.7.1 Generieke proactieve handhavingsinitiatieven omgevingsveiligheid

a) Genetisch gemodificeerde en pathogene organismen

Activiteiten met genetisch gemodificeerde en pathogene organismen brengen bepaalde risico's voor de menselijke gezondheid en het leefmilieu met zich mee. Inrichtingen waar dergelijke organismen doelbewust worden gekweekt, opgeslagen, getransporteerd, vernietigd, verwijderd of gebruikt, moeten bepaalde inperkingsmaatregelen nemen om te vermijden dat mens en leefmilieu worden blootgesteld aan deze organismen.

In 2022-2023 richt de Omgevingsinspectie haar controles op de inrichtingen die een toelating hebben voor ingeperkt gebruik en die nog niet zijn gecontroleerd of waarvan een vroegere controle reeds meer

////////////////////////////////////

dan 15 jaar geleden is uitgevoerd. Tijdens dergelijke controles gaat de Omgevingsinspectie na of de voorwaarden van de toelatingen worden nageleefd.

b) Toezicht zware risicobedrijven

Het inspectieprogramma Seveso

Het Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat en de drie Gewesten betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn, realiseert in belangrijke mate de omzetting van de zogenoemde Seveso-richtlijn. Het doel van deze richtlijn is de realisatie van een hoog beschermingsniveau voor mens en milieu door de preventie van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn en de beperking van de gevolgen ervan. De richtlijn en het Samenwerkingsakkoord bevatten geen gedetailleerde, technische voorschriften. Voor de exploitanten van Seveso-inrichtingen is deze ambitieuze doelstelling vertaald in twee kernverplichtingen:

- alle nodige maatregelen treffen om zware ongevallen te voorkomen én de gevolgen ervan te beperken voor mens en milieu (zorgplicht);
- te allen tijde aan inspectiediensten kunnen aantonen dat de noodzakelijke maatregelen werden genomen (aantoonplicht).

Een zwaar ongeval is in deze context een gebeurtenis, zoals een zware emissie, brand of explosie, die het gevolg is van ongecontroleerde ontwikkelingen tijdens de exploitatie van een onder dit Samenwerkingsakkoord begrepen inrichting, die hetzij onmiddellijk, hetzij na verloop van tijd een ernstig gevaar oplevert voor de gezondheid van de mens binnen of buiten de inrichting of voor het milieu, en waarbij bovendien één of meer gevaarlijke stoffen betrokken zijn.

Het toepassingsgebied van het Samenwerkingsakkoord is verbonden aan de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. Daarbij wordt onder “aanwezigheid van gevaarlijke stoffen” verstaan, zowel “de feitelijke of voorziene aanwezigheid van dergelijke stoffen in de inrichting, als de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen waarvan bekend is dat ze kunnen ontstaan wanneer een industrieel chemisch proces buiten controle geraakt, in hoeveelheden, gelijk aan of hoger dan de drempels uit de bijlage I.” Voor de inventarisatie en identificatie kunnen verschillende bronnen worden geraadpleegd. Aan de hand van beschikbare gegevens (milieu- of omgevingsvergunningen, kennisgevingen, controlehistoriek, ...) worden de aanwezige hoeveelheden gevaarlijke stoffen getoetst aan de drempelwaarden. Als uit die gegevens en toetsing duidelijk de Seveso-status blijkt, neemt de Omgevingsinspectie de inrichting op in het systeem.

Voor deze inrichtingen is per gewest een inspectieteam operationeel dat bestaat uit inspecteurs van de twee bevoegde inspectiediensten, namelijk de gewestelijke Omgevingsinspectie en de federale inspectiedienst bevoegd voor de bescherming van de werknemers.

Op basis van de Seveso-status stellen de bevoegde inspectiediensten in onderling overleg voor een inrichting een inspectieprogramma op. Hierin is minimaal vervat:

- de aard van de geplande controles en de toe te passen methodiek;
- de voorziene frequentie voor de bezoeken ter plaatse;
- de inspectiedienst die wordt belast met de concrete uitvoering van de controles.

Eind 2021 telt Vlaanderen telt 296 inrichtingen die onder het toepassingsgebied van de Seveso-richtlijn III vallen.

Het gevarenpotentieel van de Seveso-inrichting bepaalt de minimum inspectiefrequentie voor het uitvoeren van systematische controles. Deze varieert van één keer per jaar tot één keer per drie jaar. Bij de meeste Seveso-inrichtingen is er jaarlijks ook een voortgangscntrole. Naar aanleiding van de controles worden immers actieplannen gegenereerd, waarvan de uitvoering moet worden nagegaan.

De basisfrequentie kan worden verlaagd voor exploitanten met een goed naleefgedrag. Voor inrichtingen met een slecht naleefgedrag plant de Omgevingsinspectie meerdere opvolgingscontroles op jaarbasis. Het naleefgedrag wordt ingeschat en periodiek herzien op basis van de bevindingen van de voorgaande controles.

Tijdens de controle moet de exploitant:

- de passende preventieve maatregelen kunnen bewijzen;
- passende mitigerende maatregelen kunnen bewijzen;
- kunnen bewijzen dat het veiligheidsrapport de situatie in de inrichting getrouw weergeeft.

De controles moeten een totaalbeeld geven van de risico's van de inrichtingen en de beheersing ervan.

De Omgevingsinspectie kan gebruik maken van *Seveso-inspection tools* (SIT's) voor het uitvoeren van systematische controles. Dit zijn inspectie-instrumenten die Seveso-inspectiediensten in onderling overleg ontwikkelen en actualiseren, en die een gefundeerde beoordeling van de preventieve en mitigerende maatregelen mogelijk maken. Daarnaast worden ook systematische controles uitgevoerd op basis van informatie uit veiligheidsrapporten, risicostudies, bijzondere voorwaarden in vergunningen, ...

In 2022-2023 voert de Omgevingsinspectie het Seveso III-inspectieprogramma uit.

Het inspectieprogramma net-niet Seveso

Voor de afbakening van het toepassingsgebied van het Samenwerkingsakkoord worden twee risicofactoren in aanmerking genomen: de gevaarseigenschappen van de producten en de hoeveelheid waarin deze producten aanwezig zijn op de inrichting. Inrichtingen worden ingedeeld in drie groepen van inrichtingen, met name hogedrempelinrichtingen, lagedrempelinrichtingen en inrichtingen die niet onder het toepassingsgebied vallen.

Bij inrichtingen waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn in hoeveelheden die dicht liggen bij de lage drempelwaarden, kan een kleine variatie in die hoeveelheden de Sevesostatus beïnvloeden. Sommige exploitanten maken de bewuste keuze om de aanwezige hoeveelheden te beperken tot (net) onder de lage drempel.

Dergelijke inrichtingen vallen buiten het toepassingsgebied van het Samenwerkingsakkoord, maar door de aanwezigheid van grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen kunnen ook deze bedrijven een impact hebben op de omgevingsveiligheid. Bovendien liggen de vergunde hoeveelheden soms zo dicht tegen de lage drempelwaarden dat zowel een kleine overschrijding van de vergunde hoeveelheden voor opslag als de bijkomende aanwezigheid van deze stoffen in de installatie (niet opgenomen in de vergunning), kan betekenen dat de lage drempel op bepaalde momenten wel wordt overschreden.

Daarom controleert de Omgevingsinspectie een aantal van deze net-niet-Seveso-inrichtingen in 2022-2023.

Controle van verdeelstations

De sectorale voorwaarden voor de exploitatie van *Liquefied Petroleum Gas* (LPG)-stations zijn de voorbije jaren verschillende keren veranderd. Belangrijk is onder meer de invoering van risico-afstandsregels die moeten worden gerespecteerd en de minimale technische eisen waaraan alle LPG-installaties sinds 1 januari 2019 moeten voldoen. De meeste LPG-stations werden in de loop van 2019-2021 gecontroleerd.

Tijdens de controles in 2022-2023 voert de Omgevingsinspectie diverse voortgangscontroles uit en controleert zij LPG-stations op de naleving van hun omgevingsvergunning (voorwerp en voorwaarden). Daarnaast besteedt de Omgevingsinspectie eveneens aandacht aan het correct naleven van de overige van toepassing zijnde sectorale voorwaarden.

Door de evolutie naar milieuvriendelijkere alternatieve brandstoffen voor motorvoertuigen worden steeds meer bevoorradingsstations met *Compressed Natural Gas* (CNG), *Liquefied Natural Gas* (LNG) of waterstof geopend. De regelgever heeft hierop ingespeeld: deze bevoorradingsstations zijn ingedeeld als hinderlijke klasse 1-inrichtingen en voor de CNG-stations gelden bovendien sectorale voorwaarden. Voor zowel de LNG-stations als waterstofstations ontbreekt momenteel een voorwaardenkader in VLAREM II, maar worden regelmatig bijzondere voorwaarden opgenomen in de omgevingsvergunning. De Omgevingsinspectie controleert in 2022-2023 een aantal van bevoorradingsstations met CNG, LNG of waterstof.

c) REACH

REACH staat voor “Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals” en is een Europese verordening (Verordening (EG) 1907/2006) die als doel heeft een hoog niveau van bescherming van de gezondheid van de mens en het milieu te waarborgen. Zij is gebaseerd op het voorzorgsbeginsel.

REACH legt procedures op om informatie over de eigenschappen en risico's van stoffen te verzamelen en te onderzoeken. Zo moeten exploitanten die chemische stoffen vervaardigen of op de markt brengen alle relevante informatie samenstellen en ter beschikking stellen van het Europees Agentschap voor Chemische Stoffen (ECHA). Op basis van deze informatie evalueren de Europese lidstaten de chemische stoffen om uit te maken of de risico's voor de volksgezondheid en het leefmilieu beheersbaar zijn. Als dit niet het geval is, kunnen de autoriteiten chemische stoffen verbieden of het verdere gebruik onderwerpen aan een autorisatie.

REACH legt eveneens op dat de na te leven maatregelen om de risico's die uitgaan van het handelen met gevaarlijke chemische stoffen tot het aanvaardbare te beperken, bekend moeten zijn aan iedereen die met dergelijke chemische stoffen omgaat. Op diegene die chemische stoffen “in de handel brengt” rust dan ook een bijzondere informatieplicht.

Het is voor de bescherming van de volksgezondheid en het leefmilieu van cruciaal belang dat zowel de registratieplicht als de beperkingen die rusten op de vervaardiging, het in de handel brengen en het gebruik van chemicaliën, en de maatregelen om de risico's die uitgaan van het gebruik van chemische stoffen tot het aanvaardbare te beperken, strikt worden nageleefd. Hierop moet worden toegezien en waar nodig handhavend opgetreden. Artikel 125 van de verordening stelt: “De lidstaten onderhouden een systeem van officiële controles en andere op de situatie afgestemde activiteiten.”

In 2022-2023 voert de Omgevingsinspectie controles uit in hoofdzaak op de naleving van de registratieplicht, op de autorisatievoorschriften voor zeer zorgwekkende stoffen, op de voorschriften

////////////////////////////////////

voor stoffen die als reactie-intermediären zijn geregistreerd, op het raakvlak tussen REACH en de afvalstoffen- en materialenwetgeving.

Omwille van de vermoedelijke negatieve effecten van perfluorooctaanzuur (PFOA), zijn zouten en aanverwante verbindingen, op mens en/of milieu, zijn deze stoffen gereguleerd in de Europese POP-Verordening. De vervaardiging, het in de handel brengen en het gebruik van deze stoffen is in beginsel verboden, maar er zijn specifieke vrijstellingen voor een beperkte termijn voor een aantal toepassingen, zoals het gebruik van PFOA als blusschuim. Het gebruik voor opleidings- en testdoeleinden is verboden, tenzij alle bluswater wordt opgevangen en reglementair wordt afgevoerd.

In het verleden waren PFOS en PFOA de belangrijkste bestanddelen van blusschuim, maar nu worden er geen blusschuimen met PFOA meer geproduceerd. Deze zijn wel nog aanwezig op een aantal bedrijven, en daarenboven hebben bedrijven vaak geen informatie over de aanwezige perfluorverbindingen in hun blusschuim.

De Omgevingsinspectie start in 2022 een handhavingsinitiatief dat in eerste instantie tot doel heeft te inventariseren waar er nog PFOA-schuimen aanwezig zijn, zodat kan worden gecontroleerd of deze schuimen niet meer worden gebruikt voor testdoeleinden, tenzij alle bluswater wordt opgevangen en reglementair wordt afgevoerd. Op basis van deze inventarisatie zullen vervolgens de verbodsbepalingen die gelden vanaf 1 januari 2023 respectievelijk 4 juli 2025, gericht kunnen worden gecontroleerd de komende jaren.

2.4.2.7.2 Focushandhavingsinitiatieven omgevingsveiligheid

In 2022-2023 houdt de Omgevingsinspectie zo goed mogelijk rekening met de actualiteit, maatschappelijk relevante thema's die zich (onverwacht) aanbieden en situaties die een snelle respons vereisen. De Omgevingsinspectie tracht hier middels focushandhavingsinitiatieven op een wendbare manier het gepaste gevolg aan te geven, rekening houdend met de beschikbare capaciteit van mensen en middelen.

Voor het thema omgevingsveiligheid zet de Omgevingsinspectie in 2022-2023 in het bijzonder in op veiligheidsaspecten van een exploitatie en op het doen naleven van de emissie- en kwaliteitsnormen voor gevaarlijke en bioaccumuleerbare stoffen, waarbij zij bijzondere aandacht heeft voor de uitvoering van haar inspectieprogramma Seveso en de naleving van bepalingen met betrekking tot zeer zorgwekkende stoffen.

2.4.2.8 **Ondergrond en grondwater**

2.4.2.8.1 Generieke proactieve handhavingsinitiatieven ondergrond en grondwater

De Europese Kaderrichtlijn Water (2000) en het Waterwetboek (2019) eisten een goede kwantitatieve en kwalitatieve toestand van de grondwaterlichamen tegen 2015. Deze doelen zijn niet gehaald voor de Vlaamse grondwaterlichamen zoals voorzien in de eerste stroomgebiedbeheerplannen. In de tweede en ontwerp derde generatie stroomgebiedbeheerplannen, voor de periode 2016-2021 respectievelijk 2022-2027, worden nieuwe doelen gesteld om de goede toestand alsnog te behalen. Het is de taak van de Vlaamse Milieumaatschappij om de evolutie van de grondwaterstanden periodiek op te volgen en vergunningsadviezen te verlenen in functie van de draagkracht van de verschillende grondwaterlichamen. Daarnaast zijn er in het maatregelenprogramma bij de

stroomgebiedsbeheerplannen specifieke prioriteiten gesteld voor de handhaving in het kader van het integraal waterbeleid, waaronder tevens de noodzaak voor controle op (illegale) grondwaterwinningen en boorbedrijven.

Als gevolg van de aanhoudende droogteperiodes tijdens de afgelopen vier jaren kwam de grondwaterproblematiek en de daaraan gekoppelde noodzaak tot rationeel (grond)watergebruik en de handhaafbaarheid ervan extra onder de publieke aandacht. De handhaving op het nog toegelaten gebruik van grondwater is noodzakelijk om het gevoerde beleid mee in de realiteit om te zetten, zoals ook specifiek vermeld in de in 2020 gelanceerde Blue Deal van de Vlaamse Regering in de strijd tegen droogte en waterschaarste.

a) Aanleg van boringen of grondwaterwinningen door erkende boorbedrijven

De Omgevingsinspectie zet in 2022-2023 de controle op erkende boorbedrijven bij de aanleg van boringen of grondwaterwinningen voort. Deze erkenning is operationeel sinds 1 januari 2017. Dit handavingsinitiatief is een voortzetting van het initiatief van de afgelopen jaren waarbij de Omgevingsinspectie, samen met de Vlaamse Milieumaatschappij, de erkenningsvoorwaarden van de boorbedrijven op het terrein controleerde. Hierbij verifiëren zij aan de bron of deze bedrijven hun werkzaamheden conform de vigerende wetgeving en code van goede praktijk uitvoeren en zodoende het grondwater zowel kwantitatief als kwalitatief afdoende beschermen. Na verschillende sensibiliserende acties hierrond de afgelopen jaren via opleidingen, toelichtingen en zachte handhaving, verscherpt de Omgevingsinspectie het toezicht daar waar nodig zodat de sector, die zich actief herorganiseerde naar aanleiding van dit handavingsinitiatief, naast milieubewust tevens concurrentieel kan blijven. Specifiek bij de bemalingssector heeft de Omgevingsinspectie bijkomende aandacht voor een overlap met ruimtelijke ordening-gerelateerde aspecten die tijdens het bouwproces aan het licht komen. Zo kan de inplanting van diepe waterkerende wanden in de ondergrond en hun impact, begroot middels de Watertoets, worden bekeken in het licht van de verleende vergunning.

b) Controles bij grondwaterwinningen

De Omgevingsinspectie voert controles van grondwaterwinningen uit. Dit kan zowel een terreincontrole zijn waarbij ze de grondwaterwinning volledig doorlicht als een controle van de zelfcontrole grondwater. Bij deze laatste bekijkt en analyseert de Omgevingsinspectie de gerapporteerde grondwatergegevens (peilen, debieten, analyses) over een ruimere periode in het kader van de verplichtingen opgelegd in de vergunningen of het integraal milieujaarverslag.

c) Internationale context

Naast het instaan voor de concrete handhaving binnen Vlaanderen, is de werkgroep 'ondergrond en grondwater' van de Omgevingsinspectie ook internationaal actief. De Omgevingsinspectie trekt het IMPEL-project 'Tackling illegal groundwater drilling and abstractions'. De werkzaamheden voor het tweede werkjaar van dit project zullen ingegeven worden door de input die via een online bevraging binnen de IMPEL-TIGDA projectgroep werd verzameld. Binnen dit meerjarig project zal zij op internationaal vlak verschillende stakeholders met betrekking tot de handhaving op illegale boringen en grondwaterwinningen samenbrengen. Met 'illegaal' wordt hier zowel niet vergund als niet exploiterend volgens de geldende voorwaarden bedoeld. Het uiteindelijke doel is tweeledig, namelijk door kennis- en gegevensuitwisseling en door terreinbezoeken bruikbare richtlijnen en instrumenten opmaken voor

////////////////////////////////////

zowel handhaafbare grondwatervergunningregelgeving als het effectieve toezicht verrichten op het terrein. Dit alles in uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water. Een binnen het departement Omgeving lopende studie naar de haalbaarheid van **GPS-tracering op boortoestellen** in het kader van de handhaving kan hier mee als inspiratiebron dienen.

2.4.2.8.2 Focushandhavingsinitiatieven ondergrond en grondwater

In 2022-2023 houdt de Omgevingsinspectie zo goed mogelijk rekening met de actualiteit, maatschappelijk relevante thema's die zich (onverwacht) aanbieden en situaties die een snelle respons vereisen. De Omgevingsinspectie tracht hier middels focushandhavingsinitiatieven op een wendbare manier het gepaste gevolg aan te geven, rekening houdend met de beschikbare capaciteit van mensen en middelen.

Voor het thema ondergrond en grondwater zet de Omgevingsinspectie in 2022-2023 in het bijzonder in op de aanpak van de droogteproblematiek, waarbij zij bijzondere aandacht heeft voor de aanpak illegale grondwaterwinningen of boringen in focusgebieden, namelijk de actie- en waakgebieden grondwater die door de Vlaamse Milieumaatschappij worden afgebakend in het kader van de stroomgebiedsbeheerplannen, en de beschermingszones rond drinkwaterwinningen of ondiepe activiteiten in (de buurt van) speciale beschermingszones met een mogelijke negatieve impact.

2.4.2.9 Water

2.4.2.9.1 Generieke proactieve handhavingsinitiatieven water

Het waterbeleid in Vlaanderen is gebaseerd op de Europese Kaderrichtlijn Water en de omzetting ervan in het decreet Integraal Waterbeleid. Beide wetgevingen eisen een goede kwalitatieve en kwantitatieve toestand van het oppervlaktewater. De verontreiniging van oppervlaktewater door zuurstofbindende stoffen, nutriënten, gevaarlijke stoffen, metalen en bestrijdingsmiddelen is volgens monitoringsgegevens de laatste jaren al fors gedaald, maar er zijn nog heel wat inspanningen nodig om tot een goede watertoestand te komen.

De voorbije jaren besteedde de Omgevingsinspectie veel aandacht aan emissies naar water. Uit monitoring blijkt ook dat de belasting van het oppervlaktewater door bedrijfsemissies een dalende trend vertoont door de toenemende saneringsinspanningen van inrichtingen. In de huidige planning zet de Omgevingsinspectie haar controles met betrekking tot emissies naar water risicogebaseerd voort.

a) Lozingsvoorwaarden van de omgevingsvergunning en verplichtingen inzake zelfcontrole

VLAREM bundelt de milieuvorwaarden voor het gebruik en het lozen van bedrijfsafvalwater voor inrichtingen. De milieukwaliteitsnormen die moeten leiden tot een goede kwalitatieve toestand van het oppervlaktewater en de voorwaarden waaronder een inrichting geëxploiteerd mag worden, zijn erin vastgelegd. De milieuvorwaarden en emissiegrenswaarden houden enerzijds rekening met de goede toestand van het oppervlaktewater en anderzijds met de Beste Beschikbare Technieken (BBT).

De Omgevingsinspectie controleert of inrichtingen voldoen aan de bepalingen van VLAREM met betrekking tot water en aan de lozingsvoorwaarden van de vergunning. Op die manier draagt de Omgevingsinspectie bij tot het bereiken van een goede toestand van het oppervlaktewater in Vlaanderen.

////////////////////////////////////

Bij de opmaak van de jaarlijkse risicogebaseerde planning voor routinemonsternames houdt zij rekening met de impact van het geloosde afvalwater op het watersysteem. Belangrijk hierbij zijn het debiet, de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen en hun persistentie in het oppervlaktewater, de vuilvracht, de locatie van het lozingspunt, ... De Omgevingsinspectie gebruikt ook de door derden ter beschikking gestelde info. Zo levert de Vlaamse Milieumaatschappij informatie over inrichtingen met nonconforme controle-inrichtingen en over bedrijfslozingen met een duidelijk negatieve impact op het ontvangende oppervlaktewater.

Een andere vorm van controle bestaat erin om de analyseresultaten van de Omgevingsinspectie te vergelijken met de analyseresultaten van de zelfcontrole van het bedrijf. Hierbij besteedt de Omgevingsinspectie aandacht aan de kwaliteit, volledigheid en correctheid ervan. Kennis van het watergebruik, het waterhergebruik, de gebruikte stoffen, de verschillende bedrijfsprocessen en de toegepaste waterzuiveringstechnieken is bij elk van deze controles van cruciaal belang.

In 2022-2023 besteedt de Omgevingsinspectie extra aandacht aan de aanwezigheid van de parameter PFAS in het geloosde afvalwater, in het bijzonder bij RIE-bedrijven die gevat zijn door de BREF 'papier en pulp', en aan de zelfcontrole van bedrijven waarop lozingsnormen voor de parameter PFAS van toepassing zijn.

b) Waterzuiveringen - risicobeheer en impact calamiteiten

Voor inrichtingen met een eigen waterzuivering bestaat het risico dat bij slecht beheer ervan of bij calamiteiten het geloosde afvalwater op zeer korte tijd een schadelijke impact heeft op het watersysteem waarin ze lozen. Een goede opvolging van het zuiveringsproces en de aanwezigheid van preventieve maatregelen is dan ook noodzakelijk om eventuele schade te voorkomen. In 2022-2023 voert de Omgevingsinspectie op ad-hocbasis controles uit op de maatregelen die inrichtingen nemen om het risico op voorvallen te reduceren.

c) Noodaansluitingen

Op ad-hocbasis zet de Omgevingsinspectie in 2022-2023 in op de verplichtingen van de toezichthoudende overheid met betrekking tot het gebruik van noodaansluitingen voor het lozen van bedrijfsafvalwater op openbare RWZI's. Meer concreet betekent dit onder andere het registreren van data, het verzegelen van de noodaansluiting, ... overeenkomstig het decreet integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 (voor 1 januari 2019 overeenkomstig de Wet Oppervlaktewateren (26 maart 1971)) en het Besluit van de Vlaamse Regering houdende vaststelling van de regels inzake het lozen van bedrijfsafvalwater op een openbare rioolwaterzuiveringsinstallatie (21 februari 2014).

d) Rioolcamera-inspecties

Indien een lozingssituatie een merkbare verontreiniging veroorzaakt in oppervlaktewater of het rioleringsstelsel en de oorsprong is niet direct duidelijk, bijvoorbeeld locaties waar er ernstige vermoedens of klachten zijn over een eventuele (sluik)lozing, kan de Omgevingsinspectie beslissen om een rioolcamera-inspectie uit te (laten) voeren.

2.4.2.9.2 Focushandhavingsinitiatief water

In 2022-2023 houdt de Omgevingsinspectie zo goed mogelijk rekening met de actualiteit, maatschappelijk relevante thema's die zich (onverwacht) aanbieden en situaties die een snelle respons vereisen. De Omgevingsinspectie tracht hier middels focushandhavingsinitiatieven op een wendbare manier het gepaste gevolg aan te geven, rekening houdend met de beschikbare capaciteit van mensen en middelen.

Voor het thema water zet de Omgevingsinspectie in 2022-2023 in het bijzonder in op het doen naleven van de emissie- en kwaliteitsnormen voor gevaarlijke en bioaccumuleerbare stoffen, waarbij zij bijzondere aandacht heeft voor controles met betrekking tot de lozing van PFAS in oppervlaktewater.

2.4.2.10 Richtlijn Industriële Emissies (RIE)-inspectieprogramma

Het RIE-inspectieprogramma geeft uitvoering aan de bepalingen van de Richtlijn Industriële Emissies 2010/334/EU. De richtlijn vraagt de lidstaten om het volledige spectrum van relevante milieueffecten van de betrokken installaties te controleren en geeft een aantal voorwaarden voor het milieu-inspectieplan. Het programma opgemaakt binnen de Omgevingsinspectie laat toe om de installaties te inventariseren, systematische controles bij alle RIE-bedrijven te plannen met een afdekking van alle milieuaspecten volgens risico en te rapporteren over het aantal uitgevoerde controles. Daarnaast bieden controlevragenlijsten en bijhorende toelichtingsnota's een goede ondersteuning.

Het RIE-inspectieprogramma legt de controlefocus op de emissie van RIE-bedrijven en de minimale inspectiefrequentie, die de Omgevingsinspectie bepaalde aan de hand van de Europese IRAM-methodiek.

De volgende inspectietypes maken onderdeel uit van het inspectieprogramma:

- IT01 vergunningstoestand,
- IT02 energie,
- IT03 evaluatie milieumanagementsysteem,
- IT04 preventie en bestrijding van hinder,
- IT05 zelfcontrole water,
- IT06 controle lozingsvoorwaarden water,
- IT07 overige voorwaarden water,
- IT08 zelfcontrole lucht,
- IT09 controle emissievoorwaarden lucht,
- IT10 overige voorwaarden lucht,
- IT11 preventie en beheer van afvalstoffen en materialen,
- IT12 controle beheersing risico's bodem en grondwaterverontreiniging,
- IT13 controle VLAREM III na actualisatie BREF.

Controles in dit RIE-inspectieprogramma hebben betrekking op alle installaties uit de sectoren 'industrie' en 'landbouw'. Net zoals voor de controles bij de niet-RIE-bedrijven zijn in dit inspectieprogramma routinecontroles en voortgangscontroles vervat. Voorts is er ruimte gelaten om controles in te plannen op eigen initiatief van de milieutoezichthouder, rekening houdend met de mogelijke milieu-impact. Bovenop dit inspectieprogramma, waarbij een systematische controle van alle relevante milieuaspecten wordt ingepland, zal een aantal van de eerdergenoemde thematische handhavingsinitiatieven betrekking hebben op zowel RIE- als niet-RIE-bedrijven.

Onder IT 13 controleert de Omgevingsinspectie in 2022-2023 onder andere de voorwaarden van VLAREM III bij de bedrijven die moeten voldoen aan omzetting van de BREF ‘Intensive Rearing of Poultry and Pigs’, de BREF ‘Waste Treatment’ en de BREF ‘Large Volume Organic Chemicals’.

Bij de opvolging van de impact van de RIE op Europees niveau horen een aantal bevestigingen van de lidstaten. De Omgevingsinspectie ondersteunt hierin de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -Projecten van het departement Omgeving die de coördinatorrol opneemt door het aanleveren van informatie en data verkregen bij onze inspectie- en handhavingsoverdrachten.

In 2022-2023 geeft de Omgevingsinspectie uitvoering aan het RIE-inspectieprogramma, maakt ze verder werk van het vereenvoudigen en efficiënter maken van de administratie die gepaard gaat met het proces van inspecteren en maatregelen nemen, en het registreren en uitwisselen van data, zowel intern als extern.

2.4.2.11 Exploitatie

2.4.2.11.1 Generieke proactieve handhavingsoverdrachten exploitatie

Een aantal controles die de Omgevingsinspectie uitvoert, heeft betrekking op de exploitatie van hinderlijke inrichtingen in het algemeen, zoals de controle van omgevingsvergunningen of de controle van de uitvoering van het zelfcontrolemeetprogramma’s voor lucht of afvalwater bij klasse 1-inrichtingen. Deze controles kunnen gebeuren naar aanleiding van nieuwe vergunningsbesluiten of **weigeringsbesluiten**, en kunnen ofwel een volledige toets van de realiteit in de inrichting aan de voorwaarden van de vergunning ofwel louter een controle van de bijzondere voorwaarden omvatten. De Omgevingsinspectie coördineert deze routineopdrachten op het niveau van haar decentrale werkplekken.

In 2022-2023 voert de Omgevingsinspectie voort controles uit bij nog niet eerder gecontroleerde klasse 1-inrichtingen. De Omgevingsinspectie startte dit handhavingsoverdracht in 2019 en zet dit gefaseerd voort waarbij ze prioriteit geeft aan inrichtingen met de grootste mogelijke impact op het leefmilieu.

Voorliggend omgevingshandhavingsoverdracht wil in 2022 nadrukkelijk ruimte bieden aan milieutoezichthouders voor “eigen initiatief” binnen hun takenpakket. De milieutoezichthouder kan op deze manier relevante milieuproblemen aanpakken ook als die niet kunnen worden ondergebracht onder de voorziene handhavingsoverdrachten van het omgevingshandhavingsoverdracht 2022-2023. De Omgevingsinspectie investeert voort in de mogelijkheid voor milieutoezichthouders om controles op eigen initiatief uit te voeren, mits er sprake is van een belangrijke negatieve impact op de kwaliteit van het leefmilieu en zij rekening houden met organisatorische, operationele en beleidskaders.

2.4.2.11.2 Focushandhavingsoverdrachten exploitatie

In 2022-2023 houdt de Omgevingsinspectie zo goed mogelijk rekening met de actualiteit, maatschappelijk relevante thema’s die zich onverwacht aanbieden en situaties die een snelle respons vereisen. De Omgevingsinspectie tracht hier op een wendbare manier het gepaste gevolg te geven, rekening houdend met de beschikbare capaciteit van mensen en middelen.

BIJLAGE 1 - HANDHAVINGSINITIATIEVEN MILIEU

afval en materialen	routine emissiemetingen (gepland)
afval en materialen	routine emissiemetingen (niet-gepland)
afval en materialen	controles op grondstofverklaringen
afval en materialen	kunststofpelletverlies
afval en materialen	controles bij biogas- en composteerbedrijven
afval en materialen	ondersteuning lokaal toezicht
afval en materialen	controles bij afvalverwerkende bedrijven
afval en materialen	controles bij afvalverwerkende bedrijven:
afval en materialen	controles met aandacht voor asbest (aanwezigheid in gebouw, controles op overzetdaken en zonnepanelen op asbestdaken, controles op asbestdaken in slechte staat)
afval en materialen	controles op asbest op sloopwerven
afval en materialen	controles op de omgang met asbest op containerparken (ikv nieuwe omzendbrief: verplichte verpakte aanlevering)
afval en materialen	asbest bij sorteercentra
afval en materialen	asbestverwijderaars
afval en materialen	algemene controles asbest, incl. asbeststortplaatsen
afval en materialen	controles selectieve inzameling bij klasse 1-bedrijven
landbouw	overeenkomst dierlijke bijproducten
landbouw	microbiologische monsternames van dierlijke bijproducten bij verwerkers
landbouw	controle AEA-stalsystemen (zie RIE planning landbouw)
landbouw	controles lozingen nutriëntrijke vloeibare stromen in oppervlaktwater in de veeteeltsector
landbouw	gemonitorde voedertransporten
ketentoezicht	controles wegtransport afvalstromen
ketentoezicht	controles uitvoer afvalstromen via zeehavens
ketentoezicht	controles in het kader van ketentoezicht
ketentoezicht	controle op sloopschepen
ketentoezicht	controle op meldingen van debunkeringen van scheepsbrandstoffen
klimaat	controle VOS-emissies solventverbruikende bedrijven
klimaat	controle IR-screening bij tankopslag
klimaat	controle op de vernieuwde regelgeving LDAR 2.0
klimaat	controle op gebruik gefluoreerde broeikasgassen (F-gassen) in koeltoepassingen
klimaat	ondersteuning lokaal toezicht koelinstallaties bij controles op koelinstallaties (F-gassen)
klimaat	centrale sectorale aanpak controle koelinstallaties met betrekking tot F-gas lekverliezen
klimaat	controle op de werking en kwaliteit van gecertificeerde koeltechnische bedrijven (F-gassen)
klimaat	exploratie van nieuwe types van controles mbt gefluoreerde broeikasgassen(F-gassen)
lucht	emissiemetingen lucht
lucht	immissiemetingen lucht

lucht	controle van de zelfcontrole lucht
lucht	controle middelgrote stookinstallaties
lucht	controle reductiebeperkende maatregelen in functie van fijnstofemissies
lucht	beperking emissie zware metalen in lucht
lucht	beperking dioxineachtige PCB's bij schrootverwerkers
lucht	DMF-emissies bij coating-bedrijven
lucht	geuraspecten bij asfaltcentrales
ondergrond en grondwater	controle op (erkende) boorbedrijven bij boringen of grondwaterwinningen
ondergrond en grondwater	controle grondwaterwinningen
ondergrond en grondwater	controle van de zelfcontrole grondwater
omgevingsveiligheid	ingeperkt gebruik genetisch gemodificeerde organismen en pathogenen
omgevingsveiligheid	controle LPG-stations
omgevingsveiligheid	controle CNG en LNG-stations
omgevingsveiligheid	controle H ₂ -stations
omgevingsveiligheid	uitvoering net-niet-Sevesoprogramma
omgevingsveiligheid	uitvoering Seveso-inspectieprogramma
omgevingsveiligheid	meldingen en onderzoeken van voorvallen en klachten in Sevesobedrijven
omgevingsveiligheid	controle op de restricties op PFOA in blusschuimen
omgevingsveiligheid	controles Reach
water	afvalwater
water	voedingsbedrijven onder richtlijn 91/271
water	controles op vraag van de Vlaamse Milieumaatschappij
water	monsternamen PFT's bij de sector papier en pulp
water	controles op rapportering zelfmonitoringgegevens voor bedrijven met normen voor PFT's
water	het in kaart brengen van de lozingsproblematiek en mogelijke acties bij de glastuinbouw
water	camera-inspecties in riolen en leidingen
water	meetapparatuur van de Vlaamse Milieumaatschappij
water	noodaansluitingen: verzegeling, toezicht bij incidenten en gebruik
RIE	vergunningstoestand
RIE	energie
RIE	evaluatie milieumanagementsysteem
RIE	preventie en bestrijding van hinder
RIE	zelfcontrole water
RIE	controle lozingsvoorwaarden water
RIE	overige voorwaarden water
RIE	zelfcontrole lucht
RIE	controle emissievoorwaarden Lucht
RIE	overige voorwaarden lucht
RIE	preventie en beheer van afvalstoffen en materialen
RIE	controle beheersing risico's bodem en grondwaterverontreiniging
RIE	controle VLAREM III na actualisatie BREF

BIJLAGE 2 – AFKORTINGEN

AEA	Ammoniakemissiearm
AEEA	Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparatuur
AIHRO	afdeling Inspectie en Handhaving Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
AMI	afdeling Milieu-inspectie
AMMC	afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer
BREF	Best Available Techniques Reference document
BSE	Boviene Spongiforme Encefalopathie
CAPLO	Centraal Aanspreekpunt Lokale Overheden
CCIM	Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
CNG	Compressed Natural Gas
CVH	Coördinatie Vlaamse Handhaving
DABM	Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid
DMF	Dimethylformamide
ECHA	Europees Agentschap voor Chemische Stoffen
EVOA	Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen
GWP	Global Warming Potential
IHM	Inzamelaars, Handelaars en Makelaars
IMPEL	European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law
IRAM	Information Risk Analysis Methodology
LDAR	Leak Detection and Repair
LNG	Liquefied Natural Gas
LPG	Liquefied Petroleum Gas
MCP	Medium Combustion Plant
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OIS	Omgevingsinformatiesamenwerkingsverband
OSE	Overdraagbare Spongiforme Encefalopathieën
PAK	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen
PAS	Programmatische aanpake stikstof
PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
PFT	Perfluortenside
PCB	Polychloorbifenyyl
POP	Persistent Organic Pollutants
REACH	Registration, Evaluation, Authorization and restriction of Chemicals
RIE	Richtlijn Industriële Emissies
SIT	Seveso-inspection tools
TCE	Ton CO ₂ -equivalenten
TFS	Transfrontier Shipment of Waste
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
VLAREM	Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning
VOS	Vluchtige organische stoffen
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

BIJLAGE 3 – CONTACTGEGEVENS AFDELING HANDHAVING

AFDELING HANDHAVING

Graaf De Ferraris-gebouw
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
02 553 10 99
handhaving.omgeving@vlaanderen.be
www.omgeving.vlaanderen.be/inspectie-en-handhaving

Sanctionering en advisering

Graaf De Ferraris-gebouw
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
02 553 75 11
sanctionering.omgeving@vlaanderen.be

Omgevingsinspectie Antwerpen

Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 62
2018 Antwerpen
03 224 64 25
omgevingsinspectie.ant@vlaanderen.be

Omgevingsinspectie Limburg

Hendrik van Veldekegebouw
Koningin Astridlaan 50 bus 5
3500 Hasselt
011 74 26 00
omgevingsinspectie.lim@vlaanderen.be

Omgevingsinspectie Oost-Vlaanderen

Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70 bus 71
9000 Gent
09 276 22 00
omgevingsinspectie.ovl@vlaanderen.be

Omgevingsinspectie Vlaams-Brabant

Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 71
3000 Leuven
016 66 60 70
omgevingsinspectie.vbr@vlaanderen.be

Omgevingsinspectie West-Vlaanderen

Jacob Van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1/2
8200 Brugge
050 24 79 60
omgevingsinspectie.wvl@vlaanderen.be

Uitgave

Vlaamse overheid

Departement Omgeving

Afdeling Handhaving

www.omgevingvlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever

Peter Cabus, secretaris-generaal

Departement Omgeving

Koning Albert II-laan 20 bus 8

1000 BRUSSEL

Redactie

Karel Debeuf

Depotnummer

D/2022/3241/044

Dit plan is digitaal beschikbaar op

<https://omgeving.vlaanderen.be/handhavingsbeleid>

© Vlaamse overheid

